

ON THE PATH OF

HACI BEKTAŞ-I VELİ

'NİN YOLUNDA

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

2021
UNESCO
HACI
BEKTAŞ
VELİ
YILI

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

ON THE PATH OF
HACI BEKTAŞ-I VELİ
'NİN YOLUNDA

2021
UNESCO
HACI
BEKTAŞ
VELİ
YILI

HACI BEKTAŞ-I VELİ'NİN YOLUNDA

Galata Mevlevihânesi Müzesi Koleksiyonundaki Bektaşilikle İlgili Eserler

ON THE PATH OF HACI BEKTASH-I VELI

Artworks Related to Bektashism in the Collection of the Galata Mevlevi Lodge Museum

Sergi Düzenleme Heyeti

Exhibition Organizing Committee

Gökhan YAZGI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü /
General Director of Cultural Heritage and Museums

Coşkun YILMAZ

İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürü
Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi /
İstanbul Provincial Culture and Tourism Director
Marmara University Faculty Member

Mustafa Sabri KÜÇÜKAŞCI

Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi /
Marmara University Faculty Member

M. Murat BOZCU

Galata Mevlevihânesi Müzesi Müdürü /
Galata Mevlevi Lodge Museum Director

Editör / Editor

Coşkun YILMAZ

Mustafa Sabri KÜÇÜKAŞCI

Koordinasyon / Coordination

M. Murat BOZCU

Katkı Sağlayanlar / Contributors

Yahya COŞKUN

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdür Yardımcısı /
Deputy General Director of Cultural Heritage and Museums

Bülent GÖNÜLTAŞ

Müzeler Dairesi Başkanı / Head of Museums Department

Ahmet TAŞGIN

Hacı Bayram Veli Üniversitesi Öğretim Üyesi /
Hacı Bayram Veli University Faculty Member

Emel KAMAR

İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdür Yardımcısı /
İstanbul Provincial Culture and Tourism Deputy Director

Bülent AVNAMAK

İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdür Yardımcısı /
İstanbul Provincial Culture and Tourism Deputy Director

Ayşin Deniz KURU

Kültür İşleri Şubesi Müdürü /
Director of Cultural Affairs Unit

Nevruz ESMA İNCE

Arkeolog / Archaeologist

Oğuzhan KANTAR

Araştırmacı / Researcher

Nuri ŞİMŞEK

Uzman / Expert

Tuğçe ÇEVİK

Müze Araştırmacısı / Museum Researcher

Ali Efe KAZIK

Müze Araştırmacısı / Museum Researcher

Anılcan SIÇRAYIK

Müze Araştırmacısı / Museum Researcher

İsmail YILDIRIM

İç Hizmetler Şefi / Chief of Internal Services

Sinan ÖĞÜT

Teknik İşler Sorumlusu / Technical Affairs Officer

Berivan ARSLAN

Fotoğrafçı / Photographer

H. İbrahim ERKOVAN

Fotoğrafçı / Photographer

Kenan ÇALIŞIR

Birim Sorumlusu / Unit Manager

Seda BALCILAR

Koordinasyon Görevlisi / Coordination Officer

Katalog Açıklama ve Madde Yazarları

Authors of Catalogue Explanations and Texts

Nevruz ESMA İNCE

Oğuzhan KANTAR

Tuğçe ÇEVİK

Eser Restorasyon Çalışmaları

Artifact Restoration Works

Gizem ŞEN BAŞ

Restoratör / Restorer

Eda Kübra GÖRÜR

Restoratör / Restorer

Melih EKİNCİ

Restoratör / Restorer

Kaan KONGAZ

Restoratör / Restorer

Çeviri / Translation

Derviş Cemal

M. Murat BOZCU

Sergi Tasarım ve Uygulama

Exhibition Design and Application

RUDUS Restorasyon ve Müzecilik

Katalog Tasarım ve Yapım

Catalogue Design and Production

Korpus Kültür Sanat Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.

Hüsrev Gerede Cad. Ergüven Palas Apt. No.50/11

34357 Beşiktaş / İstanbul - Turkey

Tel: +90 212 236 71 61

Certificate no: 42169

Baskı / Printing

Neva Basım Yayın San. ve Tic. Ltd Şti

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51 Kobi İş Merkezi

Sefaköy – Küçükçekmece – İstanbul

Tel: 0212 803 39 23

Certificate no: 52880

ISBN

978-975-17-5068-6

Aralık / December 2021

© Tüm hakları saklıdır. Bu kitapta yayımlanan yazı ve resimlerin tamamı veya bir bölümü radyo, televizyon, uydu ve kablo gibi telli ya da telsiz araçlarla yayın, dijital iletim olmak üzere üçüncü kişilerin seçtikleri yer ve zamanda erişimi sağlamak dahil tamamı yayıncıya aittir. Bu kapsamda yayınevi'nden izin alınmadan, interaktif uygulamalar, internet ve benzeri dijital ortamlar da dahil olmak üzere bilgisayar, cep telefonu, CD, DVD gibi işaret, ses ve/veya görüntü nakline ve tekrarına yarayan VOD, mobil, internet, IPTV, HTML, XML, WAP, GSM ortamlarında, ayrıca bilinen ya da ileride geliştirilecek olan araçlarda geçici ya da sürekli olarak çoğaltıp yayımlanamaz. Eserin tamamı yada bir kısmı fotokopi dahil, optik, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla kopyalanamaz, çoğaltılmaz veya basılamaz.

© All rights reserved. No part of this publication including the texts and images therein may be reproduced or republished, wholly or in part, or in summary, paraphrase or adaptation by existing or yet to be invented mechanical or electronic means such as computer, cell phone, CD,DVD including interactive applications, Internet and similar digital environments, by photocopying or recording or by any other method of reproduction without the prior written permission of the publisher.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

4

Takdim / Foreword

Mehmet Nuri ERSOY

Kültür ve Turizm Bakanı / Minister of Culture and Tourism

6

Hacı Bektâş-î Velî'nin Yolunda / On The Path Of Hacı Bektash-ı Veli

Coşkun YILMAZ

İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürü / Istanbul Provincial Culture and Tourism Director

8

Galata Mevlevîhânesi Müzesi'nin Tarihi ve Koleksiyonunun Oluşumu The History Of The Galata Mevlevi Lodge Museum and The Formation Of Its Collection

M. Murat BOZCU

Galata Mevlevihanesi Müzesi Müdürü / Director of Galata Mevlevi Lodge Museum

14

Bektâşîliğin İnanç Yapısı Hakkında Birkaç Söz A Few Words about the Belief Structure of Bektashism

Dursun GÜMÜŞOĞLU

26

Bir Levha Bir Yorum A Calligraphy A Comment

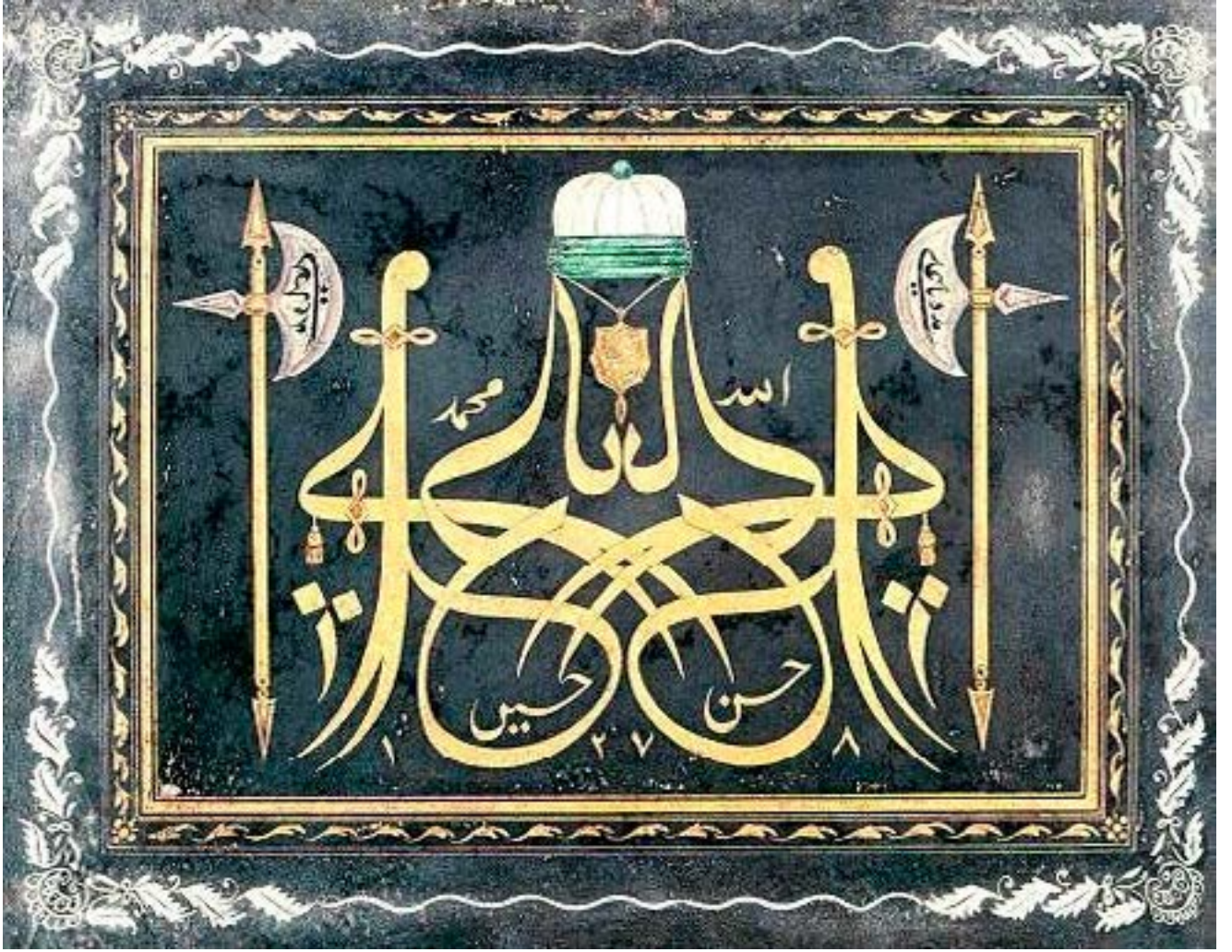
Mustafa Sabri KÜÇÜKAŞCI

32

Katalog Catalogue

118

Kaynakça Bibliography

Bektâşî Tâc-ı Şerîfî, teber ve teslim taşı işlemeli 'Medet Ya Ali' ibareli tekke yazısı, 1861-62 (H.1278) tarihli.

Calligraphic Panel typically found in dervish lodges with a Bektashi turban, a poleax and a surrendering stone, the phrase 'Medet Ya Ali' (Help me, Ali!) is written, dated 1861-62.

Anadolu coğrafyası geçmişten günümüze tüm inanışların ve yaşam felsefelerinin hoşgörü, dostluk, sevgi ve kardeşlik düşünceleri ile birlik ve beraberliğin, iyilik ve merhametin bir araya geldiği barış yurdu olmuştur. İlhamını İslâm'ın temel kaynak ve prensiplerinden alarak insanlığın yolunu aydınlatan Hacı Bektâş-î Velî, Hakk'ı kendi özünde, kendi özünü ise Hakk'ta bulan bir düşüncenin kurucusu olarak bu hoşgörü ortamına çok büyük katkı sağlamış, Anadolu'dan Balkanlar'a kadar çok geniş bir coğrafyada etki oluşturmıştır.

Hacı Bayram-ı Velî, Yunus Emre ve Mevlâna gibi fikir ve gönül ehilleriyle beraber inanç, ahlak, hoşgörü, tevazu, birlik ve beraberlik anlayışının yayılmasında önemli bir rol oynayan Hacı Bektâş-î Velî; sevgi ve kardeşliğe giden yolda hikmet taşları döşemiş, insanlığın ortak değerlerini temel İslâmî motifler ışığında yine insanlığın hizmetine sunmuştur. Onun yaktığı ışık günümüzde de yolumuzu aydınlatmaya devam etmektedir.

İçinde bulunduğumuz 2021 yılı Cumhurbaşkanlığımız tarafından "UNESCO Hacı Bektâş-î Velî'nin Vefatının 750. Anma Yılı" olarak kabul edilmiş olup bu kapsamda Bakanlığımızca çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Söz konusu etkinliklerin bir parçası olarak İstanbul Galata Mevlevîhânesi Müzesi'nde Bektâşilik ile ilgili eserlerden oluşturulan bir sergi ziyarete açılmıştır.

Sergide, Galata Mevlevihanesi Müzesi koleksiyonunda bulunan 40 eser sergilenmekte olup bunların 14 adedi Müze deposundan sergiye çıkarılmıştır. Ayrıca, söz konusu sergi için Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden iki, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü'nden de bir adet eser ödünç alınarak ilk kez sergilenecektir.

"Hacı Bektaş-ı Velî'nin Yolu" başlığını taşıyan sergide gösterime sunulan söz konusu eserlerin tanıtımı için hazırlanmış olan bu kitap Türk tasavvuf kültürü ve Bektâşilik'te önemli yeri olan geleneklerin de tanıtımı açısından son derece değerlidir.

Vefatının 750. yılında Hacı Bektâş-î Velî'yi saygı ve rahmetle anarken Osmanlı dönemindeki Bektâşilik kültürünü detaylı şekilde tanıtmak üzere kaleme alınan bu eserin hazırlanmasında emeği geçen başta Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü olmak üzere İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve İstanbul Galata Mevlevîhânesi Müzesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Mehmet Nuri ERSOY
Kültür ve Turizm Bakanı

From the past to the present, Anatolia has been a land of peace where all beliefs and philosophies come together with the ideas of tolerance, friendship, love and brotherhood, unity and solidarity, kindness and compassion. Hacı Bektash-i Velî, who took his inspiration from the basic sources and principles of Islam and enlightened the way of humanity, made a great contribution to this environment of tolerance as the founder of an idea that finds God in his own essence and his essence in God, he has had an impact on a very wide geographical area from Anatolia to the Balkans.

Hacı Bektash-i Velî, who played an important role in spreading the understanding of faith, morality, tolerance, humility, unity and solidarity together with the masters of ideas and hearts such as Hacı Bayram-ı Velî, Yunus Emre and Mevlana, laid the stones of wisdom on the road to love and brotherhood. He presented the common values of humanity to the service of humanity in the light of basic Islamic motifs. The light he lit continues to illuminate our path today.

The year 2021, which we are in, has been accepted by the Presidency as the "UNESCO 750th anniversary of the death of Hacı Bektash-i Velî " and various activities have been carried out by our Ministry in this context. As a part of these activities, an exhibition consisting of works related to Bektashism was opened in Istanbul Galata Mevlevi Lodge Museum.

40 artefacts in the collection of the Galata Mevlevi Lodge Museum are exhibited in the exhibition. 14 of them were brought to the exhibition from the museum repository. In addition, two pieces from the Museum of Turkish and Islamic Arts and one piece from the Istanbul Archaeology Museums Directorate were borrowed for the exhibition and exhibited in public for the first time.

This book, which was prepared for the promotion of the artworks presented in the exhibition is titled "On the Path of Hacı Bektash-i Velî", is going to be extremely useful in introducing the traditions that have an important place in Turkish Sufi culture and Bektashism.

While respectfully commemorating Hacı Bektash-i Velî on the 750th anniversary of his death, I would like to thank the employees of the Istanbul Provincial Directorate of Culture and Tourism and the Istanbul Galata Mevlevi Lodge Museum, I would like to especially thank the General Directorate of Cultural Heritage and Museums, who commissioned this exhibition, with the intention to explain in detail Bektashism culture in the Ottoman period.

Mehmet Nuri ERSOY
Minister of Culture and Tourism

HACI BEKTÂŞ-I VELÎ'NİN YOLUNDA

Hacı Bektâş-ı Velî, Anadolu'yu irşad eden bir Yesevî dervîşi, harap olan coğrafyamızı inşa eden bir Horasan ereni, yaralı gönüllerimizi imar eden bir gönül sultanıdır.

13. Yüzyıl hem İslâm hem de Anadolu coğrafyasında büyük bir yıkımın, istilanın, kan ve gözyaşının asrıdır. Moğol istilası sadece devletler, toplumlar veya coğrafyalar için değil ilim, kültür ve sanat açısından da eşine ender rastlanılan, tarihteki en büyük katliam ve tahribatlardandır.

Tarihî şahsiyeti ve menkıbevî kişiliği ile geçmişten geleceğe uzanan zaman çizgisinde büyük bir şöhrete sahip Hacı Bektâş-ı Velî, bu istila ve katliam seline kapılmamak için yola çıkıp Anadolu'yu ocak bellemiş, dergahını burada kurmuş, farklı inanç ve kültürlerle mensup toplulukları irşad etmiştir.

Hünkar'ın tesiri zamanı ve mekanıyla sınırlı kalmamış, Anadolu ve Balkanlar başta olmak üzere geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Rumeli ve Anadolu'nun Müslümanlaşmasında, dini, sosyal ve kültürel ikliminin oluşmasında mühim rol oynayan Hacı Bektâş-ı Velî, Ahî Evran, Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî ve Yunus Emre gibi büyük İslâm düşünür ve mutasavvıfları ile aynı coğrafyada aynı istikameti aydınlatmak için bilgi ve hikmet kandilini yakmış, vatan topraklarının aynı ruhla mayalanmasının ve inşasının temel harcını yağurmuştur. Asırlardır bizi bir arada tutan ve istikbalimizi şekillendiren Anadolu'nun tarihi derinliklerine sırlanmış bu ruhtur.

Hünkar'ın UNESCO 2021 Anma ve Kutlama Programı'na alınması, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı'nın vefatının 750. Yılı münasebetiyle 2021'i "Hacı Bektâş-ı Velî Yılı" ilan etmesi, en üst düzeyde devlet ve milletimizin vefasını yansıtırken, bu sırrın keşfine ve ihyasına yönelik gayretleri de canlandırdı. Aynı yılın, Yunus Emre ve Ahî Evran yılı olarak ilanı da, tarihi çağdaşlığın ve ruhun zamanımıza aksı oldu.

Hacı Bektâş-ı Velî Yılı'nda, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yurt içinde ve dışında çok sayıda faaliyet gerçekleştirildi. Galata Mevlevihânesi Müzesi'ndeki "Hacı Bektâş-ı Velî'nin Yolu"nda sergisi bu çerçevede mütevazı fakat anlamlı çalışmalarından birisidir. Bu sergiyle Bektâşilikle ilgili tarihi kıymete sahip, varlığından pek haberdar olunamayan bir koleksiyon taliplerin ve sanatseverlerin bilgisine sunuldu. Teşhirde, Bektâşilikle ilgili 14 tanesi hiç sergilenmeyen 40 eser yer aldı. Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nin iki, İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin de bir eserle katkıda bulunduğu sergi, geniş kitlelerin istifadesi amacıyla uzmanların yazıları ve eserlerin tanıtımıyla zenginleştirilerek kitaplaştırıldı.

Serginin gerçekleşmesi ve kitaplaşması sürecindeki destekleri için Kültür ve Turizm Bakanımız Sayın Mehmet Nuri Ersoy'a, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürümüz Gökhan Yazgı'ya, ilmi danışmanlığımızı üstlenen Prof. Dr. Mustafa Küçükaşçı hocamıza, Galata Mevlevihânesi Müzesi Müdürümüz Dr. Murat Bozcu'ya, makale, fikir ve mesaisiyle sergi ve kitabın hazırlanmasına katkıda bulunanlara mesai arkadaşlarımıza, ilim ve fikir erbabına teşekkür ederim.

ON THE PATH OF HACI BEKTASH-I VELI

Hacı Bektash-i Veli was a Yesevi dervish who enlightened Anatolia, a Horasan saint who rebuilt our devastated country, and a Sultan of spirits who revived our wounded hearts.

The 13th Century was a Century of great destruction, invasion, blood and tears in both Islamic and Anatolian areas. The Mongol invasion was one of the greatest massacres and destruction in history, which is sad not only for states, societies or countries, but also for science, culture and art.

Hacı Bektash-i Veli, who has a great reputation from the past to the future with his historical and legendary personality, set out to avoid this flood of invasion and massacre. He took Anatolia as a base, established his lodge here, and guided communities belonging to different beliefs and cultures.

The influence of Hünkar was not limited to its time and place, but spread to a wide area, especially Anatolia and the Balkans. Hacı Bektash-i Veli played an important role in the Islamization of Rumelia and Anatolia and in the formation of its religious, social and cultural climate. He lit the lamp of knowledge and wisdom to illuminate the same direction in the same area with great Islamic thinkers and mystics such as Ahi Evran, Mevlana Celaleddin Rumi and Yunus Emre. He created the basic mortar for the fermentation and construction of the homeland with the same spirit. It is this spirit that has kept us together and shaped our future for centuries, hidden in the depths of Anatolia's history.

Hünkar's inclusion in the UNESCO 2021 Commemoration and Celebration Program and the Presidency of the Republic of Turkey declaring 2021 as the "Year of Hacı Bektash-i Veli" on the occasion of the 750th anniversary of his death, reflects the loyalty of our nation at the highest level. This also revived the efforts towards the discovery and revival of Hacı Bektash-i Veli's secret. The declaration of the same year as the year of Yunus Emre and Ahi Evran has also been a reflection of historical contemporaneity and spirit to our time.

In the Year of Hacı Bektash-i Veli, many activities were carried out by the Ministry of Culture and Tourism in Turkey and abroad. The exhibition titled "On the Path of Hacı Bektash-i Veli" at the Galata Mevlevi Lodge Museum is a modest but meaningful work in this context. In this exhibition, a collection of historical artefacts related to Bektashism, the existence of which is hardly known, is presented to the attention of talip (students) and art lovers. Forty artifacts related to Bektashism, 14 of which have never been exhibited before, are on display. The Museum of Turkish and Islamic Arts contributed to the exhibition by lending two artifacts and the Istanbul Archeology Museum one artifact. This exhibition has been enriched with the articles of experts and the presentation of artwork, and has also been incorporated into a book for the benefit of everyone.

I would like to thank the Honourable Minister of Culture and Tourism Mehmet Nuri Ersoy, General Manager of Cultural Heritage and Museums Gökhan Yazgı, Prof. Dr. Mustafa Küçükaşçı, who undertook the scientific consultancy, and

“Yâ Hazret-i Pîr Hünkâr Hacı Bektâş-î Velî” yazılı, 1876-77 (H.1293) tarihli, Bektâşî Tacı şeklinde hat levha.

Calligraphic plate in the form of Bektashi turban dated 1876-77 (H.1293) and inscribed “Yâ Hazret-i Pîr Hünkâr Hacı Bektâş-î Velî”.

Fikir ve gönül dünyamızı inşa, coğrafyamızı imar, birlik ve dirliğimizi ihya eden Hacı Bektâş-î Velî'yi ve yolundan gidenleri, Ankaravî İsmail Rusûhî Dede ve Şeyh Galip başta olmak üzere Galata Mevlevihânesi müntesiplerini, bu sergideki eserleri bir araya getiren İstanbul'un kültür muhafızı ve hafızalarından Cemaleddin Server Revnakoğlu'nu rahmet ve şükranla anıyorum.

Coşkun YILMAZ
İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürü

Dr. M. Murat Bozcu, Director of the Galata Mevlevi Lodge Museum, for their support during the achieving and book publication for this exhibition. I would also like to thank our colleagues, scholars and intellectuals who contributed to the preparation of the exhibition and its book with their articles, ideas and efforts.

I commemorate Hacı Bektâş-î Velî, who built our world of ideas and hearts, reconstructed our geography and revived our unity and well-being, and those who followed his path. I commemorate the followers of Galata Mevlevi Lodge, especially Ankaravî İsmail Rusuhi Dede and Şeyh Galip. I commemorate Cemaleddin Server Revnakoğlu, one of the cultural guardians and memories of Istanbul, who brought together the artworks in this exhibition. And I commemorate all with mercy and gratitude.

Coşkun YILMAZ
İstanbul Provincial Culture and Tourism Director

GALATA MEVLEVÎHÂNESİ MÜZESİ'NİN TARİHİ VE KOLEKSİYONUNUN OLUŞUMU

M. Murat BOZCU

Galata Mevlevîhânesi Müzesi İstanbul'un en önemli semtlerinden Galata'da, meşhur İstiklal Caddesi ile Galata Kulesi'ne inen Şeyh Galib Caddesi'nin birleştiği alanda yer almaktadır. Galata Mevlevîhânesi, İstanbul'da Mevlevîhâne fonksiyonuyla inşa edilen ilk binadır. İstanbul'da Mevlevîhâne olarak kullanılan ilk yapı ise Şehzadebaşı İmrahor Camii'dir. Ancak, kiliseden çevrilen bu yapının Mevlevîhânelik vasfı çok kısa sürmüş, Galata Mevlevîhânesi'nin inşasından sonra cami olarak kullanılmıştır.

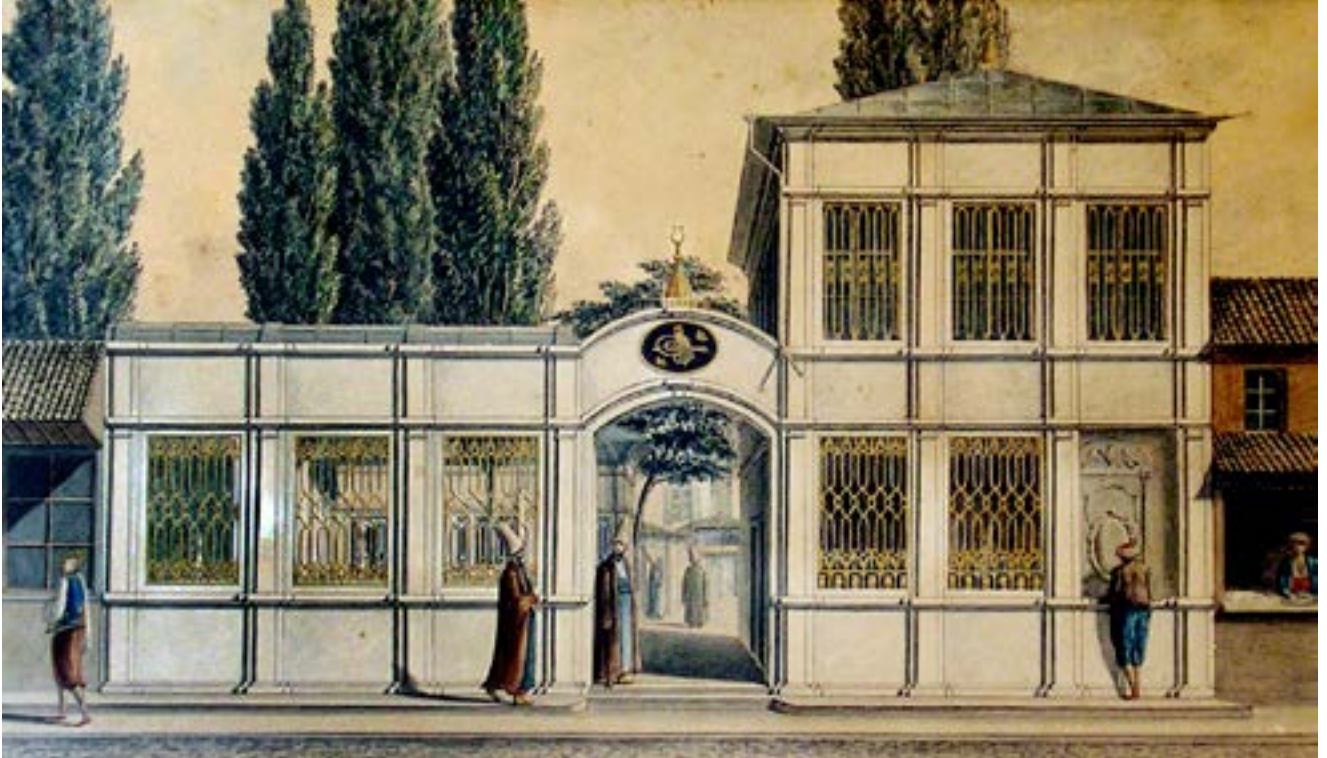
Galata Mevlevîhânesi ilk olarak 1491 (H.897) yılında, Fâtih Sultan Mehmed ve II. Bayezid devri devlet adamlarından İskender Paşa tarafından inşa ettirilmiş olup çevresine tarihi süreç içerisinde yapılan eklemelerle tam bir tarikat külliyesi halini almıştır. Dördüncü postnişin Mesnevîhan Mahmud Dede'nin 1548'de (H.955) vefatından sonra sahihsiz kalarak harap olmuş; daha sonra 1608 (H.1017) yılında gerçekleştirilen büyük bir onarım ile ihya edilmiştir. 17. Yüzyılda Tersane ve Matbah Emîni İsmâil Ağa da Mevlevîhâne'de imar faaliyetinde bulunmuş, Matbah Emîni Hasan Ağa avlusunda bir çeşme yaptırmıştır. 18. Yüzyıla gelindiğinde ise 1765 (H.1179)

THE HISTORY OF THE GALATA MEVLEVI LODGE MUSEUM AND THE FORMATION OF ITS COLLECTION

M. Murat BOZCU

The Galata Mevlevi lodge Museum is located in Galata, at the junction of the famous Istiklal Street and Şeyh Galib Street, which is close to the Galata Tower, in one of the most important districts of Istanbul. The Galata Mevlevi Lodge was the first building in Istanbul to be built as a Mevlevi lodge. The first building used as a Mevlevi Logde in Istanbul was the Şehzadebaşı İmrahor Mosque. However, the Mevlevi Logde status of this building, which was converted from a church, was short lived, and it was used as a mosque after the construction of the Galata Mevlevi Lodge.

The Galata Mevlevi Lodge was first constructed in 1491 by Iskender Pasha, one of the statesmen of Fatih Sultan Mehmed. It was constructed during the Sultan Bayezid II period, and it had become a complete complex with the additions made to its surroundings over time. After the death of the fourth sheikh, Mesnevîhan Mahmud Dede (d. 1548), it became derelict and subsequently decayed. It was later renovated with major repairs in 1608. In the 17th Century, İsmâil Ağa, who was responsible for the administration of the shipyard and the imperial kitchen, also made some renovations at the

Galata Mevlevîhânesi'nin dış cephesinin 1819 yılından sonraki durumunu gösteren gravür.

Engraving showing the exterior of the Galata Mevlevi Lodge after 1819.

yılında çıkan büyük Tophane yangınında bir kere daha harap olan Galata Mevlevihânesi, dönemin padişahı III. Mustafa tarafından yeniden inşa ettirilmiştir.

Mevlevihânenin yerleşim düzeninde önemli değişikliklerin yapıldığı diğer yenileme ise Mevlevî muhibbi III. Selim'in eseridir. III. Selim'in tahta çıkışı sırasında Mevlevihânenin postnişini olan ünlü divan şairi Şeyh Galib'in, tekkenin tamire muhtaç olduğunu "Kasîde-i Tannâne" adlı manzumesine ilâştirdiği bir arzuhal ile padişaha bildirmesi üzerine III. Selim 1791-1792'de (H.1206) Mevlevihâne binalarını yenilemiştir. Bu arada semâhâne bir hünkâr mahfiliyle donatılmış, Reîsülküttâb Mehmed Râşid Efendi'nin uzak bir kaynaktan getirttiği suyu padişah Mevlevihâneye bağışlamıştır.

19. Yüzyılda Galata Mevlevihânesi'nde birçok yenileme ve onarımın yapılmıştır. Sultan II. Mahmud devrinin önemli devlet adamlarından Hâlet Efendi tarafından 1819'da (H.1234) yapılan imar faaliyetleri bunların ilkidir. Bu faaliyetlerde Mevlevihânenin günümüze ulaşan cümle kapısı ile bunun bir tarafına yapılan sebilküttâb binası ve diğer tarafına yapılan türbe inşa edilmiştir. Türbe günümüzde Hâlet Efendi Türbesi olarak tanınmaktadır. Ayrıca, sebilküttâb binası; sebil, çeşme, muvakkithâne ve kütüphane-mekâp bölümlerinden oluşturulmuştur. Bu bina iki katlı küçük bir yapı olmasına rağmen bu kadar çok fonksiyonu barındırması nedeniyle Osmanlı mimarisinin en nadir örneklerinden biridir. Sebilküttâb ve türbe yapılarının inşa edildiği sırada aynı zamanda, avlu mermerle kaplanmış, dedegân hücrelerini onarılmış, Ankaravî Şeyh İsmâil Rusûhî Dede ile Şeyh Galib Dede'nin gömülü bulunduğu türbe yeniden inşa edilmiştir.

1824 (H.1239) yılında Galata Mevlevihânesi'nde bir yangın olayı daha meydana gelmiştir. Bu yangında Mevlevihânenin mescidi, matbah-ı şerif olarak adlandırılan mutfak binası ile dokuz adet hücre tamamen yok olmuştur. Dönemin postnişini Şeyh Seyyid Kudretullah Dede tarafından 1828'de (H.1244) yazılan arzuhalde, yangının üzerinden dört yıl geçmesine rağmen dervişlerin hala çadırlarda kaldıkları ve çadırların eski olduğu bildirilmiştir. Bunun üzerine çadırları yenileyen Sultan II. Mahmud 1835 (H.1250) tarihinde Mevlevihâneyi yeniden inşa ettirmiştir. Ayrıca, Sultan II. Mahmud'un kızı Âdile Sultan 1847'de (H.1263) Mevlevihâneye sarnıç, şadırvan ve çamaşırhane binaları ekletmiştir.

Sultan Abdülmecid dönemine gelindiğinde 1851-52'de (H.1268) avludaki Hasan Ağa Çeşmesi tamir edilmiş, bir sonraki yıl da matbah-ı şerif yapılmıştır. 1859-60 (H.1276) yılında da semâhâneyi, selâmlığı ve dedegân hücrelerini içine alan ana bina bugünkü şekliyle yeniden inşa edilmiştir.

Galata Mevlevihânesi'nde 19. Yüzyılın son inşa faaliyeti ise bu yüzyılın ikinci yarısında muhtemelen de Kudretullah Dede'nin 1871'de (H.1288) vefatından sonra Hâlet Efendi türbesine defnedilmesinden sonra açık türbe şeklinde olan Hâlet Efendi Türbesinin yerine kapalı bir türbe inşa edilmesidir. Bundan sonra Galata Mevlevihânesi, Sultan II. Abdülhamid ve Sultan V. Mehmed Reşad devirlerinde de küçük onarımlar görmüştür.

İstanbul'daki mevlvihânelerin en kıdemlisi olan Galata Mevlevihânesi, Mevlevî kültürünün gelişmesi bakımından en verimli yerlerden biriydi. İstanbul, Galata Mevlevihânesi'nin inşasından sonra, Konya'dan sonra Mevlevîliğin en önemli

Mevlevihane, and Hasan Ağa, who was also responsible for the administration of imperial kitchen, had a fountain built in its courtyard. In the 18th Century, the Galata Mevlevi Lodge, which was destroyed once again in the great Tophane fire in 1765, was rebuilt by the Sultan of the period, Mustafa III.

Another renovation, in which important changes were made in the layout of the Mevlevi Lodge, was made by the Mevlevi Muhibbi Sultan Selim III. Upon Selim's accession to the throne, the famous divan poet Sheikh Galib, who was the Sheikh of the mevlevi lodge, informed the Sultan that the lodge was in need of repair, by adding a petition attached to his poem "Kasîde-i Tannâne". In 1791, Selim subsequently renovated the Mevlevi Lodge buildings. In the meantime, the Sultan donated the water brought by Reîsülküttâb Mehmed Raşid Efendi from a distant source to Mevlevi lodge and a special gallery for the Sultan was made in the semahâne (the building where Mevlevi Dervishes perform the sema).

In the 19th Century, many renovations and repairs were made in the Galata Mevlevi Lodge. The reconstruction activities carried out in 1819 by Hâlet Efendi, one of the important statesmen of the reign of Sultan Mahmud II, are the first of these. In these renovations, the gate of the Mevlevi lodge (which has survived to the present day), the sebilküttâb building on one side of it and the tomb on the other side were constructed. Today, the tomb is known as Hâlet Efendi Tomb. In addition, the sebilküttâb building which is composed of a public fountain, fountain, muvakkithane and library-school sections. Although this building is a small two-storey building, it is one of the rarest examples of Ottoman architecture because it has so many functions. At the same time that the Sebilküttâb and tomb structures were built, the courtyard was covered with marble, the dedegan cells were repaired, and the tomb where Ankaravî Şeyh İsmâil Rusûhî Dede and Şeyh Galib Dede were buried was rebuilt.

In 1824, another fire occurred at the Galata Mevlevi Lodge. In this fire, the Masjîd of the Mevlevi lodge, the matbah-ı şerif (kitchen building) and nine cells were completely destroyed. In a petition written by Sheikh Seyyid Kudretullah Dede in 1828, it was reported that the Dervishes were still living in old tents despite the fact that four years have passed since the fire. Thereupon, Sultan Mahmud II, renewed the tents. After this, Sultan Mahmud II had the Mevlevi lodge rebuilt in 1835. In addition, Sultan's daughter Adile Sultan had a cistern, fountain and laundry building added to the Mevlevi Lodge in 1847.

In 1851, during the reign of Sultan Abdülmecid, the Hasan Ağa Fountain in the courtyard was repaired and in the following year a matbah-ı şerif (kitchen) was built. In 1859 the main building, which includes the Semahane, the selâmlique (seraglio) and the dedegan (dervish) cells, were rebuilt in its current form.

The final construction activity of the 19th Century was the construction of a closed mausoleum in the second half of this Century, probably after the death of Kudretullah Dede in 1871 who was buried in the Hâlet Efendi tomb, instead of the Hâlet Efendi Tomb, which was in the form of an open tomb. Minor repairs were also made during the reigns of Abdülhamid and Sultan Mehmed Reşad V.

The most senior of the Mevlevi Lodges in Istanbul, Galata Mevlevi Lodge was one of the most important places for

Galata Mevlevihânesi avlusundaki Âdile Sultan Şadırvanı'nda Mevleviler. Arkada görünen Harem Dairesi günümüze ulaşamamıştır. Fotoğraf, 1847 yılı sonrası.

Mevlevîs in the Adile Sultan Fountain, located in the courtyard of the Galata Mevlevi Lodge. The building of Harem Chamber seen in the back has not survived to the present day. Photograph, after 1847.

merkezi olmuş, tasavvuf başta olmak üzere edebiyat, sanat ve mûsikîyle başlı başına bir kültür ortamı teşkil ederek adeta bir ilim ve irfan mektebi hâline gelmiştir. Galata Mevlevihânesi bu özelliği ile Osmanlı sarayından büyük ilgi görmüş, Osmanlı kültür ve medeniyetinin en önemli belirleyici merkezlerinden birisi olmuştur. Birçok önemli ilim ve kültür adamı Galata Mevlevihânesi'nden yetişmiştir. Ayrıca, Galata Mevlevihânesi, tarikatın merkezi Konya ile bağlılığını hiç kesmediği gibi İstanbul'da kurulmalarına öncülük ettiği Yenikapı, Üsküdar, Bahariye ve Kasımpaşa başta olmak üzere diğer dergâhlarla da daima irtibat halinde olmuştur.

30/11/1925 tarih ve 677 sayılı tekke ve zaviyelerin kapatılmasına dair kanunun çıkmasıyla birlikte Galata Mevlevihânesi de kapatılmıştır. Bu dönemden sonra yapının semâhâne binası halkevi ve ilkokul; sebilküttâb ise karakol olarak kullanılmıştır. Aynı dönemde Mevlevihânenin iç avlusuna ilkokul inşa edilmesi planlanmış ancak bu gerçekleşmemiştir. Sebilküttâb binasının polis karakolu olarak kullanılması Mevlevihâne külliyesi dâhilindeki yapıların korunmasını sağlamıştır. Semâhâne binası ile kâğıt yapılar olan sebilküttâb, Halet Efendi Türbesi, Şeyh Galib Türbesi ve çamaşırhane günümüze sağlam olarak ulaşmıştır. Külliye dâhilinde mevcut olduğu bilinen harem dairesi, matbah-ı şerif, derviş hücreleri ve semâhâne ön cephesine birleşik türbeler ahşap olmaları nedeniyle kullanılmadıkları için zamanla harap hale gelmiştir.

Galata Mevlevihânesi'nin en önemli bölümlerinin başında elbette ki Mevlevilikte "Hâmûşân" (susmuş olanlar) olarak tabir edilen mezarlık kısmı gelmektedir. Hadikatü'l-ervâh ve Hâmûşân olmak üzere iki bölümden oluşan mezarlık kısmı 1940'lı yıllara kadar bütünlüğünü koruyarak ulaşmışsa da 1945-1947 arasında Hâmûşânın Şahkulu Bostanı Sokağı üzerindeki doğu kesimi yok edilerek yerine Beyoğlu Evlendirme Dairesi inşa edilmiştir. Bu sırada, semâhânenin girişindeki ahşap türbeler, harem bölümü, matbah-ı şerif ve diğer bazı müştemilat tamamen ortadan kaldırılmıştır.

Bunun hemen sonrasında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu başta olmak üzere birçok kişi ve kurumun tepki göstermesi sonucunda Mevlevihânenin bütün birimleriyle

the development of Mevlevi culture. After the construction of the Galata Mevlevi Lodge, Istanbul became the most important centre of Mevleviism after Konya and the Mevlevi Lodge became a school of science and wisdom by forming a cultural environment on its own with literature, art and music, especially mysticism. With this feature, Galata Mevlevi Lodge attracted great attention from the Ottoman palace and became one of the most important determining centres of Ottoman culture and civilization. Many important scholars and cultural figures were trained at the Galata Mevlevi Lodge. In addition, the Galata Mevlevi Lodge has never ceased to be affiliated with Konya, the centre of the sect, and has always been in contact with other Dervish lodges, especially Yenikapı, Üsküdar, Bahariye and Kasımpaşa.

In 1925, with the enactment of the law on the closure of lodges and zawiyas, Galata Mevlevi Lodge was also closed. After this period, the semahane building was used as an education centre and primary school, and the sebilküttab was used as a police station. In the same period, it was planned to build a primary school in the inner courtyard of the Mevlevi Lodge, but this did not happen. The use of the Sebilküttab building as a police station ensured the protection of the structures within the Mevlevi Lodge complex. The semahane building and the masonry sebilküttab, Halet Efendi Tomb, Sheikh Galib Tomb, and the laundry room have survived to the present day. The wooden harem room, matbah-ı şerif, dervish cells and tombs attached to the front of the semahane, which were known to exist within the complex, became dilapidated over time as they were unused.

Of course, one of the most important parts of the Galata Mevlevi Lodge is the cemetery, which is called "Hâmûşân" (those who are silent) in Mevlevism. The cemetery section, which consists of two sections, Hadikatü'l-ervâh and Hâmûşân, lasted until the 1940s, when the eastern section of the hamushan on Şahkulu Bostanı Street was destroyed and the Beyoğlu Marriage Office was built in its place. Meanwhile, the wooden tombs at the entrance of the semahane, the harem section, the matbah-ı şerif and some other outbuildings were completely removed.

bir Mevlevî kültürü müzesine dönüştürülmesine karar verilmiştir. 1946 yılında yapı Müze olarak kullanılmak üzere Millî Eğitim Bakanlığı'na tahsis edilmiştir. Ancak, Mevlevîhânenin müze olarak ziyarete açılması yirmi yıllık bir gecikmeyle gerçekleşmiş, bu süre zarfında semâhâne binası lojman olarak kullanılmıştır. 1966 yılında başlayan ve dört yıl süren onarımdan sonra Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'ne bağlı bir müze olarak envanterleme, teşhir-tanzim çalışmaları tamamlanan Mevlevîhâne “Divan Edebiyatı Müzesi” adıyla 27 Aralık 1975 tarihinde ziyarete açılmıştır. Müze olarak bu adın verilmesinin sebebi divan şiirinin son büyük ustası olarak kabul edilen Şeyh Galib'in [ö. 1799 (H.1213)], Galata Mevlevîhânesi'nde yetişmiş ve vefat edince buraya gömülmüş olmasıdır. Böylece bir müze olarak hizmet vermeye başlayan Galata Mevlevîhânesi, İstanbul tekkeleri içinde Devletçe sahip çıkılarak halka açılmış tek örnek olma özelliğine sahip olmuştur.

Galata Mevlevîhânesi'nin müze olarak yeniden açılması sırasında Mevlevîhâne dönemine ait orijinal eserler mevcut olmadığı için başta Türk ve İslâm Eserleri Müzesi olmak üzere Topkapı Sarayı Müzesi ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü'nden eser devirleri yapılmıştır. Ayrıca, çeşitli özel koleksiyonlardan bağış ve satın almalar gerçekleştirilerek müze koleksiyonu ve teşhiri zenginleştirilmiştir. Müzeye eser sağlanan kişiler arasında Refii Cevat Ulunay, Necati Elgin, Kemal Edip Kürkçüoğlu, Selam Tüzün bulunmaktadır. Ama elbette ki müze koleksiyonuna en büyük katkıyı sağlayan özel koleksiyon İstanbul tekkeleri tarihi hakkında çok önemli bir araştırmacı olan merhum Cemâleddin Server Revnakoğlu'nun arşividir. Revnakoğlu'nun tarikat eşyaları ve kitaplarla dolu olan evi hiç evlenmediği ve vârisi olmadığından ölümünden sonra bütün halde korunamamış; tekkeler, tarikat âdâb ve erkânına dair belgeler ile şehir tarihiyle ilgili belgelerden oluşan arşivi Abdülbaki Gölpınarlı ve Halil Can'ın gayretiyle Galata Mevlevîhânesi Müzesi'nde koruma altına alınmıştır.

1977 yılına Divan Edebiyatı Müzesi müstakil bir müdürlük haline getirilmiştir. Müze ilk yıllarında sergi ve konferanslarla adını duyurmuş, İstanbul'un kültür hayatında önemli bir yer edinmiştir. Ayrıca, hafta sonları gerçekleştirilen sema törenleriyle de tanınan bir yer haline gelmiştir. Ancak, bundan sonraki dönemde müze için gerekli ihtiyaçlar karşılanmamış; 2000'li yıllara gelindiğinde müze hem teşhir hem de güvenlik bakımından bulunduğu dönemin gerisinde kalmıştır. Bu nedenle, Müzede yeni ve nitelikli bir eser teşhirinin yapılması, bununla birlikte eser sağlığı ve güvenliği açısından ihtiyaç duyulan unsurların oluşturulması için planlamalara başlanmıştır. Divan Edebiyatı Müzesi adının müze teşhirinin zenginleştirilmesi bakımından konu kısıtlamasına neden olması; ayrıca Galata Mevlevîhânesi'nin sahip olduğu zengin kültürün daha etkin şekilde değerlendirilip korunması için Müzenin adının değiştirilmesi gündeme gelmiş ve 30 Eylül 2007 tarihinde müzenin adı “Galata Mevlevîhânesi Müzesi” olarak değiştirilmiştir.

Müzenin adının “Galata Mevlevîhânesi Müzesi” olarak değiştirilmesi Mevlevilik ve Türk tasavvuf tarihinin zengin kültürünün tanıtılması bakımından imkân oluşturmuş ve 2007 yılında “İstanbul 2010 Kültür Başkenti” çalışmaları

Due to the backing and support of various groups, especially the Touring and Automobile Association of Turkey, it was decided to transform the Mevlevi lodge into a Mevlevi cultural museum. In 1946, the building was allocated to the Ministry of National Education to be used as a museum. However, the opening of the Mevlevi Lodge as a museum was delayed by twenty years, during which time the Semahane building was used as a residence. After a four-year restoration, which started in 1966, the Mevlevi lodge was opened to visitors on the 27th of December 1975, as the Divan Literature Museum which is a branch of the Museum of Turkish and Islamic Arts. The reason why this name was given to this museum is that Sheikh Galib (died in 1799), who is considered to be the last great master of divan poetry, was raised in the Galata Mevlevi Lodge and is buried here. Thus, the Galata Mevlevi Lodge, which started as a museum, is the only example among the Mevlevi lodges of Istanbul, which is open to the public.

During the reopening of the Galata Mevlevi Lodge as a museum, artefacts were transferred from the Museum of Turkish and Islamic Arts, Topkapı Palace Museum and the Istanbul Archaeology Museums Directorate. In addition, donations and purchases were made from various private collections. Refii Cevat Ulunay, Necati Elgin, Kemal Edip Kürkçüoğlu, Selam Tüzün are among the people who provided works to the museum. But, of course, the private collection that made the biggest contribution to the museum collection is the archive of the late Cemâleddin Server Revnakoğlu, a very important researcher on the history of Istanbul lodges. Revnakoğlu's house, which was full of artifacts and books, could not be preserved in its entirety after his death, since he never married and had no heirs. His archive, which consists of documents related to lodges, Mevlevi etiquette, and the history of the city, is now stored in the Galata Mevlevi Lodge Museum due to the efforts of Abdülbaki Gölpınarlı and Halil Can.

In 1977, the Divan Literature Museum became an independent directorate. The museum became known for its exhibitions and conferences and gained an important place in the cultural life of Istanbul. It has also become a place known for the Sema ceremonies held on weekends. By the 2000s, the museum was unsatisfactory in both the quality of the displays and its security. For this reason, plans were started for a new exhibition in the museum, as well as the upgraded security for the artefacts protection. The name of the Museum was changed as the former name, “Divan Literature Museum” was not descriptive of the rich culture of the Galata Mevlevi Lodge. On September 30, 2007, the name of the museum was changed to “Galata Mevlevi Lodge Museum”.

Changing the name of the museum to “Galata Mevlevi Lodge Museum” created an opportunity to introduce the rich culture of Mevlevi and Turkish Sufi history and in 2007, a major restoration and exhibition-organization activity was started at the Galata Mevlevi Lodge Museum, within the scope of the “İstanbul 2010 Capital of Culture” works. In this project, the Dervish rooms and the mahfil floors on the lower floor of the semahane were opened, and artefacts and information about the important sects of Turkish Sufi history, especially

Galata Mevlevihânesi, Semâhâne binasının önünde ilk mektep öğrencileri.
Fotoğraf, 1930'lu yıllar.

Primary school students in front of Galata Mevlevihanesi, Semahane building.
Photograph, from the 1930s.

kapsamında Galata Mevlevihânesi Müzesi'nde büyük bir restorasyon ve teşhir-tanzim faaliyetine başlanmıştır. Bu projede, semahanenin alt katında bulunan derviş odaları ile mahfil katları da müze teşhirine dâhil edilerek Mevlevilik başta olmak üzere Türk tasavvuf tarihinin önemli tarikatları hakkında eserler ve bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca, tasavvufun en önemli unsuru olan musiki icrasında kullanılan çalgılar da müze teşhirdinde gösterime sunulmuştur. Geleneksel sanatların önemli temsilcisi merhum Mustafa Düzgünman'ın 1991 yılında müzeye bağışlanan ebru koleksiyonu da müzenin yeni teşhirdine eklenmiştir. Böylece, Galata Mevlevihânesi Müzesi, restorasyon ve teşhir tanzim çalışmalarının tamamlanmasıyla 11 Kasım 2011'de yeni yüzüyle tekrar ziyarete açılmıştır.

Galata Mevlevihânesi Müzesi'nin zaman içerisinde devir, bağış ve satın almalar ile zenginleşen koleksiyonundan bazı eserlerin diğer müze ve kütüphanelerine devredilmesi zorunluluğu olmuştur. Müze binası ve depolarının fiziksel şartlarının elvermemesi nedeniyle Müzede bulunan el yazması türünde eserler 2006 yılında Süleymaniye Kütüphanesine devredilmiştir. Yine 2006 yılında, sağlıklı olarak muhafaza edilmesi oldukça zor olan halı ve kilim türündeki eserler de Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ne devren iade edilmiştir. Türk tasavvuf tarihi açısından çok önemli bir kaynak olan Revnakoğlu arşivi de 2007 yılında aynı gerekçelerle Süleymaniye Kütüphanesi'ne devredilmiştir. Son olarak Revnakoğlu terekesinde olup müze envanterine kaydedilmiş olan el yazması türündeki eserler de yine Süleymaniye Kütüphanesi'ne devredilmiştir.

the Mevlevi order, were displayed. In addition, musical instruments, which are one of the most important elements of Sufism, are also displayed in the museum. The ebru (paper marbling) collection, which was donated to the museum in 1991 by the late Mustafa Duzgunman, an important representative of traditional arts, has also been added to the museum display. Thus, the Galata Mevlevi Lodge Museum was reopened to visitors on 11 November 2011 upon the completion of its restoration.

It has become necessary to transfer some of the works from the collection of the Galata Mevlevi Lodge Museum, which has been enriched by transfers, donations and purchases over time, to other museums and libraries. Due to the physical conditions of the museum building, manuscripts in the museum were transferred to the Süleymaniye Library in 2006. Again in 2006, rugs and kilims, which are very difficult to preserve in good condition, were returned to the Turkish and Islamic Arts Museum. The Revnakoğlu archive, which is a very important source in terms of Turkish Sufi history, was transferred to the Süleymaniye Library in 2007 for the same reasons. Finally, manuscripts in the Revnakoğlu estate and recorded in the museum inventory were also transferred to the Süleymaniye Library.

Another very important development took place in 2017. As mentioned above, the building, which was built as the Beyoğlu Marriage Office in 1945-47 on the eastern part of the cemetery of the Galata Mevlevi Lodge, called hamushan, was converted into the Tarık Zafer Tunaya Cultural Center and was added to the museum. This building on the land belonging to the

2017 yılındaki bir diğer çok önemli gelişme ise, yukarıda da belirtildiği gibi, Galata Mevlevihânesi'nin Hâmûşân adı verilen mezarlığının doğu kısmı üzerine 1945-47 yıllarında Beyoğlu Evlendirme Dairesi olarak inşa edilen ve daha sonraki yıllarda bir kültür merkezine dönüştürülerek Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi adı verilen binanın müzeye tahsis edilmiş olmasıdır. Galata Mevlevihânesi'ne ait parsel üzerindeki kültür merkezi müzecilik faaliyetlerinde kullanılmak üzere Galata Mevlevihânesi Müzesi'nin bağlı birimi haline getirilmiştir.

2021 yılında; bir müzayedede, lenger adı verilen ve yemek ikram etmek üzere kullanılan antika bir bakır kap üzerinde Mevlevi sikkesi şeklinde Osmanlıca "Galata Mevlevihânesi" yazılı bir mühür bulunduğu tespit edilmesi üzerine inceleme başlatılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda söz konusu eserin Osmanlı döneminde Galata Mevlevihânesinde kullanılmış ve Mevlevihâneye ait bir eser olduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine eserin müzeye bağışlanması sağlanarak müze envanterine kaydı yapılmıştır. Ayrıca, merhum Mustafa Düzgünman'ın sağlığında hazırlayıp Prof. Dr. Muhittin Serin'e hediye ettiği hat levha fotoğraflarından oluşan ve şu ana kadar hiç yayınlanmamış olan çok önemli bir fotoğraf arşivi de yine 2021 yılında Prof. Dr. Muhittin Serin tarafından Galata Mevlevihânesi Müzesi'ne bağışlanmıştır. Benzeri nitelikte eserlerin müze koleksiyonuna kazandırmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Galata Mevlevihânesi Müzesi yukarıda bilgileri verilen çok nadide kültür varlıklarının muhafaza edildiği klasik anlamda bir müze olmanın yanı sıra somut olmayan kültürel mirasımızın da korunarak gelecek nesillere aktarıldığı bir kurum olma özelliğine sahiptir. Galata Mevlevihânesi Müzesi'nde uzun yıllardan beri aslına uygun şekilde Mevlevi Mukabeleri gerçekleştirilmektedir. Böylece bu eşsiz sema geleneği en ince detaylarına dahi riayet edilerek sürekli şekilde uygulanmakta ve korunmaktadır. Ayrıca, bu mekânın özgün fonksiyonuyla yaşatılmasına yönelik olarak, Mesnevi dersleri verilmesi, meşk yapılması, buhur uyandırılması, vatandaşlarımıza ikramda bulunulması gibi uygulamalar da sürdürülmektedir.

Galata Mevlevihânesi Külliyesi, geçmişte başından geçmiş bütün olumsuzluklara rağmen otantikliği korunarak günümüze ulaştırılabilmiş bir yapılar bütünüdür. Hem bir müze hem de Mevlevî kültürünün merkezi konumunda bulunan mevlevihânelerinin canlı bir örneği olarak ilim ve irfan hizmetlerine ev sahipliği yapmaya devam etmektedir. Bunun yevm-i kıyamete kadar devam etmesi temennisiyle.

Galata Mevlevi Lodge has been turned into a secondary of the Galata Mevlevi Lodge and is used for museology activities.

An auction was held in 2021 and an investigation was started when it was determined that there was an artifact with the inscription "Galata Mevlevihanesi" in Ottoman Turkish, in the form of a Mevlevi turban, on an antique copper vessel called lenger, which was used to serve food. As a result of the investigation, it was understood that the work in question was used in the Galata Mevlevi Lodge during the Ottoman period and it was an artefact belonging to the Mevlevi Lodge. Therefore, the artifact was donated to the museum and was recorded in the museum's inventory. In addition, a very important photograph archive, which consists of calligraphy plate photographs prepared by the late Mustafa Duzgunman and gifted to Prof. Dr. Muhittin Serin while he was alive, and which has never been published until now, was donated to the Galata Mevlevi Logde Museum by Prof. Dr. Muhittin Serin in 2021. Efforts are underway to bring similar works of art into the museum collection.

The Galata Mevlevi Logde Museum, in addition to being a museum in the classical sense where the very rare cultural assets mentioned above are preserved, also has the feature of being an institution where the intangible cultural heritage is preserved for future generations. Mevlevi Sema ceremonies have been performed in the original fashion for many years at the Galata Mevlevi Lodge Museum. Thus, this unique Sema tradition is constantly practiced and protected by preserving even the smallest details. In addition, practices such as Mesnevi lessons, Sufi Zikr's, incense smelling ceremonies and feeding poor people continue, in order to keep the museum relevant to its origin as a Mevlevi Logde.

The Galata Mevlevi Lodge Complex consist of structures that have been preserved in their authenticity despite all the tragedies that occurred in the past. As a living example of the Mevlevi Lodges, both as a museum and the centre of the Mevlevi culture, it continues to offer art and culture to the public. We hope that this will continue until the Day of Judgment.

Bektâşî Tacı
Fahr-i Hüseyini tipinde bir Bektâşî Tacı.
Bkz. sayfa 36.

Bektashi Turban
Bektashi turban of Fahr-i Hüseyini type.
See page 36.

BEKTAŞİLİĞİN İNANÇ YAPISI HAKKINDA BİRKAÇ SÖZ

H. Dursun GÜMÜŞOĞLU
Araştırmacı-Yazar

Bektaşilik; Allah'ın varlığına, Kur'an-ı Kerim'in hak kitap, Hazret-i Muhammed'in en son peygamber, Hazret-i Ali'nin velilerin ilk halkası olduğuna, Hacı Bektaş Veli'nin Pirligine inanan, İslam'ın tasavvufi bir yorumudur. Hazret-i Muhammed'e ve onun en yakınındaki, sırlarını paylaştığı Hazret-i Ali'ye olan özel sevgisinden dolayı Alevi'dir.

İmam Cafer-i Sâdık mezhebinin tasavvufi yorumlarını inançlarında işlemişlerdir. Bu tasavvufi görüşlerden bazıları şunlardır: "Ey Cendeboğlu! Senden kesileni dolaş. Sana vermeyene ver. Sana kötülük edene iyilik et. Seni sevene selâm ver. Seninle düşmanlığa girişene ihsan et. Sana zulmedenı affet. Güneşi görmez misin? Kötü kişileri de ıııklandırıyor, iyi kişileri de. Yağmura

A FEW WORDS ABOUT THE BELIEF STRUCTURE OF BEKTASHISM

H. Dursun GÜMÜŞOĞLU
Researcher- Writer

Bektashism is a mystical interpretation of Islam that believes in the existence of Allah, the Qur'an as the true book, Hz. Muhammad as the last prophet, Hz. Ali as the first link of saints, and Hacı Bektash-i Veli as the Pır (founder of the order). It is "Alevi" because of his special love for Hz. Muhammad and his closest friend, Hz. Ali, with whom he shares his secrets.

The mystical interpretations of the Imam Cafer-i Sadik sect are processed in its beliefs. Some of these mystical views are as follows: "O Cendeboğlu! Go around the one cut from you. Give to those who did not give to you. Do good to those who hurt you. Say hello to those who love you. Bestow upon him who engages in enmity with you. Forgive the one who wronged you. Can't you see the sun? It illuminates the bad

bakmaz mısın? temiz kişilere de yağıyor, suçlu kişilere de” demektedir. (Ayyıldız, 1959:5/59)

Bektaşilik, Hazret-i Muhammed ile başlayan, Hazret-i Ali ve On İki İmamlar ile devam eden, Ahmed Yesevi Ocağı'nda olgunlaşan, 13. Yüzyılda yaşayan Hacı Bektaş Velî tarafından yeniden yorumlanan İslâmiyet'in Anadolu'daki bir uzantısıdır. Horasan Okulu'nda eğitim alan Hacı Bektaş Velî bu inancı dört kapı, kırk makam kavramıyla sağlam temeller üzerine oturtmuştur.

Bir hadis-i şerifte “Allah'a giden yollar, yaratılmışların nefesleri sayısı kadardır” buyrulmaktadır. Ethem Ruhi Fığlalı, “İslam kültüründe on iki esas tarikattan biri olarak kabul edilen Bektaşilik, mürşit olarak Hz. Muhammed'i, rehber olarak Hz. Ali'yi, Pir olarak da Hacı Bektaş Velî'yi tanır” şeklinde tanımlamaktadır. (Fığlalı, 1996:133)

İnancın temel değerlerini döneminde çevresindekilere bildirdiği, yaşamındaki önemli öğelerin muhtemelen dervişleri tarafından sözlerinin zamanla kaleme alınarak adına izafe edilen eserlerin ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Hacı Bektaş Velî'nin getirdiği bu kavramların Bektaşiliğin inanç, eğitim ve yaşam sistemi içinde çok özel bir yeri vardır. On altıncı yüzyılda yaşamış olan ve İkinci Pir olarak kabul edilen asıl adı Hızır Bali olan Balım Sultan tarafından inanç, ibadet, günlük yaşam ile ilgili uygulamalar yazılı hâle getirilmiştir. Bu yazılı metne Balım Sultan Erkânâme'si denir. Erkânâme; duâların, ibadetlerin, aynü'l-cemlerin, nasip törenlerinin, sünnet, ev takdisi, aşure, nevrüz, kurban, namaz-ı sûri, nikâh gibi günlük hayatta lüzumlu olan inanç ve ibadet pratiklerinin nasıl yapılması gerektiği gibi konuları içermektedir.

Bu inancın temel kaynakları Kur'ân-ı Kerîm'in bildirdikleri ile Hazret-i Muhammed'in, Ehl-i Beyt'in, Hacı Bektaş Velî'nin ve Balım Sultan'ın uygulamaları olarak sıralanabilir. İnançla ilgili olarak yapılan hiçbir şeyin en azından temel bakış açısı olarak bunlara tezat olmaması gerektiğine inanılır. Ayrıca cevabı alınmasında sorun olacak şeylerde ölçü, temel değerlere ters olmamak ve benlikten uzak olmak kaydı ile akılcı olmasıdır. Çok net çizgilerle kaynaklarda çerçevesi çizilmemiş olmasına rağmen ve diğer İslâm ekollerinden farklı yorumlanmakla beraber aşağıdaki maddelerin Bektaşilik'te imanın esaslarını oluşturduğu söylenebilir.

1. Tevhid (Allah'ın varlığına ve birliğine inanmak)
2. Adâlet (Allah'ın âdil olduğuna inanmak)
3. Nübüvvet (Peygamberlere inanmak)
4. İmâmet ve Velâyet (On İki İmamlar'ın önderliğine ve her zamanın bir velisi olduğuna inanmak)
5. Meâd (Kıyamet/Âhiret Gününe İnanmak)

Bektaşilik, temelleri Peygamber ve Ehl-i Beyt sevgisi ile başlamış, Ahmed Yesevi ile şekillenmiş ve Hacı Bektaş Velî'nin dört kapı kırk makam ilkeleriyle yüzyıllara

people as well as the good ones. Don't you look at the rain? It rains on clean people as well as on criminals”. (Ayyıldız, 1959:5/59)

Bektashism is an extension of Islam in Anatolia, which started with Hz. Muhammad, continued with Hz. Ali and the Twelve Imams, matured in the Ahmed Yesevi Lodge, and was reinterpreted by Hacı Bektash-i Veli, who lived in the thirteenth century. Hacı Bektash-i Veli, who was educated at the Horasan School, established this belief on solid foundations with the concept of “four doors and forty maqams”.

In a hadith, it is stated, “The paths to Allah are as many as the breaths of the creatures.” Ethem Ruhi Fığlalı defines Bektashism, which is accepted as one of the twelve main sects in Islamic culture, recognizes Hz. Muhammad as the mentor, Ali as the guide, and Hacı Bektash-i Veli as the Pir (founder of the order). (Fığlalı, 1996:133)

It is thought that Hacı Bektash-i Veli conveyed the basic values of belief to those around him during his period, and that the words of important elements in his life were probably written by dervishes over time, and works attributed to his name emerged.

These concepts brought by Hacı Bektash-i Veli have a very special place in the belief, education and life system of Bektashism. Belief, worship and practices related to daily life were written down by Balım Sultan, whose real name is Hızır Bali, who lived in the sixteenth century and is accepted as the Second Pir. This written text is called Balım Sultan Erkânâme'si. It includes subjects such as prayers, worship, aynü'l-cem, ceremonies of blessing, circumcision, home blessing, ashura, Nevruz, sacrifice, namaz-i suri, and how to practice beliefs and worship practices that are necessary in daily life.

The main sources of this belief can be listed as the reports of the Qur'an and the practices of Prophet Muhammad, Ahl-al Bayt, Hacı Bektas Veli and Balım Sultan. It is believed that anything done in connection with the faith should not contradict them, at least as a basic point of view. In addition, the criterion for the things that will be problematic in getting the answer is that it is rational, provided that it is not contrary to the basic values and is far from the self. Although it is not clearly framed in the sources and interpreted differently from other Islamic schools, it can be said that the following items constitute the principles of belief in Bektashism.

1. Tawhid (Belief in the existence and oneness of Allah)
2. Justice (Belief that Allah is just)
3. Prophethood (Belief in Prophets)
4. Imamate and Velayet (Belief in the leadership of the Twelve Imams and that there is always a saint)
5. Mead (Belief in the Last Day / Doomsday)

Bektashism started with the love of the Prophet and the Ahl al-Bayt, was shaped by Ahmed Yesevi, and has survived through the centuries with the principles of four doors and

aşarak günümüze ulaşmıştır. Tarik-i Bektaşî, Râh-ı Bektaşî, Tarik-i Nâzenin isimleri ile de anılmaktadır. Bir inanç kurumunda bulunması gereken temel unsurlar Pîr, kisve, evrad, ezkârdır. Bu unsurların hepsi Bektaşilikte mevcuttur. Pîr'i ise, Hacı Bektaş Veli'dir. Günümüzde sadece ibadet sırasında kullandıkları hırka, hayderiye, taç, kemer, palheng taşı, teslim taşı, tığ-ı bend, tennure gibi özel kıyafetleri vardır. Her nasip alan yani yola giren kişiye evrad denilen bir belge verilir. Günlük bireysel ibadetlerini, dualarını orada belirtildiği esaslara uygun olarak yapar. Bektaşilikte diğer tarikatlarda olduğu gibi müşşidin belirttiği sayı ve şekilde zikir yapılması geleneği yoktur. Fakat sabah kalktığı andan gece yatıncaya kadar, okuduğu ayet veya tercüman denilen Türkçe dualar vardır. Seyr-i süluk denilen eğitimler ise müşşidin muhabbetleri sırasında olur.

Bektaşilik'te seyr-i süluk yoktur şeklindeki söylemleri aslına uygun değildir. Bu yolda amaç kâmil insan yetiştirmektir. Günümüze kadar sayısız kâmil insanın burada yetişmiş olması kendi usullerine göre bir eğitim tarzı olduğunu göstermeğe yeterlidir. Bazı istisna örneklerin olması genelleme yapmak için yeterli değildir. Seyr-i sülukun yöntemi farklıdır. Diğer tasavvufi ekollerin uyguladıkları yöntemi de tecrübelerle sabit olduğuna inanarak saygı ile karşılar.

Bektaşilikte bir talip, henüz aday iken nefis terbiyesine azami çaba gösterilir. Yola girdikten sonra yalnız ruhun yüceltilmesine çalışılır. Ruhun yücelişi ile nefsin daha fazla kontrol altına alınmasına vesile olur. Bu bakımdan Bektaşilik ruhanî bir yoldur. Yola giriş ahitleşmesine sadakat, eline, diline, beline, aşına, eşine, işine gibi fütüvvet kurallarına bağlı kalmak zorundadır.

Konuyla ilgili olarak Turgut Koca Halifababa şunları belirtmektedir: "Bütün dinsel yollar, insanı dünyadan ahrete götürmeye çalışır. Bektaşilik ise ahiretten dünyaya açılan penceredir. İnsanoğlunu karanlık bir ahiretten aydınlık bir dünyaya getirir. Korku, kuşku, tasa, gam ve keder kalkar. Dinsel inançlar yüce bir zevktir, kutsal bir neşedir. Eğitimin temeli; akıl, aşk, sohbet ve muhabbettir. Akıl mülk âlemine, aşk kalp âlemine işarettir. İşte bu aşamada akla Hakikat-ı Muhammediye, aşka ise Sırrı-ı Ali denir. Bu evren, Hubb-i Zâti denilen, Tanrı'nın kendisinden kendisine olan kutsal sevgisidir. Ehadiyet-i Kesre diye tanımlanan bir aşamada Tanrı hüviyeti Allah, Er-rahman, Er-rahim, Zat, Sıfat, Ef'al, Vücûd, Hüsn, Cemâl, özetle Allah, Muhammed, Ali'dir. Genişletilirse, görünen ve görünmeyen evrenler kapsamına girer. Muhammed, Ali'nin hakikati Tanrı ile var olduğundan, vücûd-ı sırf denilen, Ehadiyet-i Ayn'da yalnız Tanrı vardır. Ene: ben, ente: sen, hü: o, hüve: onlar. Bu aşamaları anlatan Tanrı'nın hicâb-ı izzeti, kutsal perdeleridir. Hazret-i Ali'nin "Bir zaman Tanrı vardı gayrı hiçbir şey yoktu, hâlâ öyledir" sözü bu gerçeğin bir tanımıdır.

İşte bu Tanrı sevgisi, ancak O'nun Habibi'nin ve Habibi'nin Ehl-i Beyt'i ile birlikte olursa, Tanrı katında kutsanır, yücelir. Şayet bu sevgi, Ehl-i Beyt sevgisinden

forty maqams of Hacı Bektash-i Veli. It is also known as Tarik-i Bektashi, Rah-i Bektashi, Tarik-i Nazenin. The basic elements that must be present in a religious institution are Pîr, kisve, evrad, ezkar. All of these elements are present in Bektashism. Its Pîr is Hacı Bektash-i Veli. Today, they have special clothes such as *hırka*, *hayderiye*, *taç*, *kemer*, *palheng taşı*, *teslim taşı*, *tığ-ı bend*, *tennure*, which they use only during worship. A document called evrad is given to every person who enters the Bektashi order (who receives a gift / enters the path). She or he performs his daily individual prayers and prayers in accordance with the principles stated there. In Bektashism, there is no tradition of making dhikr in the number and form indicated by the murshid, unlike in other sects. But there are verses and prayers in Turkish called *interpreter* that she or he reads from the moment gets up in the morning until goes to bed at night. The trainings called "Seyr-i süluk" take place during the conversations of the murshid.

The statements that there is no "seyr-i süluk" in Bektashism are not true to the original. The aim in this way is to raise a perfect human being. The fact that countless perfect people have been brought up here is enough to show that there is an education style according to their own methods. Having some exception examples is not enough to generalize. The method of Seyr-i süluk is different. The method applied by other Sufi schools is also respected, believing that it is fixed by experience.

In Bektashism, maximum effort is shown to self-cultivation while a willing person is still a candidate. After entering the path, only the soul is tried to be exalted. With the exaltation of the soul, it is conducive to more control of the ego. In this respect, Bektashism is a spiritual path. Those who enter the path must adhere to the rules of futuwwa, such as loyalty to the entry covenant and having control over their hands, tongue, waist, food, spouse, and work.

Regarding the subject, Turgut Koca Khalifababa states the following: "All religious ways try to take people from the world to the hereafter. Bektashism is the window to the world from the hereafter. It brings mankind from a dark afterlife to a bright world. Fear, doubt, worry, sorrow and grief are lifted. Religious beliefs are a supreme pleasure, a divine joy. The basis of education; intelligence, love, conversation and affection. Mind refers to the realm of property, love to the realm of the heart. At this stage, the mind is called the Hakikat-ı Muhammediye (Muhammad's Truth), and the love is called Sırrı-ı Ali (Ali's Secret). This universe is the divine love of God from itself to itself, called Hubb-i Zati. At a stage defined as Ehadiyet-i Kesre, the identity of God is Allah, Er-rahman, Er-rahim, Zat, Sıfat, Ef'al, Wujud, Hüsn, Cemal, in short, Allah, Muhammad, Ali. If expanded, it covers the visible and invisible universes. Since Muhammad, Ali's truth exists with God, there is only God in the Ehadiyet-i Ayn, which is called wujûd-i sırf. Ene: me, ente: you, hu: he, huve: them. The veil of God, which describes these stages, is his holy curtains. Hz. Ali's statement, "Once upon a time, there was God, there was nothing else, and it still is" is a definition of this truth.

yoksun olursa, mecaza dönüşür, insanı bayağılaştırır, rezil eder...

Bakara Suresi'nde bildirilen, Tanrı halifesi olan Âdem, buğdaycı Âdem değil, mânâ olan Âdem'dir ki, buna İnsan-ı Kâmil denir. Tanrısal tasarruf onun elindedir. Hakk ile halkın kavşak çizgisidir. Evrenin odak noktasıdır. Diğer bir deyişle, "Kabe Kavseyn"dir. Açık olarak Hz. Muhammed'in, sırren Hz. Ali'nin makamıdır. Her insan-ı kâmil "Muhammed-Ali'nin" bir görüntüsünden başka bir şey değildir. O, diridir, Hay'dır, yaratıkların koruyucusudur. Kayyum'dur. Evvel ve âhır, bâtin ve zâhir, ulvî ve süflî âlemleri kapsar. Bu nedenle. Siyâh Nur dedikleri Sevâd-ı Âzam O'dur. Hiçbir şey ona gizli olamaz. Salt bilgi sahibidir. Diğer bir tanımla buna Kutbiyyet denir." (Koca, Onaran, 1987:3-4)

Bektaşilik'te, Tanrı'yı sevmenin yolunun insanları sevmekten geçtiğine inanılır. Çünkü Kur'an-ı Kerim'in bildirdiği üzere insan en güzel biçimde yaratılmıştır. (Öztürk, 1994: 595) İnsanı iyi veya kötü yapan şeyler ise beşerî zaafırları, yani nefse olan düşkünlükleridir.

Bektaşiliğe göre; Kur'an-ı Kerim, diğer kutsal kitapları da içinde toplayan en son kitap, İslâm en son din, Hazret-i Muhammed ise en son peygamber, Hazret-i Ali ise velâyetin ilk halkasıdır. Her zamanın bir velisi olduğuna inanılır.

Velayetten anlaşılan manevî önderlik olup siyasal önderlik değildir. Bektaşilik'te siyasal önderliğin mutlak surette Ehl-i Beyt soyundan birisinde olması gibi bir beklenti hiçbir zaman olmamıştır. Bektaşiler, ülkesinin birliği, bütünlüğü ve insanlık âleminin selâmeti için hayır duada olmaya çaba gösterir. Amaç kâmil insan yetiştirmektir. Bektaşî muhabbetlerinde hiçbir siyasal akıma yönlendirme söz konusu olmaz. Bu amaçla gelenlere de nasip verilmez, yola alınmaz.

Kur'an-ı Kerim'de "Allah'ın izni olmadıkça hiçbir benlik iman edemez." (Öztürk, 1994: 199) buyrulmaktadır. Vakti gelmeden hiçbir şeyin gerçekleşmesi de mümkün değildir. Bektaşî, kendisi gibi düşünmeyi dışlayıp küçük görmez, aksine Allah'a olan saygısından dolayı hoş görür. Gösteriş ve mevki hırsından uzak durur. Bektaşiliğe girmek isteyenlere önce tarikat abdesti aldırılır ve rehber eşliğinde iki rekât namaz kıldırılmak suretiyle erkânın diğer bölümlerinin uygulanmasına geçilir. Bu nedenle de samimi olarak gelen, yola giriş kurallarına haiz tüm insanlara açık bir inanç sistemi olması nedeniyle de evrenseldir.

Bektaşilik'te çok değer verilen iki mekân vardır. Birincisi Meydan Evi olarak adlandırılan, yalnızca Bektaşiliğe girmiş olanların, halka namazı olarak da tabir edilen kadın erkek bir arada toplu namazlarını kıldıkları ibadet yeridir. İkincisi inanç önderleri olan babaların Bektaşilik ile ilgili eğitim yaptığı yerdir. Bu nedenle birincisine "Aynü'l-cem" ikincisine "Âyinü'l-cem" denilir. Eserin devamında şu sözler mevcuttur:

"Bektaşilikte, "Aynü'l-cem" adıyla tanımlanan kutsal tören, bir namaz erkânıdır. Bu nedenle, bu meydana

This love of God is blessed and exalted in the sight of God only if it is with his Habibi and his Habibi's Ahl al-Bayt. If this love is devoid of the love of the Ahl al-Bayt, it turns into a metaphor, vulgarizing and humiliating people...

Adam, who is the caliph of God, as revealed in Surat al-Baqara, is not Adam, the wheat maker, but the meaning Adam, which is called the Perfect Man. Divine saving is in his hands. He is the crossroads of the people and the right. It is the focal point of the universe. In other words, it is "Kaaba Kavseyn". It is the maqam of Hz. Muhammad openly and maqam of Hz. Ali secretly. Every perfect human being is nothing but an image of "Muhammad-Ali". He is the living, the Hay, the protector of creatures. He is a trustee. It covers the before and after, the inner and the outer, the lofty and the lowly realms. He is the Sevad-i Azam, whom they call black Nur. Nothing can be hidden from him. He has only knowledge. In other words, it is called Kutbiyyet." (Koca, Onaran, 1987:3-4)

In Bektashism, it is believed that the way to love God is to love people. Because, as the Qur'an states, man was created in the most beautiful form. (Öztürk, 1994: 595) The things that make a person good or bad are human weaknesses, that is, their fondness for the ego.

According to Bektashism; The Qur'an is the last book that collects other holy books, Islam is the last religion, Prophet Muhammad is the last prophet, and Hadrat Ali is the first link of welayat (guardianship). It is believed that every time has a wali.

What is understood from welayat is spiritual leadership and not political leadership. In Bektashism, there was never an expectation that the political leadership would definitely be from a descendant of the Ahl al-Bayt. Bektashis strive to pray for the unity and integrity of their country and the salvation of the human world. The aim is to raise good people. There is no question of directing any political movement in Bektashi affections. Those who come for this purpose are not given a chance, they will not be taken to the road.

In the Qur'an, "No self can believe except by Allah's permission." is commanded. (Öztürk, 1994: 199) It is not possible for anything to happen before the time comes. Bektashi does not exclude and despise those who do not think like him, on the contrary, he tolerates it out of respect for Allah. He stays away from vanity and greed for position.

For those who want to enter Bektashism, first of all, the ablution of the tariqa is performed and the other parts of the ritual are started by leading a two-rak'ah prayer accompanied by a guide. It is universal because it is a belief system that is open to all people who come from the heart and have the rules of entering the road.

There are two places that are highly valued in Bektashism. The first one, called the Square House, is a place of worship where only those who have entered Bektashism perform their collective prayers, also called public prayer, by men and women. The second is the place where fathers, who are the leaders of faith, receive education on Bektashism. For this reason, the first one is called "Aynü'l-cem" and the second

ne bir şey yenir ne de bir şey içilir. Ezgi ile hiçbir nutuk söylenemez. Kur'ân-ı Kerîm bile makamsız okunur. Ancak, namazdan çıkıldıktan sonra "Âyin-i Cem" denilen kutsal şölende sofralar kurulur, yemekler yenir, sohbet ve muhabbet edilir. Na'atler, gazeller, nefesler müşridin izni alınarak topluca söylenir. Bu sofraya 'Ali Sofrası' adı verilmiştir. Bektaşılığı dahil olanların eğitim yeridir. Araf Sûresi'nin 31. âyetinde; 'Ey Âdemoğulları, her mescide gidişinizde zînetinizi takının. Yeyin, için fakat israf etmeyin. Çünkü O israf edenleri sevmez' sözleri bu gerçeği bize açık seçik olarak anlatır." (Koca, Onaran, 1987:4)

Bektaşilikte yola girmeden önceki aşama âşıklık devresidir. Yola giriş töreninden geçenlere muhib denilir. Zaman içinde ilerleme kaydetmiş ve yola, insanlara karşılıksız yalnız Allah rızası için hizmet etmek istiyor ve yeteneği varsa derviş, daha sonra liyakatine göre baba, halife baba en sonunda dedebaba olabilir. Bunun yolu her zaman açıktır. Nasip alan kişi erkek ise "er", hanım ise "bacı" denilmekle beraber ortak kavram "can" olarak ifade edilir.

HACI BEKTAŞ-I VELÎ'NİN HAYATI

Kaynaklarda Hacı Bektaş Veli'nin tarihi ve Menkıbevi kimliği olmak üzere iki şekilde bilgi mevcuttur. Menkıbevi ve tarihi kimliği bazen çakışmakta bazen de çelişmekte olduğu söylenebilir. Ortalama bilgi olarak aktarmak gerekirse: nerede doğduğu ve nasıl yetiştiği hakkındaki bilgilerin kesin olmadığı söylenmekle birlikte doğum ve ölüm tarihi yaklaşık olarak verilmiştir. Verilen bilgiye göre 1209/10-1270/71 yılları arasında yaşadığı düşünülmektedir. Menkabelerden hareketle Horasan'dan geldiği, Nişaburlu olduğu ve Lokman Perende'nin müridi olduğu belirtilmektedir. (İslam Ansiklopedisi, 1996: c.14/455)

Hacı Bektaş Veli, Suluca Karahöyük denilen, bugün Nevşehir'e bağlı Hacı Bektaş ilçesine gelmiş, İdris Hoca ve eşi Fatma Nuriye'nin (Kadıncık Ana'nın) ısrarı üzerine evlerine yerleşmiştir. Yaşamı, tarihi ve menkıbevi olmak üzere iki ayrı bölümde incelenebilir. Hakkındaki bilgilerin önemli bir kısmına Velâyetnâme adlı eserden ulaşılmaktadır. Bu eserde çevresinde bulunanların kimliği ile ilgili bilgiler, çeşitli hikâyeler ve değerli sözleri yer almaktadır. Velâyetnâme'de kendisi hakkında: "Türkistan tarafından, Horasan'dan gelmekteyim, aslımız peygamber soyundandır. Babam İbrahim Sâni diye bilinen Muhammed'dir. O da Musayü's-Sâni'nin oğludur." (Duran, Gümüsoğlu, 2010: 175-176) sözleri bulunmaktadır.

Hacı Bektaş Veli Anadolu'ya geldiği zaman Selçuklu Devleti'nin zayıfladığı, Fars kültürünün ve dilinin etkisinde kaldığı, halkın büyük ümitsizlik ve bezginlik içinde olduğu dönemdi. Selçuklu Sarayı'nda Türk dili konuşulmaz olmuş, Türk âdet ve töreleri unutulmaya yüz tutmuştu. Aralıksız devam eden Moğol akınları karşısında Sivas ve Kayseri kaybedilmiş, Anadolu halkı kılıçtan geçirilmiş, Moğolların başında bulunan Hülâgü

one is called "Aynü'l-cem". The following words are included in the continuation of the work:

"In Bektashism, the sacred ceremony, defined as "Aynü'l-cem", is a place of prayer. Therefore, nothing is eaten or drunk in this square. No speeches can be made with melody. Even the Qur'an is recited without a maqam. However, after the prayer is finished, in the holy feast called "Ayn-i Cem", tables are set, meals are eaten, speeches are made and conversations are made. Na'ats, ghazals, breaths are sung together with the permission of the master. This table is called 'Ali Sofrası'. This is where the Bektashis get their education. In the 31st verse of Surah Araf, "O Children of Adam, wear your adornment every time you go to the mosque, eat and drink, but do not waste. Because Allah does not like those who waste." This verse clearly tells us this truth." (Koca, Onaran, 1987:4) The stage before embarking on the path in Bektashism is the period of **âşıklık** (devotion). Those who pass through the entrance ceremony are called muhib. If a person who enters the path has made progress over time, wants to serve the road and people only for the sake of Allah, and if has the ability, becomes a dervish. Then, according to his merits, can become a baba, a caliph, and finally a dedebaba. The way to this is always open. If the beneficiary is male, it is called "er" and if it is a female, it is called "bacı", but the common concept is expressed as "can" (soul).

LIFE OF HACI BEKTASH-I VELI

There are two types of information in the sources: the history of Hacı Bektaş-i Veli and his Menkıbevi (legendary) identity. It can be said that his legendary and historical identity sometimes overlap and sometimes contradict. To convey as average information: Although it is said that the information about where he was born and how he was raised is not certain, the dates of birth and death are given as approximate. According to the information given, it is thought that he lived between 1209/10-1270/71. Based on the legends, it is stated that he came from Khorasan, that he was from Nishapur and that he was a disciple of Lokman Perende. (İslam Ansiklopedisi, 1996: c.14/455)

Hacı Bektash-i Veli came to the Suluca Karahöyük of Nevşehir, today called Hacı Bektaş district, and settled in the house upon the insistence of İdris Hoca and his wife Fatma Nuriye (Kadıncık Ana). His life can be examined in two separate sections as history and legend. An important part of the information about him can be reached from the work called Velayetnâme. This work contains information about the identity of those around him, various stories and valuable sayings. It is stated about himself in Velayetname: "I am coming from Khorasan from Turkistan side, my origin is from the line of the prophets. My father is Muhammad, known as İbrahim Sani. He is the son of Musayü's-Sâni." (Duran, Gümüsoğlu, 2010: 175-176)

When Hacı Bektash-i Veli came to Anatolia, it was a period when the Seljuk State weakened, the influence of Persian culture and language increased and the people were in great despair and weariness. The Turkish language was not spoken in the Seljuk Palace, and Turkish customs and traditions were on the verge of being forgotten. Sivas and

Han Selçukluları vergiye bağlamıştı. Bu şartlarda yaşamak zorunda kalan Anadolu halkı ne yapacağını şaşırılmış ümitsiz, çaresizlik içinde kıvrandır olmuştu. Âdil bir devlet yönetiminden, düzenli bir cemiyet hayatından ümidini kesmiş, devamlı bir kurtarıcı bulabilme ümidi içindeydi. Dış âlemde bulamadıkları huzuru, sevgiyi bir güneş gibi halkın gönlüne doğan Hacı Bektaş Velî’de bulmuşlardı. Yaşadığı dönemde pek çok insanı aydınlatmış, etrafındaki insanların gönüllerini fethetmişti. Selçuklu Sultanı Alâaddin bile Hacı Bektaş Velî’yi saraya davet etmiş, ondan çok etkilenmişti. (Duran, Gümüşoğlu, 2010: 677)

Velayenâme’ye göre; İbrahimü’s-Sani Seyyid Muhammed ile Şeyh Ahmed adlı Nişaburlu bir âlim zatin kızı Hatem Hatunun evliliklerinden yirmi dört yıl sonra dünyaya geldiği bilgisi vardır. Hacı şeklinde anılması ise Vilâyetnâmede hac ile ilgili anlatılan keramete dayandırılmaktadır. (Duran, Gümüşoğlu, 2010: 47)

Hünkâr lakabı ise Lokman Perende’ye gösterdiği bir keramet sonucunda kendisine Hünkâr denilmesi sonucudur. (Duran, Gümüşoğlu, 2010: 45)

Hacı Bektaş Velî, Velâyetnâmesi’ne göre Ahmet Yesevi’nin yönlendirmesiyle Anadolu’ya gelmiş ve yedi haneli Sulucakarahöyük’e (bugünkü ismiyle Hacıbektaş’a) gelip yerleşmiştir. İlk günlerinde köyün mescidinde kalmış, daha sonra İdris Hoca ve eşi Kadıncık Ana’nın evinde misafir olmuş, ilerleyen zamanlarda kendi dergâhını aynı köyde kurarak gelen giden herkese bilgisini paylaşmış, misafir etmiş, yola giren müridlerini, dervişlerini yetiştirmiştir. Buradan yetişen derviş ve babalar farklı coğrafyalarda derviş-gazi olarak örnek yaşamları ile insanların gönlünü fethetmiştir. Dolayısıyla Osmanlı Devleti’nin beylikten imparatorluğa dönüşmesinde oldukça önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Zamanla, Hacı Bektaş Velî, Yeniçeri Ocağı’nın piri olarak kabul edilmiştir.

Yeniçerilik ve Bektaşî tekkeleri arasında manevi bağ devlet tarafından saygı görmüş olmalı ki Bektaşî Tekkeleri müstesna evkaftan sayılmıştır. Yeniçeri Ocağı’nda 1591 yılına kadar Bektaşî derviş ve babaları günün yirmi dört saatinde devletin bekâsı için hayır duada bulunmuştur. (Küçükyalçın, 2013: 32-54-66)

HACI BEKTAŞ-I VELÎ’NİN ESERLERİ VE SÖZLERİ

Hacı Bektaş Velî’ye ait olduğu kabul edilen ve yayınlanmış eserleri şunlardır: “Hacı Bektaş Velî Velâyetnâmesi, Makâlât, Makâlât-ı Gaybiyye Kelimât-ı Ayniyye, Fâtiha Tefsiri, Fevâid, Şerh-i Besmele”. Bazı kaynaklarda yazılı olmakla beraber “Şathiyye, Üssü’l- Hakîka, Hurda-nâme” henüz ulaşılamamış eserlerindendir.

Birinci eseri olan “Velâyetnâme”de Hacı Bektaş Velî’nin hayatı, kerâmetlerini sosyal ilişkilerini anlatan hikâyelerden oluşmaktadır. Yaşamı ve öğretisi ile ilgili ipuçlarının önemli bir kısmına bu kaynaktan ulaşmaktayız. Asırlarca kerametler, hikâyeleri dilden dile dolaşmış şiirlere konu olmuştur.

Kayseri were lost in the face of the continuous Mongol raids, the Anatolian people were put to the sword, Hülâgü Han, who was at the head of the Mongols, taxed the Seljuks. The Anatolian people, who had to live under these conditions, did not know what to do and became hopeless and squirming in despair. They had given up hope of a just state administration and an orderly community life and hoped to find a permanent savior. They found the peace and love that they could not find in the outside world in Hacı Bektash-i Velî, who was born into the hearts of the people like a sun. During his lifetime, he enlightened many people and conquered the hearts of the people around him. Even the Seljuk Sultan Alaaddin invited Hacı Bektash-i Velî to the palace and was very impressed by him. (Duran, Gümüşoğlu, 2010: 677)

According to Velayenâme; There is information that Hatem Hatun, the daughter of İbrahimü’s-Sani Sayyid Muhammed and Sheikh Ahmed, a scholar from Nishapur, was born twenty-four years after their marriage. The fact that he is mentioned as a pilgrim is based on the miracle described in the Velayetname about the pilgrimage. (Duran, Gümüşoğlu, 2010: 47)

His nickname, Hünkar, is the result of being called Hünkar as a result of a miracle he showed to Lokman Perende. (Duran, Gümüşoğlu, 2010: 45)

According to the Velayetnâme, Hacı Bektash-i Velî came to Anatolia under the direction of Ahmet Yesevi and settled in the seven-household Sulucakarahöyük (today’s Hacıbektaş). He stayed in the village masjid in the first days, later stayed in the house of Idris Hodja and his wife Kadıncık Ana, later on, he founded his own lodge in the same village, sharing his knowledge with everyone who came and went, and educated his followers and dervishes who entered the road. Dervishes and babas who grew up here conquered people’s hearts with their exemplary lives as dervish-ghazi in different geographies. Therefore, they provided very important services in the transformation of the Ottoman Empire from a principality to an empire. In time, Hacı Bektash-i Velî was accepted as the Pîr (founder) of the Janissary Corps.

The spiritual bond between the Janissaries and Bektashi lodges must have been respected by the state, as Bektashi Lodges were counted as exceptional foundations. In the Janissary Corps, Bektashi dervishes and babas prayed for the survival of the state twenty-four hours a day until 1591. (Küçükyalçın, 2013: 32-54-66)

THE WORKS AND WORDS OF HACI BEKTASH-I VELİ

Published works that are accepted as belonging to Hacı Bektash-i Velî are as follows: “Velayetnâme of Hacı Bektash-i Velî, Makâlât, Makâlât-ı Gaybiyye Kelimât-ı Ayniyye, Tafsir of Fatiha, Fevâid, Şerh-i Basmale”. Although the names written in some sources, “Şathiyye, Üssü’l- Hakîka, Hurda-name” are of his works that has not been discovered yet.

In his first work, “Velayetname”, Hacı Bektash-i Velî’s life consists of stories describing his miracles and social relations. We reach a significant part of the clues about his life and

Hz. Ali ve Devesi konulu hat levha. Ahmed Raşid b. el-Hac Mehemed Emin imzalı, 1894-95 (H.1312) tarihli Konya Koyunoğlu Müzesi, Env. no. 14187.

Hz. Ali and his camel, calligraphic Panel, signed Ahmed Raşid b. el-Hac Mehemed Emin, dated 1894-95 (H.1312), Konya Koyunoğlu Museum, Inv.no. 14187.

İkinci eseri “Mâkâlât”tır. Aslı Arapça olarak yazılmış Molla Sadettin adı ile bilinen Sait Emre tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Ulaşılan en eski nüsha 1409 yılına aittir. Bu eserde insanların anlayışları açısından kaç bölüme ayrıldığı, dört kapı kırk makam gibi yolun kurallarını anlatan bilgiler bulunmaktadır. Bazı alıntılar aşağıdadır.

“Hakk Teâlâ âdemi dört türlü nesneden yarattı, Bu dört topluluğun dört türlü ibadetleri ve dört türlü arzuları ve dört çeşit halleri vardır. Şimdi bu Âdemi yarattığı dört türlü nesne şunlardır: Toprak, su, ateş ve hava. Yarattığı dört topluluğa gelince: Birinci topluluk âbidlerdir: Bunlar şeriat topluluğudur. Asılları havadır. Hava ise hem şifalıdır hem de kuvvetlidir. Bunlar asla Hakk’a ibadetten ayrılmazlar. Rüzgâr esmeseydi taneler samandan ayrılmazdı ve yine eğer rüzgâr esmeseydi bütün âlem kokudan helâk olurdu. Dünyada haram, helal, temiz ve pis her ne varsa ancak şeriatla bilinir. Zira, şeriat kapısı ulu kapıdır. Nitekim Çalap (Tanrı) Hazretleri bütün nesnelerin varlığından Kur’ân’da söz etmiştir. “Yaş ve kuru ne varsa hepsi ancak bu apaçık kitaptadır... (En’am/59)

Azizim şimdi, Çalap Hazretlerinin buyurduğunu gayret edip tutmak gerek. Sakının dediğinden de sakınmak gerek. İnsan olanlar da kendilerini ulu bileler ve Hak Teâlâ Hazretlerinin yasakladıklarından sakınalar. Böyle kişileri, amellerinin ve hâllerinin ortaya konulacağı ve canların yeniden diri kılınacağı yerde hatırlarız inşallah Teâlâ. Âbidlerin ibadeti; namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek, hacca gitmek, seferberlik olduğunda gazaya çıkmak, cünüplükten gusl ederek arınmak, nefis arzularına uymamak, dünyayı terk edip âhireti sevmektir. Bunlar avam topluluğudur, bunların hâlleri birbirlerini incitmektir. Kibir, haset, kin, cimrilik ve düşmanlık bunların daima yaptığı iştir. Bu topluluk böyle tanınır. İkinci topluluk zâhidlerdir. Bunların aslı ateştendir. Bunlar tarikat ehlidir. Ateş gibi daima gece gündüz yanarlar yakılırlar. Kim ki kendisini bu dünyada yakarsa ahirette de türlü azaplardan kurtulacaktır. Şunu iyi bilin ki bir kez yanan bir daha yanmaz: “İnsanları ve

teaching from this source. Miracles have been the subject of poems whose stories have been circulated for centuries.

His second work is “Mâkâlât”. The original was written in Arabic and translated into Turkish by Sait Emre, known as Molla Sadettin. The oldest copy reached is from 1409. In this work, there are information about the rules of the road, such as how many sections are divided in terms of people’s understanding, and four doors and forty maqams. Some quotes are below.

“God created man from four kinds of objects. These four communities have four kinds of worship, four kinds of desires, and four kinds of modes. Now these are the four kinds of things that Adam created: earth, water, fire, and air. As for the four communities he created: The first community is worshipers: They are the community of Sharia. Their root is air. Air is both healing and powerful. They never leave the worship of Allah. If the wind did not blow, the grains would not separate from the chaff, and if the wind did not blow, the whole world would be destroyed by the smell. Everything that is haram, halal, clean and dirty in the world can only be known through Sharia. For, the gate of sharia is the great gate. As a matter of fact, His Holiness Çalap (God) mentioned the existence of all objects in the Qur’an. “All that is wet and dry is only in this clear book... (En’am/59)

Now, my dear, it is necessary to try and keep what His Holiness Çalap has commanded. It is necessary to avoid what he says. Those who are human also consider themselves great and avoid what Allah Almighty has forbidden. We will remember such people in a place where their deeds and states will be revealed and souls will be brought back to life, God willing. Worship of the Âbids; praying, fasting, giving zakat, going on pilgrimage, going to war when mobilized, being purified by ghusl, not following one’s own desires, leaving the world and loving the hereafter. These are the common people, their way of hurting each other. Arrogance, envy, grudge, stinginess and enmity are what they always do. This is how this community is known. The second group is the zâhids. Their origin is from fire. These are cultists. Like fire, they always burn day and night. Whoever burns himself

taşları yakıcı kâfirler için hazırlanmış o ateşten sakının” Bakara/24, Tahrir/6” (Özkan-Bankır, 2010:489-495)

Üçüncü eseri, “Makâlât-ı Gaybiyye ve Kelimât-ı Ayniyye” adını taşımaktadır Genellikle Makâlât’ın açıklaması şeklinde olup dinî, tasavvufî ve ahlâki konuları içeren soru-cevap şeklindedir. Hacı Bektâş Velî’nin kendi kaleminden çıktığı konusu kesin değildir. Fakat konuların içeriği yönünden bakıldığında dervişleri tarafından kaleme alınmış olma ihtimali çok yüksektir. Bu eserdeki bazı sözler şöyledir:

“Zühd (yol ehli) dünyayı terk etmektir. Dünya’yı terk etmek bütün ibâdetlerin, dünyayı sevmek ise bütün günahların başıdır. Takva Yüce Allah’tan başka her şeyi terk etmektir.” (Aytaş, 2010:357)

Hadis-i Kudsi: “Kullarımdan en çok öfkelenmişim kişi, bana cehennem korkusuyla ve cennet arzusu ile ibâdet edendir.” (Aytaş, 2010:357)

“Ey derviş tövbe nedir? Tövbe Allah’ın emrine dönüşür. “Ey insanlar yürekten tövbe ederek Allah’a dönün” “dedim ki: Rabbinizden bağışlanma dileyin; doğrusu O, çok bağışlayandır”. Bir hadiste “Günahından tövbe eden hiç günahı yokmuş gibi olur”. O halde derviş, tövbenin şartlarını yerine getirerek geçmiş günahlarından tövbe etmelidir. Büyük ve küçük günahlarından arınmalı, yedi organına günah işletmemeli ve yedi organını bir çoban gibi korumalıdır.” (Aytaş, 2010:381)

“Ey derviş bil ki, Allah’ın Velîsi, kendi zamanın Nuh’udur. Onun yardımı, Allah’ın kullarını tufan belâsından koruyan gemidir. Su tufanında her ne kadar su belâ ise de vücutlara yönelik olduğu için ondan kurtulmak kolaydır. Ancak cehalet tufanı ondan daha zordur, daha kötüdür. Çünkü onda boğulan kimse ilelebet kurtulamaz.” (Aytaş, 2010:397)

“Nitekim peygamberler sultanı “Müminin kalbi Allah’ın arşıdır”. Zahidin yetmiş yıllık ibâdeti arifin bir saatlik tefekkürüne eşittir.” (Aytaş, 2010:433)

“Bil ki, dervişlik ezeli bir saadet ve ebedî bir devlettir. Her kim sır sahibi olursa Yüce Allah on sekiz bin âlemi kendisine sunar ve on sekiz bin âlem onun emrinde olur.” (Aytaş, 2010:435)

“Şeyhin kerâmetleri vardır ki, müritleri ondan yararlanırlar. Onun görüşünün etkisiyle onların gözleri açılır, yürekleri saflaşır ve aydınlanırlar. Beden tutsağından çıkıp ecel kılıcından kurtulurlar. Şeyhten bu bu kerâmeti gören kimse faydası olmayan başka dünyevi kerâmetlere yönelmez. Bir mürid bir şey yer ve uyur veya başka bir şey yapar da şeyh kendisine: “Sen şunu yedin, böyle uyudun” derse onun kerâmetinin ne yararı olur? Çünkü mürid bunları zaten bilmektedir, şeyhin bu söyledikleri onun bilmediği bir şey değildir. Ancak müridin bilmediği, gaibe ait sırlarla onu bilgilendirirse, çok büyük faydası olur. O halde şeyhten böyle büyük kerâmet gören kimse daha değersiz olan bir kerâmete ilgi göstermez.” (Hacı Bektâş Araştırma Merkezi, 2004:55)

in this world will be saved from various torments in the hereafter. Know this well that once burned, it will not burn again: “Beware of the fire prepared for the unbelievers that burns people and stones.” Bakara/24, Tahrir/6” (Özkan-Bankır, 2010:489-495)

His third work is called “Makâlât-ı Gaybiyye ve Kelimât-ı Ayniyye”. In general, it is in the form of an explanation of Makâlât, and it is in the form of questions and answers that include religious, mystical and moral issues. It is not certain that Hacı Bektash-i Velî came out of his own pen. However, considering the content of the subjects, it is highly likely that they were written by his dervishes. Some words in this work are as follows:

“Zuhd (people of the way) is to leave the world. Leaving the world is the beginning of all worship, and loving the world is the beginning of all sins. Taqwa is abandoning everything but Almighty Allah.” (Aytaş, 2010:357)

Hadith Qudsi: “The person I am most angry with among my servants is the one who worships me out of fear of Hell and desire for Paradise.” (Aytaş, 2010:357)

“O dervish, what is repentance? To repent means to return to God’s command. “O people, turn to Allah with heartfelt repentance” I said: Ask forgiveness of your Lord; Verily, He is Most Forgiving”. In a hadith, “He who repents from his sin will be as if he had no sin”. In that case, the dervish must repent of his past sins by fulfilling the conditions of repentance. He should be purified from his big and small sins, he should not commit sins to his seven organs, and he should guard his seven organs like a shepherd.” (Aytaş, 2010:381)

“O dervish, know that the Wali of Allah is Noah of your time. His help is the ship that protects the servants of Allah from the scourge of the flood. Although the water is troublesome in the flood, it is easy to get rid of it because it is intended for the bodies. But the flood of ignorance is more difficult, worse. Because anyone who drowns in it cannot be saved forever.” (Aytaş, 2010:397)

“As a matter of fact, the sultan of the prophets “The heart of the believer is the Throne of Allah”. Seventy years of worship of the zahid is equal to one hour of contemplation of the enlightened.” (Aytaş, 2010:433)

“Know that being a dervish is an eternal bliss and an eternal state. Whoever has the secret, Almighty Allah offers him eighteen thousand realms and eighteen thousand realms are under his command.” (Aytaş, 2010:435)

“The sheikh has miracles from which his followers benefit. Under the influence of his vision, their eyes are opened, their hearts are purified and enlightened. They get rid of the body prisoner and get rid of the death sword. Anyone who sees this miracle from the sheikh does not turn to other worldly miracles that are of no use. If a murid eats, sleeps, or does something else and the sheikh says to him: “You ate this and slept like this,” what would be the benefit of his miracle? Because the disciple already knows these things, what the sheikh said is not something he did not know. However, if he

“Sanat ve meslek öğretmen veya usta olmadan öğrenilemez. Allah'ı tanıma ise bunlardan daha zordur ve işlerin en değerlisidir, her şeyin üzerindedir. Bu işin de bir usta olmadan kendiliğinden öğrenilmesi mümkün olmaz. Yüce Allah büyüklüğü ile bu önemli iş için de ustalar buldu, öğretmenler gönderdi. Peygamberler ve evliyalardan bu işin öğretmenleridirler. Demek ki o hazretler olmadan bu iş başırlamaz. Öğretmensiz öğrenmek pek nadir mümkün olur. Nadir ise hüküm taşımaz.” (Hacı Bektaş Araştırma Merkezi, 2004:57).

“Soya sopa rağbet etme. Daima ismin az söylensin. İlk önlerde kendi adını yazma” (Hacı Bektaş Araştırma Merkezi, 2004:64)

Dördüncüsü Kitabü'l-Fevaid (Hacı Bektaş Veli'nin Vasiyetnâmesi) adındaki eseridir. Bu kitapta Ahmet Yesevî ile Hünkâr Hacı Bektaş Veli ilişkileri ve pek çok nasihat içerikli değerli sözler bulunmaktadır. Bunlardan birkaç örneği aşağıya aktarıyoruz:

“Eğer daima cennette olmasını istersen herkesle dost ol ve kimseye karşı gönlünde kin tutma.” (Altınok, 2010:79)

“Yine buyurdular ki: “Hiç kimsenin incitmesinden incinmeyen kişi kurtulmuştur. Karşısındaki incitilmeyi hak etse dahi onu incitmeyen cömerttir, yiğittir.” (Altınok, 2010:73)

“Hacı Bektaş Veli'den tasavvuf nedir? diye sordular. Buyurdu: odur ki, her ne kafanda varsa bırakırsın ve her ne ki, elinde varsa verirsın. Ve kuyuya düşen ne yaparsa onu yaparsın.” (Altınok, 2010:75)

“Buyurdular: “Semâ' ariflerin vasıtası, muhiblerin ibadeti, taliplerin maksududur.”

Selam olsun Hz. Peygamber buyurdu: “Semâ' bir topluluk için farz, bir topluluk için sünnet, bir topluluk için bid'attir. Muhlislere farz, taliplere sünnet, gafillere bid'attir.” (Altınok, 2010:137)

“Padişah 'dile benden ne dilerse' der. Hacı Bektaş Veli cevap verir; “Sineği benden uzaklaştı. Padişah cevap verir, ‘Ben sineğe hükmetmeğe kadir değilim. Hacı Bektaş: ‘Sen bir sineğe hükmedemezken bize ne verebilirsin.’ (Ayyıldız, 1959:41)

Beşinci eseri “Fatiha Tefsiri”: Hacı Bektaş Veli'ye ait bu isimde bir eser yakında bulunup yeni yazıya çevrilmiştir. Bu eser, Hazret-i Muhammed ile Cebrail arasındaki Şeytan ile Cenâb-ı Hakk arasındaki konuşmalar anlatılmaktadır. Ayrıca Fatiha Suresi'nin okunmasının faziletleri, şu sözlerle açıklanmaktadır: “Fatiha'yı kim okursa İncil, Tevrat, Zebur, Kur'an okumuş gibi sevap alır.” (Altınok, 2010:197) Ayrıca Fatiha Suresi'nin harflerinin toplandığında yüz on dört ettiğini, bu nedenle, “Her kim yüz on dört harfi okursa, Kur'an yüz on dört suredir. Kur'an'ın tamamını okumuş kadar sevap kazanır.” demiştir. (Altınok, 2010:201)

Eserdeki bütün sözlerin ona ait olduğuna kesin gözle bakmak yanlış olabilir. Bu eserdeki bazı sözler diğer

informs the disciple with secrets that are unknown to him, it will be of great benefit. Therefore, a person who sees such a great miracle from the sheikh will not show any interest in a less valuable miracle.” (Hacı Bektaş Araştırma Merkezi, 2004:55)

“Art and profession cannot be learned without a teacher or a master. Knowing Allah is more difficult than these, and it is the most valuable of works, it is above everything else. It is not possible to learn this on its own without a master. Almighty Allah, with his greatness, found masters and sent teachers for this important work. Prophets and saints are the teachers of this. So, without those venerables, this cannot be accomplished. Learning without a teacher is rarely possible. Rare is not valid.” (Hacı Bektaş Araştırma Merkezi, 2004:57).

“Don't bother with; don't care about pedigree. Always say your name less. Don't write your own name first.” (Hacı Bektaş Araştırma Merkezi, 2004:64)

The fourth is his work called Kitabü'l-Fevaid (Hacı Bektash-i Veli's Testament). This book contains the relations of Ahmet Yesevî and Hünkâr Hacı Bektash-i Veli and many valuable words of advice. Here are some examples of them:

“If you always want to be in heaven, be friends with everyone and do not hold grudges against anyone.” (Altınok, 2010:79)

“Again, it was said: “The person who is not hurt by anyone's hurt is saved. Even if he deserves to be hurt, the one who does not hurt him is generous and valiant.” (Altınok, 2010:73)

“They asked Hacı Bektash-i Veli what is mysticism. He said: Whatever you have in your head, you leave it and whatever you have, you give. And whoever falls into the well does, you do.” (Altınok, 2010:75)

“He said: “Sema' is the means of the wise, the worship of the devotees, and the purpose of the aspirants.”

Greetings to him the Prophet said: “Sema' is fard for a group, Sunnah for a group, and bid'ah for a group. It is fard for the muhlis, sunnah for the aspirants, and bid'ah for the heedless.” (Altınok, 2010:137)

“The sultan says, ‘Whatever you wish from me.’ Hacı Bektash-i Veli answers; “Get the fly away from me. The sultan answers, ‘I am not able to control the fly. Hacı Bektaş: ‘What can you give us when you can't control a fly?’ (Ayyıldız, 1959:41)

His fifth work “Tafsir of Fatiha”: A work with this name belonging to Hacı Bektash-i Veli was found recently and translated into modern Turkish. This work describes the conversations between the Prophet Muhammad and Gabriel, between Satan and Allah Almighty. In addition, the virtues of reciting Surah Fatiha are explained with the following words: “Whoever reads Fatiha, gets rewards as if he has read the Bible, Torah, Psalms, and Qur'an.” (Altınok, 2010:197) He also states that the letters of Surah Fatiha when added together make one hundred and fourteen, therefore, “Whoever reads one hundred and fourteen letters, the Qur'an is one hundred and fourteen chapters. He earns as much reward as he reads the entire Qur'an. he said. (Altınok, 2010:201)

eserlerdeki sözlerle çelişmektedir. Dolayısıyla yazar kişi Hacı Bektaş'ın sözlerini yazdığı gibi kendi şahsi düşüncelerini de ona aitmiş gibi göstermiş olma ihtimali bulunmaktadır.

Altıncı eseri Şerh-i Besmeledir. “Kitâb-ı Tefsîr-i Besmele Ma’a Makâlât-ı Hacı Bektaş” adı ile Manisa Kütüphanesinde 3536 numara ile kayıtlı olan bu eser, 827- 1423 tarihinde Cafer bin Hasan tarafından istinsah edilmiş 30 varaklık tek nüshadır. Eserin şimdiye kadar ikinci bir nüshasına rastlanamamıştır. Rüştü Şardağ, eksikleriyle birlikte, 1985 yılında eseri tercüme ederek yayımlanmıştır. Eserin içeriği hakkındaki giriş bölümündeki şu sözler dikkate değer niteliktedir.

“Allah’ın Rahmân sıfatının bütün canlıları kapsadığını ancak Rahîm sıfatını yalnız müminlere ait olduğu ve kıyamet günü merhametinin yalnız müminlerin üzerine olacağı belirtilmektedir. Allâh kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz, bundan başkasını da dilediği kimse için bağışlar (Nisa, 48 ve 116) âyet-i kerimesini açıklayan Hasan Basri üzerinden anlatılan hikâye de önemlidir (v/10b). “Risalede iman eden insanları ve Bismillahirrahmanirrahim diyen kulları cennetle ve cennet nimetleriyle müjdeleyen 22 tane de âyet vardır. Bu risale diğer bütün tasavvufi eserlerde de olduğu gibi insanlara bu dünyada ve öbür dünyada mutlu olmanın yollarını çeşitli kavram ve küçük hikâyelerle anlatan değerli bir eserdir.” (Duran, 2010: 212)

Diğer eserleri, “Şathiyye, Üssü’l-Hakika, Hurda-nâme” adlı bir eserlerdir, fakat şu ana kadar hiçbir nüshasına rastlanılmamıştır. Bu isimleri başka kitapların içindeki notlardan bilmekteyiz.

Hacı Bektaş Velî’nin günümüze ulaşan sözlerinden bir kısmı aşağıdadır.

“Karşısındaki insanın iyi olmasını isteyen, önce kendisi iyi olmalıdır”

“Kendini tanımayan, Çalabı da bilmez”

“İyiliğe karşı kötülük; hayvanlıktır.”

“Biz dile ve söze bakmayız; öze ve hale bakarız”

“Ayağa kalkacaksan; hizmet için kalk. Konuşacaksan hikmetli konuş. Oturacağın zaman da edeple otur”

“Hakikatin ilk makamı, toprak olacağımızın bilinmesidir”

“İnsanın cemali, sözünün güzelliğidir. Kemali ise işinin dürüstlüğüdür”

“Âlimin sohbeti, cahilin ibâdetinden daha faydalıdır.”

“Özünle, gözünle, sözünle işinde ol”

“Daima iyiyi, güzeli, doğruyu öğrenebilmek için okuyunuz, okutunuz”

“Edep urbasını, sırtınızdan ölünceye kadar çıkarmayınız.”

“Az konuşan, az yanılır”

“Âdem suretinde olan herkes âdem değildir”

It may be wrong to assume that all the words in the work belong to him. Some words in this work contradict the words in other works. Therefore, it is possible that the writer wrote the words of Hacı Bektash-i Veli and showed his own personal thoughts as if they belonged to him.

His sixth work is the Şerh-i Basmale. This work, registered with the name of “Kitâb-ı Tefsîr-i Basmale Ma’a Makâlât-ı Hacı Bektash-i Veli” in the Manisa Library with the number 3536, is the only 30-leaf copy that was copied by Cafer bin Hasan in 827-1423. A second copy of the work has not been found so far. Rüştü Şardağ translated and published the work in 1985 with its deficiencies. The following words in the introduction about the content of the work are noteworthy.

It is stated that Allah’s Attribute of Rahman encompasses all living things, but that the attribute of Rahim belongs only to believers and that his mercy will be upon believers only on the Day of Judgment. The story told through Hasan Basri, who explains the verse that Allah never forgives the association of partners with Him, and forgives others for whomever He wishes (Nisa, 48 ve 116), is also important (v/10b). “There are 22 verses in the booklet that give good news to people who believe and those who say Bismillahirrahmanirrahim to Paradise and the blessings of Paradise. This treatise, as in all other mystical works, is a valuable work that tells people the ways of being happy in this world and in the next world, with various concepts and small stories.” (Duran, 2010: 212)

His other works are called “Şathiyye, Üssü’l-Hakika, Hurda-name”, but no copy has been found so far. We know these names from the notes in other books.

Some of the words of Hacı Bektash-i Veli that have survived to the present day are below.

“He who wants the other person to be good must first be good.”

“He who does not know himself does not know Calab (god) either.”

“To do evil in return for good is animality.”

“We do not look at the language and the word; we look at the essence and the state”

“If you are going to stand up, stand up for service. If you are going to speak, speak wisely. When you sit, sit with decency.”

“The first station of truth is to know that we will become soil.”

“A person’s beauty is the beauty of his word. His perfection is the honesty of his work.”

“The conversation of the scholar is more beneficial than the worship of the ignorant.”

“Be in business with your heart, your eyes, your words.”

“Always read and make people read in order to learn the good, the beautiful and the truth.”

“Do not take off the cloak of decency from your back until you die.”

“Those who talk less are less mistaken”

“Not everyone who looks like Adam is an Adam.”

“Gönül kabesini, üstün tutmak gerekir”
 “İnsanın olgunluğu; davranışlarının doğruluğundadır”
 “Kimsenin ayıbını arama; kendi ayıbını görür ol”
 “Konuşmada acele etme; doğruyu söylemekten geri durma”
 “Alınmayacak eşyayı satma”
 “Çağırılmadan gitme”
 “Sevgi ve acıma insanlık; hiddet ve şehvet ise hayvanlık vasfıdır”
 “Ara bul”
 “İlimden gidilmeyen yolun sonu; karanlıktır”
 “Murada ermek; sabır iledir”
 “Araştırma, açık bir sınavdır”
 “Biliniz ve görünüz”
 “İlmi ve bilgiyi yüce tutan kimse hiçbir zaman alçalmaz”
 “Âlimlere ve kendini bilenlere alçak gönüllülük yaraşır”
 “Allâh'ı özümüzde; özümüzü Allah'ta bildik”
 “Mü'min'in gönlü Hakk'ın Kâbesi'dir. Gönül ile Hakk Tealâ arasında hicap yoktur”
 “İslâm'ın temeli güzel ahlâk; ahlâkın özü bilgi, bilginin özü akıldır”
 “Aşkın ateşinde yananlar; bir daha yanmazlar”
 “Yolumuz, ilim, irfan ve insanlık sevgisi üzerine kurulmuştur”
 “Kur'ân senin içinde olup; sen onun dışında kalmayasın”
 “Bizim, meclisimizin tarafı yoktur”
 “Gerçek farz, Allâh'a muhabbettir”
 “Bizim erkânımız; ahlâk-ı Muhammedî ve edeb-i Alî'dir”
 “Aşk meydanı, erenlerin ve bilenlerindir”
 “İmanın kemâli; ahlâk güzelliğidir”
 “Hakk'a erişebilmek için, büyüklere ve doğrulara yaklaşın”
 “Maddeden Allah sırrına kadar her ne varsa, kişi kendinde bile ve bula”
 “Çalap, mü'min kulunun gönlündedir”
 “Özünde ve sözünde temiz olmayanların, imanı tam değildir”
 “Şükredenin yardımcısı Allah'tır”
 “Allah ile gönül arasında perde yoktur” (Noyan, 1998:99)

“The Kaaba of the Heart should be prioritized.”
 “Man's maturity lies in the righteousness of his actions.”
 “Don't look for anyone's fault, see your own fault.”
 “Do not rush to speak, do not hesitate to speak the truth.”
 “Do not sell the item that cannot be bought.”
 “Don't go without being summoned.”
 “Love and pity are human qualities, rage and lust are animal qualities.”
 “Search and find.”
 “The end of the road without knowledge is darkness.”
 “To reach the goal is with patience.”
 “Research is clearly a test.”
 “Know and see.”
 “Who exalts science and knowledge never descends.”
 “Humility befits scholars and those who know themselves.”
 “We knew Allah in our essence; we knew our essence in Allah.”
 “A believer's heart is the Kaaba of God. There is no hijab between the heart and God.”
 “The foundation of Islam is good morals, the essence of morality is knowledge, the essence of knowledge is reason.”
 “Those who burn in the fire of love will never burn again.”
 “Our path is built on knowledge, wisdom and love of humanity.”
 “The Qur'an is within you; you must not stay outside of it.”
 “We have no party in our assembly.”
 “The real fard is love for Allah.”
 “Our etiquette is Muhammad's morality and Ali's literary.”
 “The square of love belongs to the saints and the wise.”
 “The perfection of faith is the beauty of morality.”
 “To reach the truth, approach the great and the righteous.”
 “Everything from matter to the secret of Allah, even within oneself and find it.”
 “God is in the heart of his believing servant.”
 “Those who are not pure in their essence and word, their faith is not complete.”
 “The helper of the grateful is Allah.”
 “There is no curtain between God and the heart.” (Noyan, 1998:99)

On iki imamlardan altısı gösteren minyatür resmi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin üstte verilmiştir. Zübdetü't-Tevârih, varak 49A , Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Env.No: 1973.

A miniature painting of six of the twelve Imams, Hz. Hasan and Hz Hussein are given above. Zübdetü't-Tevârih, folio 49A , Museum of Turkish and Islamic Art, Env.No: 1973.

BİR LEVHA BİR YORUM

Mustafa Sabri KÜÇÜKAŞCI

Kadıasker Mustafa İzzet Efendi'nin yeşil zemin üzerine celi sülüs hatla yazdığı ve zerendüd olarak hazırlanan levhada Ehl-i beyt ya da Âl-i abâ olarak bilinen Allah'ın Elçisi'nin kızı Hz. Fâtıma, torunları Hasan ile Hüseyin ve damadı Hz. Ali'nin isimleri yer almaktadır. Levhanın üst kısmında lafza-i celâl ya da ism-i celâl denilen Allah lafzı, ortasında Hz. Muhammed, Hz. Ali ve Hz. Fâtıma, alt kısmında da Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in isimleri yer almaktadır. Lafza-i celâlin yazım karakterine uygun olarak Allah Teâlâ hakkında saygı ifadesi olarak kullanılan "azametli ve yüce olan" anlamındaki "celle celâluh" lafzı yer almaktadır. "Ayn" harfinin çanağının içine Hz. Peygamber'in manevî şahsiyetini selamlamak için kullanılan "aleyhisselâm" tabiri yerleştirilmiştir. Hüseyin isminin "yâ" harfinin altına "Mustafa İzzet bunu yazdı" ve "nûn" harfinin altına da 1275 tarihini kaydederek imza atmıştır. Levhanın üst köşelerinde sağlı sollu simetri şükûfe "gül" altınla bezenmiştir. İçteki celi sülüs hattın etrafı altın cetvelle hudutlandırılıp köşelerinden geçme yapılarak dıştaki hat ve süslemeye zarif bir geçiş sağlanmıştır. Dış pervazdaki Arapça dörtlük köşelerdeki dönemin zevkine uygun barok etkili kıvrımlı dal ve yapraklı, çiçek buketli kompozisyonla birleştirilmiştir. Yesârizâde Mustafa İzzet Efendi, Mehmed Hulûsî Efendi gibi bazı hattatlar tarafından ayrı bir kıta olarak yazılan kafiye Arapça metin şöyledir

A CALLIGRAPHY A COMMENT

Mustafa Sabri KÜÇÜKAŞCI

The names of Allah's Messenger's daughter Hz. Fatima, grandchildren Hasan and Hüseyin and son-in-law Hz. Ali, known as Ahl al-Bayt or Âl-i abâ, is located on the plate prepared as zerendüd and written by Kadıasker Mustafa İzzet Efendi in celi thuluth calligraphy on a naphtha green nave. On the upper part of the plate, there is the inscription of Allah called lafza-i celâl or ism-i celâl, in the middle there is the names of Hz. Muhammad, Hz. Ali and Hz. Fatima, and on the lower part, the names of Hz. Hasan and Hz. Husayn. In accordance with the calligraphy of the Lafza-i celâl, the phrase "celle celâluh", which means "[Allah's] glory is so almighty." was written as an expression of respect for Allah. The term "alaihis-salâm", which was used to greet the spiritual personality of the Hz. Muhammed, is placed in the bowl of the letter "Ayn". It was signed under the letter "yâ" of Hüseyin's name, "Mustafa İzzet wrote this" and under the letter "nûn", recording the date 1275. In the upper corners of the plate, placed symmetrically to the right and left, "roses" in the style of şükûfe are decorated with gold. The inner celi thuluth calligraphy was bordered with a golden ruler and a graceful transition to the outer calligraphy and decoration was achieved by passing through its corners. The Arabic poetry on the outer sill is combined with the baroque effect, curved branches and leaves, flower bouquet composition in the corners and suitable for the aesthetics of the period. The rhymed Arabic text written as a separate stanza by some calligraphers such as Yesârizâde Mustafa İzzet Efendi and Mehmed Hulusi Efendi is as follows:

Ehl-i beyt olarak tabir edilen "Muhammed, Ali, Fatma, Hasan, Hüseyin" isimleri yazılı, Kazasker Mustafa İzzet ketebe hat levha. Katalog no: 39'a bakınız.

Calligraphic Panel, the names of "Muhammad, Ali, Fatma, Hasan, Hüseyin", which are called ehl-i beyt, are written and has the signature "Kazasker Mustafa İzzet". See catalog no: 39.

Hat Levha

Nestaliq hat ile On İki İmam isimleri, Süls hat ile de Kelime-i Tevhid yazılıdır. Orta kısmında Hz. Ali'nin türbesinin tasviri vardır. Hattatı Halim Efendidir. 1940 (1359) tarihlidir. Mustafa Düzgünman Fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Calligraphic Panel

The names of the Twelve Imams are written in nastaliq script, and Kalima-i Tawhid is written in thuluth script. There is a depiction of Hz. Ali's tomb in the center. Its calligrapher is Halim Efendi. Dated 1940 (1359). From the photo archive of Mustafa Düzgünman.

‘Ala’llahi fî kulli’l-umûr tevekkuli

Ve bi’l-hamsi ashâbi’l-abâ tevessuli

Muhâmedü’l-meb’ûsu ve’bneyhi ba’dehû

Ve Fâtîmâtü’z-Zehrâ ve’l-Murtazâ ‘Ali

Her işimde tevekkülüm Allah’a

Tevessülüm ise Ashâb-ı Abâ beşlisinedir.

(Ki onlar) Allah tarafından gönderilmiş Muhammed ve iki oğlundan sonra Fâtîmatü’z-Zehrâ ile Aliyyül-Murtazâ’dır).

Hiz. Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve âlihî ve sellem) ailesini ve soyunu ifade etmek için “Ehl-i Beyt”, “Âl-i Muhammed”, “Âl-i Nebî”, “Âl-i Resûl”, “İtratü’n-Nebî” gibi terkipler kullanılır. Bunlar arasında en yaygın olanı “ev halkı” anlamına gelen Ehl-i beyt (Ehlü’l-beyt) tabiridir. Kur’an-ı Kerîm’de Ahzâb Suresi’nin 33. ayetinde Âl-i Muhammed’e Ehl-i beyt tabiriyle hitap edilmiş; Hiz. Peygamber de mübarek hırkasıyla sardığı Âl-i abâ (Pençe-i Âl-i abâ / Hamse-i Âl-i abâ) ya da “Ashâbü’l-kisâ” olarak da yâd edilen Hiz. Fâtîma, Hiz. Ali, Hiz. Hasan ve Hiz. Hüseyin için “İşte benim Ehl-i beyt’im” buyurmuştur.

Ehl-i beyt-i Mustafâ sevgisi, Hiz. Peygamber muhabbeti ve sevgisinden ayrı düşünülemez. Bu sevgiye Kur’an-ı Kerîm’in; Ey Muhammed! De ki: “Ben bu tebliğime karşı sizden akrabalıkta sevgiden başka hiçbir ücret istemiyorum.” (eş-Şûrâ 42/23) anlamındaki ayetinde yer alan “meveddet” kavramıyla işaret edilmiştir. Bu sebeple Ehl-i Beyt sevgisi imanın şubeleri arasında kabul edilmiş ve Âl-i Muhammed’e salâtü selâm getirmek Allah’ın Elçisi’nin müminlere öğrettiği ve namazda okunan salavât-ı şerîfelerin tamamlayıcı bir rûknü olarak görülmüştür. Zira bir müminin Hiz. Peygamber’e karşı yükümlülükleri inanmakla başlayıp, itaat etmek, izinden gitmek, sevmek ve salâtüselâmla anmakla tamamlanmaktadır.

İslâm toplumları, Ehl-i beyt’i sevmek ve onlara uymak konusunda Resûl-i Ekrem’in vasiyetine titizlikle riayet etmişlerdir. Hiz. Fâtîma ile Hiz. Ali’nin evlâdı Hasan

‘Ala’llahi fî kulli’l-umûr tevekkuli

Ve bi’l-hamsi ashâbi’l-abâ tevessuli

Muhâmedü’l-meb’ûsu ve’bneyhi ba’dehû

Ve Fâtîmâtü’z-Zehrâ ve’l-Murtazâ ‘Ali

I put my trust in Allah in everything I do,

My tawassul is for the five of the Companions of Abâ,

(Who are they) after Muhammad and his two sons, sent by Allah,

Fâtîmatü’z-Zehrâ and Aliyyül-Murtazâ.

Phrases like “Ehl-i Beyt (Ahl al-Bayt)”, “Âl-i Muhammed”, “Âl-i Nebî”, “Âl-i Rasûl”, “İtratü’n-Nebî” are used to express the family and lineage of the Prophet Muhammad (sallallahu alaihi wa sallam). The most common among these is the term Ahl al-Bayt which means “household”. In the 33rd verse of Ahzab Surah in the Holy Qur’an, Âl-i Muhammed is addressed with the term Ahl al-Bayt. Hiz. Muhammad said for Hiz. Fatima, Hiz. Ali, Hiz. Hasan and Hiz. Hussein, who he wrapped in his blessed cardigan, “Here is my Ahl al-Bayt” which is also called Âl-i abâ (Pençe-i Âl-i abâ / Hamse-i Âl-i abâ) or “Ashâbü’l-kisâ”.

The love of Ahl al-Bayt-i Mustafa cannot be separated from the love and affection of the Prophet. This love is indicated by the concept of “maveddet” in the verse of the Holy Qur’an, which means “O Muhammad! Say: I do not want any payment from you for this message other than love in kinship” (ash-Shura 42/23). For this reason, the love of the Ahl al-Bayt was accepted among the branches of faith, and saluting the Âl-i Muhammad was seen as a complementary element of the salawat-i-sherîfes that the Messenger of Allah taught to believers and read in prayer. Therefore, a believer’s obligations to the Prophet begin with believing and are completed with obedience, following his footsteps, loving and remembering with salatu-salâm.

Islamic societies meticulously obeyed the will of the Messenger of Allah to love and obey the Ahl al-Bayt.

Hat Levha

Sülüs hat ile On İki İmam isimleri yazılıdır. Ortasında celi sülüs "Ali" yazılmıştır. Ketebesi mevcut değildir. 1889 (1307) tarihlidir. Mustafa Düzgünman Fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Calligraphic Panel

The names of the Twelve Imams are written in thuluth script. In the middle, celi thuluth "Ali" is written. Artist signature is not available. It is dated 1889 (1307). From the photo archive of Mustafa Düzgünman.

ve Hüseyin vasıtasıyla devam eden Allah'ın Elçisi'nin soyuna tarih boyunca hürmetle muamele edilmiştir. Abbasilerden itibaren İslâm dünyasında kurulan bütün devletlerde "seyyid" ve "şerif" unvanlarını taşıyan Âl-i Muhammed'in cemiyet içinde tanınip bilinmelerini sağlamak, neseplerinin doğruluğunu tescil etmek, haklarını teminat altına almak ve saygınlıklarını korumak amacıyla "Nakibüleşrâflık (Nikâbet)" adlı bir kurum oluşturulmuştur.

Ehl-i Beyt sevgisi ve İslâm Peygamber'inin nesline gösterilen saygı ve hürmet İslâmiyet'in kabulünden itibaren Türk-İslâm coğrafyasında kendine has güzellikleri ile yaşanmaya başlamıştır. Aralarında çok sıkı bağ bulunan fert, toplum, devlet ve siyaset hayatının kusursuz bir şekilde nasıl düzenleneceğine dair Türk edebiyatının en eski edep ve erkân metnini kaleme alan Yusuf Has Hâcib makam ve mansıp sahiplerine "Ali evlâdı ile münasebeti söyler" başlığı altında şu öğütleri vermektedir: "Hizmetkârlardan başka ve beyin adamları dışında, münasebette bulunacak kimseler şunlardır: Bunlardan biri Peygamber'in neslidir; bunlara hürmet edersen, devlet ve saâdete kavuşursun. Bunları pek çok ve gönülden sev; onlara iyi bak ve yardımda bulun. Bunlar Ehl-i Beyt'tir, Hz. Peygamber'in uruğudur; ey kardeş, sen de onları, sevgili Peygamber için sev."

Throughout history, the descendants of the Messenger of Allah, who continued through Hz. Fatima and Hz. Ali's children, Hz. Hasan and Hz. Hüseyin, have been treated with respect. An institution called "Nakibüleşrâf (Nikâbet)" was established in all the states established in the Islamic world since the Abbasids in order to ensure that the lineage of the Prophet carrying the titles of "sayyid" and "shereef" is known and recognized in the society, to register the correctness of their lineage, to guarantee their rights and to protect their prestige.

The love of the Ahl al-Bayt and the respect and reverence shown to the descendants of the Prophet of Islam began to be experienced in the Turkish-Islamic geography with its unique beauties, since the acceptance of Islam. Yusuf Has Hâcib, who wrote the oldest decency text of Turkish literature on how to organize the life of individuals, society, state and politics, with which they are very closely connected, gives the following advice to people in high positions under the title of "Ali-Evlâdı ile Münâsebeti Söyler": "Other than the servants and the Ruler's men, the people who will interact are as follows. One of them is the progeny of the Prophet, if you respect them, you will attain the prosperity and happiness. Love them a lot and wholeheartedly, take care of them and help them. These are the Ahl al-Bayt, the son of the Prophet, O brother, love them for the beloved Prophet."

Burada olduğu gibi daima Hz. Peygamber ve ailesi birbiriyle beraber düşünölmüş, Türk-İslâm Edebiyatı; Ehl-i beyt hakkındaki şiirler, maktel-i Hüseyinler, Kerbelâ Mersiyeleri, Hz. Ali na'tleri, na't-i düvazdehler, Hz. Ali cenknâmeleri ve Hz. Fâtıma mevlidleri ile zenginleşmiş; Ehl-i beyt, Âl-i abâ, Hz. Ali, On iki İmam hakkındaki nefes, deyiş ve ilahiler; Kerbelâ Faciası'na dair mersiye, gazel ve kasîdeler Müslümanların muhabbetle çarpan gönüllerinden yükselerek dillerinde yanık nağmeler hâlinde terennüm edilmiştir. Ehl-i Beyt'in isimleri ve haklarındaki ayetler, hadisler, kıtalar çeşitli istiflerle levhalara nakşedilmiş, hüsn-i hat sanatının bu nadide örnekleri camilerin, dergâhların, saray ve hanelerin duvarlarını süslemiştir. Burada levhasını yorumladığımız bilgiyi estetikle buluşturan bir hattat olan Kadiasker Mustafa İzzet Ehl-i beyt ile sevgisine dair istiflerinde çok kere "Hz. Peygamber'in hırkasının altına aldıklarının kulu (kölesi)" anlamında "bende-i Âl-i abâ" lafzıyla imza atarak Ehl-i beyt'e olan bağlılığını ve muhabbetini göstermiştir.

As here, the Prophet and his family were always considered together, the poems about the Ahl al-Bayt in Turkish-Islamic Literature have been enriched with maktel-i Hüseyins, Karbala Lamentations, Ali na'ts, na't-i duvazdehs, Ali cenknames and Fatima mawlid. "Nefes"es, sayings and hymns about the Ahl al-Bayt, Âl-i abâ, Hz. Ali and the Twelve Imams; dirges, ghazals and odes about the Karbala Disaster were sung in the form of poignant tunes on their tongues, rising from the hearts of Muslims beating with love. The names of the Ahl al-Bayt and the surahs, hadiths and verses about them were written on plates with various styles, and these precious examples of calligraphy adorned the walls of mosques, dervish lodges, palaces and households. Kadiasker Mustafa İzzet, a calligrapher whose plate we have interpreted in this article and who brings knowledge together with aesthetics, has signed many times in his calligraphies about his love for Ahl al-Bayt with the phrase "bende-i Âl-i abâ", which means the "slave of who the Prophet took under his cardigan". Thus, he expressed his devotion and love to the Ahl al-Bayt.

Hacı Bektaş-1 Veli'nin Yolunda Sergisi'nden Fotoğraflar

*Photos from the Exhibition
titled On the Path of Hacı
Bektash-i Veli*

Bektaşî Tacı

Bektâşî babaları ve dervişlerinin başlarına giydiği başlıktır. Bektâşî tarikatında çok çeşitli taclar kullanılmakla birlikte en yaygın olanı “*Fahr-i Hüseyinî*” olarak isimlendirilenidir. Taca fahir denilmesi Hz. Muhammed (s.a.v)’in “*El Fakru Fahri - Fakr benim övüncümdür.*” hadis-i şerifine işarettir. Fahr-i Hüseyinî tabir olunması da; “*başımız ehl-i beyte, billhasa ehl-i beytin gülü goncası Hz. Hüseyin’e bağlıdır, biz bu bağlılıkla fahrederez*” öğünürüz anlamına gelmektedir.

Destarsız olanını Bektâşî dervişlerinin giydiği; beyaz, yeşil ve siyah destar sarılanları ise tarikatta makam sahibi olan Baba, Halife Baba, Dede Baba gibi kişilerin giydiği bilinmektedir. Tacın üst kısmının on iki terkli oluşu On İki İmam yoluna mensubiyete; tacın başa geçen ve lenger tabir edilen kısmının dört parça oluşu dört kapı denilen Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat makamlarına işaret eder.

Bu çeşit tacın ilk defa Bektâşî erenlerinden “*Kaygusuz Abdal*” tarafından kullanıldığı rivayet olunmaktadır.

Bektashi Turban

It is the headdress that Bektashi babas and dervishes wear on their heads. While a wide variety of turbans are used in the Bektashi order, the most common one is the one called “*Fahr-i Hüseyinî*”. The fact that the turban is called fahr (honourable) refers to the hadith of Hz. Muhammad (pbuh) “*poverty is my pride*”. Being called Fahr-i Hüseyinî; it means “*our head is attached to the ehl-i beyt, especially the rose bud of the ehl-i beyt, Hüseyin, we are proud of this devotion*”.

The one without destar (wrapped muslin) was worn by Bektashi dervishes. It is known that people like Baba, Khalifa Baba, Dede Baba, who has maqam in the sect, wear white, green and black destars. The fact that the upper part of the Bektashi turban is twelve leaves belongs to the path of the Twelve Imams. The four parts of the Bektashi turban, called the lenger, point to the four gates called Shariat, Tariqat, Marifet and Truth.

It is rumoured that this type of Bektashi turban was used for the first time by “*Kaygusuz Abdal*”, one of the most important Bektashi mystics.

*Bektaşî Dervîşi Çizimi,
d'Ohsson Mouradgea., Tableau Général de
l'Empire Othoman.*

*Bektashi Dervish Drawing
d'Ohsson Mouradgea., Tableau Général de
l'Empire Othoman.*

1

Bektaşî Tacı, 19-20. Yüzyıl
Fahr-i Hüseyini tipinde bir Bektaşî tacıdır.
Beyaz keçeden yapılmıştır. 12 dilimlidir.
Destarı yeşil tülbent olup uç kısmı bitkisel
işlemelidir.

Y 19 cm., G 16 cm. Env. No: 437

Bektashi Turban, 19-20. Century
It is a Bektashi turban of Fahr-i Hüseyini
type. Made of white felt. It has 12 slices.
Its destar is green cheesecloth and its tip is
embroidered.

H 19 cm., - W 16 cm. Env. No: 437

Teslim Taşları

Sûfiler, kendilerinin değersiz kullar olduklarını itiraf etmenin bir işareti olarak boyunlarına taş bağlamayı adet edinmişlerdir. Teslim taşı olarak isimlendirilen bu tipteki kolyeler daha çok Bektâşî geleneğinde yaşatılmıştır. On iki köşe oluşu on iki imama işarettir. Bu tip eşyalara teslim taşı denmesinin nedeni, benliklerini bu yola teslim edişlerine işarettir.

Surrendering Stones

Sufis have adopted the custom of tying stones around their necks as a sign of confessing that they are worthless servants. This type of necklaces, called the delivery stone, has been kept alive in the Bektashi tradition. The twelve corners indicate Twelve Imams. The reason why such items are called surrender stones is the sign that they surrender their selves to this path.

Hafız Hüseyin Nuri Baba, Çamlıca İvâz Fakih Dergâhı Postnişini.

Kartpostal, Salut de Constantinople.

Hafız Hüseyin Nuri Baba, Postnishin of the İvâz Fakih Lodge in Camlica.

Postcard, Salut de Constantinople.

2

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl
Hacıbektaş taşından yapılmış olup yıldız biçiminde 12 köşelidir. Kordonu bordo renktedir. Kordonun alt ve üst kısımlarında birer küçük kübik taş yer alır. Alt kısımda kordon bir miktar örülmüş devamında bırakılarak püskül yapılmıştır.

Ç 6 cm. Env. No: 439

Surrendering Stone, 19. Century
It is made of Hacıbektaş stone and has 12 corners in the form of a star. The cord is burgundy. There are small cubic stones on the lower and upper parts of the cord. At the bottom, the cord is knitted a little, leaving a tassel.

D 6 cm. Inv No: 439

3

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl
Hacıbektaş taşından yapılmış olup yıldız biçiminde 12 köşelidir. Kordonu bordo olup kordona tutturulan deri kahverengidir. Kordonun alt ve üst kısımlarında birer küçük kübik taş bulunmaktadır. Alt kısmı püsküllüdür.

Ç 5,5 cm. Env. No: 1022

Surrendering Stone, 19. Century
It is made of Hacibektas stone and has 12 corners in the form of a star. The cord is burgundy and the leather attached to the cord is brown. There are small cubic stones on the lower and upper parts of the cord. The lower part is tasseled.

D 5,5 cm. Inv. No: 1022

4

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl

Hacıbektaş taşından yapılmış olup yıldız biçiminde 12 köşelidir. Kordonu bordo renk olup kordona tutturulan deri kahverengidir. Kordonun alt ve üst kısmında birer küçük kübik taş daha vardır. Altta ise ipler birbirine geçirilerek örgü ve püskül oluşturulmuş.

Ç 5,8 cm. Env. No: 1023

Surrendering Stone, 19. Century

It is made of Hacıbektaş stone and has 12 corners in the form of a star. The cord is burgundy and the leather attached to the cord is brown. There is one more small cubic stone on the lower and upper part of the cord. At the bottom, the threads are intertwined to create a braid and tassel.

D 5,8 cm. Inv. No: 1023

5

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl
Damarlı Hacibektaş taşından yapılmış olup yıldız biçiminde 12 köşelidir. Taşın etrafı yıldız şekline göre oluşturulmuş gümüş muhafaza içine alınmıştır. Muhafaza üzerindeki iki halkaya kısa bir zincir takılmıştır. Zincir boyna asmak için koyulmuştur. Muhafazanın alt kısmında bulunan köşelere beş halka daha koyulmuştur, zincirleri yoktur. Emine Semra Erkan tarafından bağışlanmıştır.

Ç 6,5 cm. Env. No: 695
Emine Semra Erkan tarafından hibe edilmiştir.

Surrendering Stone, 19. Century
It is made of veined Hacibektaş stone and has 12 corners in the form of a star. The stone is surrounded by a silver casing formed according to the shape of the stone. A short chain is attached to the two rings on the housing. The chain is put to hang around the neck. Five more loops are put on the corners located in the lower part of the housing, they do not have chains.

D 6,5 cm. Inv. No: 695
Donated by Emine Semra Erkan.

6

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl

Hacıbektaş taşından yapılmış olup yıldız biçiminde 12 köşelidir. Taşın ortasında boyna asmak için kullanılmak üzere bir delik açılmıştır. Taşın bir kısmı kırılmış ve sonradan yapıştırılmıştır. Dilimlerden bir tanesinin ucu kırıktır.

Ç 11 cm. Env. No: 699

Cemaleddin Server Revnakoğlu koleksiyonundandır.

Surrendering Stone, 19. Century

It is made of Hacıbektaş stone and has 12 corners in the form of a star. A hole is made in the middle of the stone to be used for hanging around the neck. A part of the stone was broken and later glued. One of the corners is broken.

D 11 cm. Inv. No: 699

From Cemaleddin Server Revnakoğlu collection.

7

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl
Damarlı ve renkli Hacibektaş taşından 12 köşeli yıldız şeklinde yapılmıştır. Ortasında boyna asmada kullanmak için içeriden bir delik açılmıştır.

Ç 6 cm. Env. No: 701
Cemaleddin Server Revnakoğlu koleksiyonundandır.

Surrendering Stone, 19. Century
It is made of veined and colorful Hacibektaş stone in the form of a 12-pointed star. A hole has been made in the middle to be used for hanging around the neck.

D 6 cm. Inv. No: 701
From Cemaleddin Server Revnakoğlu collection.

8

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl
Düz beyaz mermerden 12 köşeli yıldız
şeklinde yapılmıştır. Ortasında boyna
asmaya yarayan içeriden bir delik vardır.

Ç 5,5 cm. Env. No: 702
Cemaleddin Server Revnakoğlu
koleksiyonundandır.

Surrendering Stone, 19. Century
It is made of plain white marble in the
shape of a 12-pointed star. There is a hole in
the middle for hanging it around the neck.

D 5,5 cm. Inv. No: 702
From Cemaleddin Server Revnakoğlu
collection.

9

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl

Damarlı ve renkli Hacibektaş taşından 12 köşeli yıldız şeklinde yapılmıştır. Ortasında boyna asmaya yarayan içeriden açılmış bir delik vardır.

Ç 4,5 cm. Env. No: 703

Cemaleddin Server Revnakoğlu koleksiyonundandır.

Surrendering Stone, 19. Century

It is made of veined and colorful Hacibektaş stone in the form of a 12-pointed star. A hole has been made in the middle to be used for hanging around the neck.

D 4,5 cm. Inv. No: 703

From Cemaleddin Server Revnakoğlu collection.

10

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl

Düz beyaz mermerden 12 köşeli yıldız şeklinde yapılmıştır. Ortasından ikiye kırılmış ve yapıştırılmıştır. Ortasında boyna asmaya yarayan içeriden açılmış bir delik vardır.

Ç 3,5 cm. Env. No: 704

Cemaleddin Server Revnakoğlu koleksiyonundandır.

Surrendering Stone, 19. Century

It is made of plain white marble in the shape of a 12-pointed star. It was cut in half in the middle and glued on. There is a hole in the middle for hanging it around the neck.

D 3,5 cm. Inv. No: 704

From Cemaleddin Server Revnakoğlu collection.

11

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl
Damarlı mermerden 12 köşeli yıldız
şeklinde yapılmıştır. Taşın üzerinde, üst
kısmında boyna asılmasını sağlamak
amacıyla küçük bir delik açılmıştır.

Ç 3 cm. Env. No: 705
Cemaleddin Server Revnakoğlu
koleksiyonundandır.

Surrendering Stone, 19. Century
It is made of veined marble in the form of a
12-pointed star. A small hole was made on
the stone to allow it to be hung on the neck
at the top.

D 3 cm. Inv. No: 705
From Cemaleddin Server Revnakoğlu
collection.

12

Teslim Taşı, 19. Yüzyıl
Teslim taşlarının farklı örneklerindendir.
Damarlı mermerden yapılmıştır. Armudi
formdadır ve etrafında 13 dilim mevcuttur.
Kolye ucu şeklinde boyna asılması için üst
kısımında küçük bir delik bulunmaktadır.

Y 4,5 cm., G 2,5 cm. Env. No: 706
Cemaleddin Server Revnakoğlu
koleksiyonundandır.

Surrendering Stone, 19. Century
It is one of the different examples of
surrendering stones. Made of veined marble
and it is in the form of a pear and has 13
slices around it. It has a small hole at the
top for hanging it around the neck in the
form of a pendant.

H 4,5 cm., W 2,5 cm. Env. No: 706
From Cemaleddin Server Revnakoğlu
collection.

*Teslim taşı mezar taşı detayı,
"Hak dost! Lâ ilâhe illallâh
Muhammedü'r-rasûlullah" yazılıdır.*

*Detail of tombstone with surrendering
stone, "Hak dost! La ilaha illallah
Muhammadu'r-rasulullah" is written.*

Palhenk

Bektâşîler el ayası büyüklüğünde veya biraz daha büyükçe sekiz ve on iki köşeli palheng adı verilen taşları bel kuşakları üzerinde biraz sola gelecek biçimde tutturarak taşımışlardır. Rivayet olunur ki Hz. Peygamber Mekke döneminde büyük sıkıntılar yaşamış, çoğu zaman aç bile kalmıştır. Böyle bir gün yanına bazı sahabeler gelip açlıktan karınlarına taş bağladıkları yönünde şikâyetle bulununca Peygamber Efendimiz de belini göstererek kendisinin iki taş bağladığını söylemiştir. Tarikat ehli de bu duruma işareten taşlı kemer tokaları kullanmıştır.

Palheng

Bektashis carried palm-sized or slightly larger stones called palheng with eight and twelve corners on their waist belts by attaching them slightly to the left. It is narrated that Hz. Muhammad (pbuh) experienced great troubles during the Meccan period, and he was even hungry most of the time. One such day, when some companions came to him and complained that they had tied stones to their stomachs because of hunger, the Prophet showed his stomach and said that he had tied two stones. The people of the sect also used stone belt buckles, indicating this situation.

Cafer Sadık Bektaş Baba, 1875 – 1966.
Girit Horasanlı Tekkesi'nin Son Postnişini
Fotoğraf

Cafer Sadık Bektaş Baba, 1875- 1966.
The Last Postnishin of the Crete Horasanlı Lodge
Photograph

13

Palhenk, 19. Yüzyıl
Hacıbektaş taşından yapılmış, yıldız
şeklinde ve 12 köşelidir. Ortası delik olup
deliğin içine ön yüzde çerçeve içine alınmış
içinde çeşitli renkler görülen bir taş daha
yerleştirilmiştir.

Ç 10,5 cm. Env. No: 697
Cemaleddin Server Revnakoğlu
koleksiyonundandır.

Palheng, 19. Century
It is made of Hacibektas stone, in the form
of a star and has 12 corners. There is a
hole in the middle, and another stone with
various colors is placed inside the hole,
which is framed on the obverse.

D 10,5 cm. Inv. No: 697
From Cemaleddin Server Revnakoğlu
collection.

14

Palhenk, 19. Yüzyıl

Renkli ve damarlı Hacibektaş taşından yıldız şeklinde 12 dilimli olarak yapılmıştır. Ortasından kırk olup sonradan yapıştırılmıştır. Bele bağlanabilmesi için ip geçirebilmek üzere ortasına bir delik açılmıştır.

Ç 10 cm. Env. No: 700

Cemaleddin Server Revnakoğlu koleksiyonundandır.

Palheng, 19. Century

It is made of colored and veined Hacibektas stone with 12 corners in the form of a star. It was broken in the middle and was glued later. A hole has been cut in the middle to pass a rope so that it can be tied to the waist.

D 10 cm. Inv. No: 700

From Cemaleddin Server Revnakoğlu collection.

15

Palhenk, 19. Yüzyıl

Renkli ve damarlı Hacibektaş taşından yıldız şeklinde 12 dilimli olarak yapılmıştır. Bele bağlanabilmesi için ip geçirebilmek üzere ortasına bir delik açılmıştır.

Ç 22 cm. Env. No: 438

Palheng, 19. Century

It is made of colored and veined Hacibektaş stone with 12 corners in the form of a star. A hole has been cut in the middle to pass a rope so that it can be tied to the waist.

D 22 cm. Inv. No: 438

Kanberdiyye

Genel bir tarikat eşyası olmakla beraber Bektâşî geleneğinde daha çok kullanılmıştır. Hz. Ali'nin atı Düldül'ün kösteğini temsil eder. Dervişler, “*Bizler de şahı velayet Hz. Ali'nin yolunda onun Kanberiyiz.*” manasına ucu taşlı bir ip şeklindeki bu eşyayı bellerine bağlamışlardır. Kemer veya kuşak üzerine bağlanarak kullanılır.

Kanberdiyye

Although it is a general sect item, it was used more in the Bektashi tradition. It represents Hz. Ali's horse, Düldül's shackle. Dervishes tied this item in the form of a rope with a stone end to their waist, meaning “*We are also his servants on the way of the Shah, the Velayet Hz. Ali*”. It is used by tying on a belt or waist.

Salih Niyazi Dedebaba,
1876–1941.
Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı'nın
son Postnişini.
Fotoğraf

Salih Niyazi Dedebaba,
1876–1941.
The last Postnishin of the Hacı
Bektaş-ı Veli Lodge.
Photograph

16

Kanberiyye, 19. Yüzyıl
Kahverengi yünlü kumaştan yapılmıştır. Bir ucunda Hacibektaş taşından yapılmış ve yün kordona bir halka ile geçirilmiş olan damla biçimindeki taş vardır Bu taş 5,5 cm'dir. Taşın üst kısmında metalden yapılmış Ethemî tipte 4 terkli Bektâşî tacı sembolik olarak işlenmiştir.

U 241 cm. Env. No: 445

Kanberiyye, 19. Century
It is made of brown wool fabric. At one end, there is a drop-shaped stone made of Hacibektaş stone and attached to a woolen cord with a ring. This stone is 5.5 cm. On the upper part of the stone, 4-part Bektashi turban of Ethemî type made of metal were symbolically engraved.

D 241 cm. Inv. No: 445

Elifî Named Kemer

Özel ismi Elifî Named olup Mevlevî, Bektâşî ve bazı diğer tarikatlarda da kullanılan, bele bağlanan bir çeşit kuşaktır. Tarikat erkânında bele kemer bağlamak; eline, beline, diline sahip olmak kavramlarındaki “*bele sahip olmak*”a işaret eder. Ayrıca, genel itibarıyla Tarikat-ı Ali’ye yani Ali yoluna bel bağlamaya remizdir.

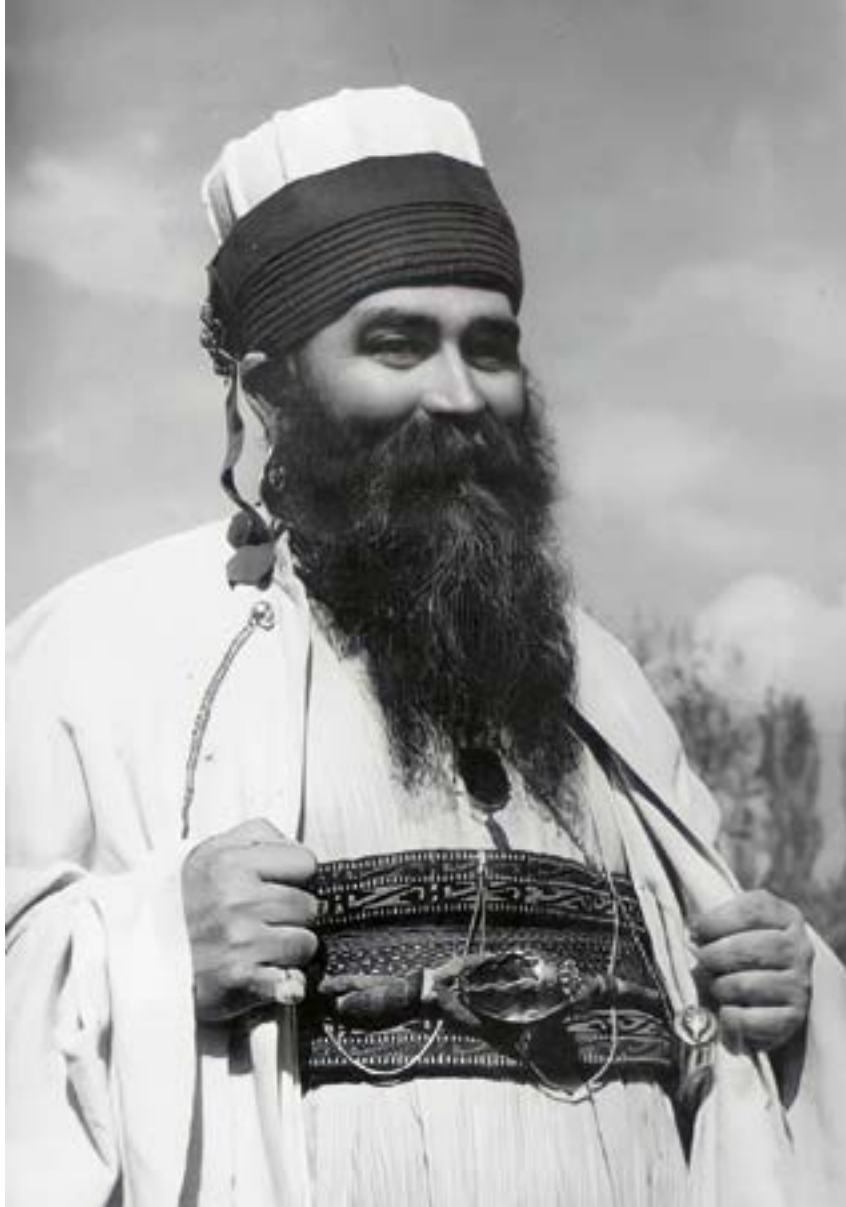
Bir karış eninde ve beli birkaç sefer dolayacak uzunlukta olup; bir ucu düz, diğer ucu ise üçgen biçimindedir. Bu üçgen uca yine beli birkaç kez dolayacak uzunca bir kaytan dikilir. Beyaz, siyah, yeşil vb. renkte keçeden yapıldığı gibi Bektâşî geleneğinde daha çok kilim veya şal motifli olanları tercih edilmiştir. Geleneğe göre Hz. Peygamber’e Miraç’ta tac ve hırka verildiği ve beline kemer kuşatıldığı kabul edilmektedir. Hz. Peygamber de Hz. Ali’nin beline kemer kuşatmış, Hz. Ali ise yakınlarından on yedi kimsenin beline kemer bağlamıştır. Bunlara on yedi kemer bestegan denilmektedir.

Elifî Named Kemer

Its proper name is Elifî Named, and it is a kind of belt used in Mevlevî, Bektashi and some other sects and tied around the waist. To tie a belt to the waist in the order of the sect; It refers to “*guarding a waist*” in the concepts of guarding one’s hand, waist and tongue. Besides, it is generally agreed to rely on the Order of Ali, that is, on the way of Ali.

It is one span wide and long enough to wrap around the waist several times, and it is flat at one end and triangular at the other. A long strap that will wrap around the waist a few times is sewn to this triangular end. White, black, green etc. In the Bektashi tradition, the ones with rug or shawl motifs were preferred.

According to tradition, it is accepted that the Hz. Muhammed (pbuh) was given a crown and a cardigan and a belt was placed around his waist. The Prophet also put a belt around Hz. Ali’s waist, and Hz. Ali tied a belt around the waist of seventeen of his companions. These are called seventeen belt bestegan.

*Ahmet Muhtar Dede, 1916–1980.
Arnavutluk Bektashi Dergâhı Postnîşinlerinden.
Fotoğraf*

*Ahmet Miftar Dede, 1916–1980.
From the Albanian Bektashi Lodge Postnîshines.
Photograph*

17

Elif-i Named, 19-20. Yüzyıl
Tennure isimli elbisenin üzerine bağlanan
bir tarafı nefti yeşili, diğer tarafı bordo
renkli yünl  kumaştan mamul kuşaktır.

U 156 cm. Env. No: 1027

Elif-i Named, 19-20. Century
It is a belt made of naphthy green on one
side and burgundy colored wool fabric on
the other side, which is tied on the dress
called Tennure.

L 156 cm. Inv. No: 1027

Keşköl-i Fukarâ

Tarikat terbiyesinde dervişlere, seyr-i süluk denilen eğitimleri sırasında seyahat de yaptırılmaktadır. Bu seyahate “*Selmana Çıkmak*” da denilir. Bu esnada dervişler hiçbir şekilde çalışmazlar ve sadece hayat idame ettirecek kadar ihtiyaçları için “*şey'enlillah*” diyerek bir şeyler isterler. İster para, ister başka şey, kim ne verirse de itiraz etmeden kabul ederler. Bu dervişler ihtiyaçları olanı kullanırlar, ihtiyaç fazlasını da yine fakire fukaraya, ihtiyaç sahiplerine dağıtırlardı. Böylelikle dervişlere acziyet ve fakirlikleri öğretilmiş olurdu. Keşküllerin Hindistan cevizi kabuğundan yapılanları yaygın olmakla beraber ahşap ve metal olanları da vardır.

Beggar's Bowl (Kashkul)

In the cult training, dervishes are also made to travel during their training called seyr-i süluk. This trip is also called “*Going out to Selman*”. Meanwhile, the dervishes do not work in any way and they only ask for something to sustain their needs by saying “*shay'enlillah*”. Whatever they give, whether it's money or something else, they accept it without objection. These dervishes used what they needed and distributed the surplus to the poor and needy. In this way, the dervishes would have been taught about their helplessness and poverty. These objects called Keşköl are made of coconut shells, but there are also wooden and metal ones.

Bektaşı dervîşi, Selanik.

Kartpostal

Bektashi dervish, Thessaloniki.

Postcard

18

Keşköl-i Fukarâ, 18-19. Yüzyıl
Hindistan cevizi kabuğu oyularak
yapılmıştır. Yan yüzeyi etrafı kabartma
süsleme ve yazı kuşakları ile çevrilmiştir.
Üstünde ise yazı ile dolgu sekiz köşeli
yıldız motifi ve iki Anka kuşu figürü
mevcuttur.

Y 13 cm., U 26 cm. Inv. No: 239
Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden
devredilmiştir.

Beggar's Bowl (Kashkul), 18-19. Century
It was carved from coconut shell. Its lateral
surface is surrounded by relief ornaments
and inscription belts. On the top, there is an
eight-pointed star motif filled with writing
and two phoenix figures.

L 13 cm., W 26 cm. Inv. No: 239
Transferred from the Museum of Turkish
and Islamic Arts.

19

Keşköl-i Fukarâ, 18-19. Yüzyıl
Abanoz ağacından oyularak yapılmış olup
üzeri bitkisel motiflerle bezenmiştir. Her
iki yandan halka ile tutturulmuş bir zinciri
mevcuttur.

Y 13 cm., U 29 cm. Env. No: 94

Beggar's Bowl (Kashkul), 19-20. Century
It is carved from ebony wood and decorated
with floral motifs. It has a chain fastened
with a ring on both sides.

L 13 cm., W 29 cm. Inv. No: 94

20

Keşköl-i Fukarâ, 19. Yüzyıl
Hindistan cevizi oyularak yapılmıştır.
Çift zincirli olup zincirlerde 8 pirinç halka
bulunmaktadır.

Y 13 cm., U 28 cm. Env. No: 824
Yusuf Ebrin'den satın alınmıştır.

Beggar's Bowl (Kashkul), 19. Century
It is carved from coconut shell. It is double
chain and there are 8 brass rings in the
chains.

L 13 cm., W 28 cm. Inv. No: 824
Bought from Yusuf Ebrin.

Teber

Teber bir çeşit balta olup aynı zamanda dervişlerin bir asker olduğunun simgesi olarak kullanılmıştır. Nefisle mücadeleye soyunan her bir derviş birer asker hükmünde olup yanlarında taşıdıkları teber ile de bu hali göstermiş olurlar.

Dervişleri, Anadolu ve Balkanların Müslüman oluşunda büyük rol oynamışlar, bu mücadelede birçok cihada iştirak etmişlerdir. Teber ve benzeri cihazlar dervişlerin bu nevi cihat eri oluşlarını sembolize etmektedir.

Hız. Peygamber; ashabından Hasan bin Sabit'e bir "nize" (mızrak) vererek "Bunu nereye gidersen yanında taşı." buyurmuşlardı. Meşayih-i kiram bu sünnete imtisalen seyahate gönderdikleri dervişlere birçok eşyayla birlikte teber de verirlerdi.

Bilindiği gibi, Peygamber Efendimiz Uhud savaşı dönüşü "Büyük cihattan küçük cihada dönüyoruz." dediğinde, Ashab-ı kiram "Bu cihattan daha büyüğü ne ola ki" diye sormuş, Peygamber Efendimiz de "Nefisler ile cihat bu cihattan daha büyüktür" buyurmuşlardı.

Poleaxe

The poleaxe is a kind of axe and was also used as a symbol of the dervishes being soldiers. Every dervish who takes on the fight against his ego is like a soldier and shows this state with the poleaxe they carry with them.

Dervishes played a major role in the Muslimization of Anatolia and the Balkans, and participated in many jihads in this struggle. Teber and similar devices also symbolize this kind of jihadism of dervishes.

Prophet Muhammad gave a "niz" (spear) to Hasan, one of the companions of him, and said, "Carry this with you wherever you go." Mashayih-i Kiram (the great sheikhs) used to give poleaxes to the dervishes they sent to travel, as well as many belongings, in line with this Sunnah.

As it is known, when the Prophet Muhammad said, "We are returning from the small jihad to the great jihad," upon the return of the Battle of Uhud, the companions asked, "What could be greater than this jihad?" and the Prophet said, "Jihad with the ego is greater than this jihad."

*Bektaşı Dervîşi, 18. Yüzyıl.
Suluboya,
Costumes, The Gennadius Library, Atina.*

*Bektashi Dervish, 18th Century.
Watercolor,
Costumes, The Gennadius Library, Athens.*

21

Teber, 20. Yüzyıl

Metal baltası ayça şeklinde olup arka kısmı sivridir. Baltanın iki yüzünde Osmanlıca yazı ve bitkisel bezemeler vardır. Kitabede "Destime aldım teberi, Kimseden itmem kederi." yazılıdır. Balta siyah ahşap sopaya oturtulmuştur.

Y 84,5 cm., G 13,5 cm. Env. No: 93

Poleaxe, 19. Century

Its metal axe is in the shape of a crescent and its back is pointed. There are Ottoman inscriptions and herbal decorations on both sides of the axe. The inscription reads "I took the poleaxe in my hand, no one can grieve me". The axe is mounted on a black wooden stick.

L 84,5 cm., W 13,5 cm. Inv. No: 93

22

Teber, 20. Yüzyıl başları
Metal baltası ayça şeklinde olup arkada uç kısmı kıvrımlıdır. Balta ahşap bir sopaya oturtulmuştur.

U 60 cm. Env. No: 167
Cemaleddin Server Revnakoğlu koleksiyonundandır.

Poleaxe , begining of 20. Century
The metal axe is in the shape of a crescent and the tip is curved at the back. The axe is mounted on a wooden stick.

L 60 cm. Inv. No: 167
From Cemaleddin Server Revnakoğlu collection.

23

Teber, 19. Yüzyıl

Metal baltası ayça şeklindedir. Diğer taraftaki uç kısmı ise sivri oval halka şeklinde yapılmıştır. Balta uzun bir ahşap sopaya oturtulmuştur.

Y 72 cm. Env. No: 999

Poleaxe, 19. Century

The metal axe crescent shaped. The tip on the other side is made in the form of a pointed oval ring. The axe perched on a long wooden stick.

L 72 cm. Inv. No: 999

Bıçak

Bektâşî tarikatına bağlı dervişler bellerine bağladıkları kuşaklar üzerinde çeşitli eşya ve aksesuarlar taşımışlardır. Bu eşyalardan biri de bıçak ve küçük kalem tıraş çakılardır. Çeşitli kemik malzemeden yapılan bu eşyaların sap kısmına gerek tac, gerekse diğer Bektâşî sembolleri işlenerek görsel zenginlik kazandırılmıştır.

Kişinin üzerinde bıçak taşıması genel manada sünnet kabul edilmekle birlikte Bektâşîler sembolik olarak bu bıçakla Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'i hak yoluna kurban etmek isteyişine ve Hz. İsmail'in ise ucunda ölüm dahi olsa hak yoluna teslimiyetine işaret etmişlerdir.

Knife

Dervishes of Bektashi order carried various goods and accessories on the belts they tied around their waists. One of these items is knives and small pencil shaving knives. Both the turban and the other Bektashi symbols are carved on the handles of these items, which are made of various bone materials, thus adding visual richness.

Although it is generally accepted as a Sunnah for a person to carry a knife, Bektashis symbolically pointed to the desire to sacrifice Hz. Abraham's son Hz. Ismail to the righteous path with this knife, and Hz. Ismail's submission to the righteous path even if death is at the end of it.

Mücerred Bektaşî Babası, 1880 civarı.

Fotoğraf

Mücerred (bachelor) Bektashi Dervish, circa 1880.

Photograph

24

Bıçak, 19. Yüzyıl
Keskisi demirden, sapı fildişinden
yapılmıştır. Kılıfı da orijinal olup deridir.
Sapın uç kısmı Bektâşi tacı şeklinde
işlenmiştir.

U 16 cm. Env. No: 191
Türk ve İslam Eserleri Müzesinden devir
edilmiştir.

Knife, 19. Century
The chisel is made of iron and the handle is
made of ivory. The cover is also original and
leather. The tip of the handle is carved in
the form of a Bektashi turban.

L 16 cm. Inv. No: 191
Transferred from the Museum of Turkish
and Islamic Arts.

Nefir

Manda, sığır, dağ keçisi gibi hayvanların boynuzlarından yapılan bir tür borazandır. Bilhassa seyyah dervişlerin eşyalarından olup seyahat esnasında karşılaşılan vahşi hayvanların saldırılarından korunmak için kullanılırdı. Böyle bir durumda nefiri üfleyip çıkan ses ile bu hayvanların kaçması sağlanmaya çalışılırdı.

Nefir, Bektâşî dervişlerinin de önemli bir alametifarikasıdır. Bektâşî erkânında, dedebaba seçimlerinde; dedebaba seçilen kişiyi ilan etmek amacıyla da kullanılmıştır. Ayrıca tarikatta yanlış iş yapan kimseleri yuhalamak amacıyla da nefir kullanılmış olup “yuh borusu çalmak” tabiri buradan gelmiştir.

Nefirin elbette ki en önemli sembolik anlamı Hz. israfil'in Kıyamet Günü Sûr'a üflemesidir.

Horn

It is a kind of trumpet made from the horns of animals such as buffalo, cattle, mountain goat. It was one of the belongings of traveler dervishes and was used to protect against the attacks of wild animals encountered during travel. In such a case, these animals were tried to escape with the sound of blowing the nephire.

Nephire is also an important trademark of Bektashi dervishes. In the Bektashi order, it was also used to announce the chosen one in the dedebaba elections. In addition, nefir was used to boo the people who did wrong in the sect, and the term “blaming horn” originated from this.

Of course, the most important symbolic meaning of the nefir is Hz. Israfil blowing the Trumpet on the Day of Judgment.

İbrahim Baba,
Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı.
Fotoğraf

İbrahim Baba,
Hacı Bektaş-ı Veli Lodge.
Photograph

25

Nefir, 19. Yüzyıl
Dağ keçisi boynuzundan yapılmıştır.
Borazan şeklindedir. Uç kısmında kırık
vardır. Yüzeylerinde herhangi bir süsleme
mevcut değildir.

U 62 cm. Env. No: 825
Yusuf Ebrinç'den satın alınmıştır.

Horn, 19. Century
It is shaped like a trumpet and made from
mountain goat horn. There is a crack in
the tip. There are no decorations on the
surfaces.

L 62 cm. Inv. No: 825
Bought from Yusuf Ebrinç.

Çerağ

Çerağ; çıra, mum, kandil gibi aydınlatma araçlarına verilen genel bir isimdir. Tekke, mescit ve türbelerin aydınlatılmasında kullanılır. Sûfilerce çerağa irşat ve mürşit anlamı yüklenmiştir. Yani etrafı aydınlatmak, irşat etmek manasında mürşid-i kâmiller bu tip aydınlatıcı araçlara benzetilirler. Çevrelerini aydınlatırken kendilerini de feda ederler. Hatta sûfi kabirlerine mum dikme âdetinin altında yatan mana da orda yatan kimsenin mürşit yani irşat edici, çevresini aydınlatıcı bir kimse olduğunu ima etmektedir.

Bektâşî meydanlarında “*Taht-ı Muhammedî*” denilen üç basamaklı bir kürsü olup bu kürsünün Hz. Peygamberin Medine Mescidi’ndeki minberi olduğu kabul edilmekte ve üzerinde on iki imama işareten on iki çerağ uyandırılmaktadır (yakılmaktadır). Bu çerağlar ile bu minberin sahibi Hz. Peygamber ve onun varisi olan On İki İmam işaret edilmektedir. Her bir çerağ onların nurunu, feyzini temsil eder ve “Bu minbere onlardan gayrı kimse çıkamaz.” manası işaret edilmektedir.

Ceragh

Ceragh is a general name given to lighting tools such as kindling, candle, oil lamp. It is used to illuminate lodges, masjids and tombs. The meaning of guidance and guide has been ascribed to Ceragh by the Sufis. In other words, perfect masters (murshids) in the sense of enlightening and guiding the environment are likened to such enlightening tools. They sacrifice themselves while illuminating their surroundings. In fact, the meaning underlying the custom of planting candles in the graves of Sufis is to imply that the person lying there is a murshid, that is, an enlightening person.

In Bektashi squares, there is a three-stepped lectern called the Taht-ı Muhammedî. It is considered to be the pulpit of the Prophet in the Medina Masjid, and twelve lamps pointing to the twelve imams are aroused (lit) on it. The Prophet, the owner of this pulpit, and his heir, the Twelve Imams, are symbolized by these ceraghs. Each cheragh represents their light, their effulgence and the meaning “*No one except them can get to this pulpit.*” is indicated.

Bir Bektâşî Meydanı tasviri, kâğıt üzerine suluboya, 20. Yüzyıl başları, Şehir Müzesi koleksiyonu, Env. No: 1634.

Depiction of a Bektashi Square, watercolor on paper, early 20th Century, Şehir Müzesi collection, Inv. No: 1634.

26

Şamdan, 18-19. Yüzyıl
Pirinçten yapılmış olup 2 boğumludur. Mumluğun kenarı fistolu, kaidesinin tabanı altıgendir.

Y 29 cm. Env. No: 176

Candlestick, 18-19. Century
It is made of brass and has 2 knots. The edge of the candle holder is scalloped and the base is hexagonal.

H 29 cm. Inv. No: 176

27

Şamdan, 18-19. Yüzyıl
Pirinçten yapılmış olup 2 boğumludur. Mumluğun kenarı fistolu, kaidesinin tabanı altıgendir.

Y 22 cm. Env. No: 177

Candlestick, 18-19. Century
It is made of brass and has 2 knots. The edge of the candle holder is scalloped and the base is hexagonal.

H 22 cm. Inv. No: 177

Tespih

Tasavvuf ve tarikat inancında Allah (c.c.)'ın isminin belli zamanlarda ve belirli adetlerde, bireysel veya toplu olarak tekrar edilmesi kişinin manevi manada tekâmülü noktasında en önemli bir rükün olarak kabul edilmiştir. Bu manada farklı tasavvuf ekolleri Allah (c.c.)'ın isimlerini farklı şekillerde ve sayılarda zikretmişlerdir. Günümüze intikal eden bazı belge, bilgi ve fotoğraflardan Bektâşî dervişlerinin de bu nevi zikirler için tespih kullandıkları anlaşılmaktadır.

Rosary

In Sufism and sect belief, the repetition of the name of Allah (c.c.) at certain times and in certain customs, individually or collectively, has been accepted as the most important pillar at the point of one's spiritual evolution. In this sense, different schools of Sufism have mentioned the names of Allah (c.c.) in different styles and numbers. It is understood from some documents, information and photographs that have survived to the present day that Bektashi dervishes also use rosaries for such dhikrs.

Seyyah Bektâşî dervîşî, 19. Yüzyıl.
Kartpostal

Pilgrim Bektashi dervish, Thessaloniki.
Postcard

28

Tespih, 19. Yüzyıl
99'luk tespih tik ağacından yapılmış olup
tanelerinin üzeri gümüş kakma işlemelidir.
Durakları yüsürüden olup üzeri gümüş
kakmalıdır. İmamesi işlemelidir.

B 62 cm. Env. No: 791
Mustafa Kayabek'ten satın alınmıştır.

Rosary, 19. Century
It is a 99 piece rosary made of teak wood.
Its beads are inlaid with silver. The stops are
made of yüsürü and are also silver inlaid.
It has a decorated imame (the large bead at
the start).

L 62 cm. Inv. No: 791
Bought from Mustafa Kayabek.

Müttekâ

Sûfiler, seyr-i süluk denilen eğitimleri esnasında ibadet ve zikir ile meşgul olmak üzere yalnız başlarına تنها bir odada zaman geçirirlerdi. Buna halvete girmek denilmekte olup halvet genelde tekke ve mescitlerde hazırlanmış küçük odacıklarda yapıldı. Bu mekânlara giriş - çıkışlarda ve buralarda kalınırken uyulması gereken kuralları vardır. Bunlardan biri de halvete giren kimsenin yatar vaziyette bulunmaması, uyurken bile oturur vaziyete uyumasıdır. Halvete girdiklerinde yatarak uyumaları yasak olduğundan koltuk altlarına aldıkları veya alınlarını dayadıkları bu tür dayanaklara Müttekâ denilmektedir.

Mutteka

During their training called seyr-i suluk, the Sufis would spend time alone in a secluded room to engage in worship and dhikr. This is called halvet (entering the seclusion) and the halvet was generally held in small rooms prepared in lodges and mosques. There are rules to be followed when entering and exiting these places and while staying here. One of them is that the person who is in halvet should not be in a lying position, and he must even sleeps in a sitting position. Since it is forbidden to lie down when they in hahlvet room, such supports that they take under their armpits or rest their foreheads on are called Mutteka.

*Mücerred Halife Selman Cemali Baba,
1860? – 1943.*

Fotoğraf

*Mücerred (bachelor) Halife Selman Cemali Baba,
1860? – 1943.*

Photograph

29

Müttekâ, 19. Yüzyıl
Ahşaptan yapılmıştır. Dayanak kısmında oyma tekniği ile yapılmış bitkisel bir süsleme vardır. Dayanak ve sap kısımlarının birleştiği yere boğumlar, sap yüzeyine ise yivler işlenerek bezenmiştir. Eserin tüm yüzeyi bitkisel motifler ve gümüş kakmalar ile süslüdür.

Boyu 60 cm, Env No: 998

Mutteka, 19. Century
It is made of wood. There is a floral ornament made with carving technique on the resting part. The junction of the abutment and handle parts is decorated with knuckles, and the handle surface is decorated with grooves. The entire surface of the work is decorated with floral motifs and silver inlays.

Lenght 60 cm, Inv No: 998

Seccade

Seccade kumaş, kilim, hasır gibi malzemedен dört köşe olarak imal edilmiş, bilhassa namaz kılmak için kullanılan sergilerdir. Tasavvuf inancında seccade makamı temsil eder. Bilhassa seccade üzerine post serilerek kullanılır. Bu manada bir tekkede görev yapan şeyhe, babaya; o tekkenin seccadenişini veya postnîşini denilir.

Hz. Muhammed (s.a.v) Mirac'a "*serir*" denilen seccade benzeri bir eşya üzerinde götürülmüş olup tasavvufta seccade buna işaret eder. Ayrıca, Seccade üzerine post serilip oturulması hayvani nefsimi alt edip üstüne çıktım manasına geldiği gibi Hz. İsmail'in yerine kurban edilmesi için gönderilen koça, böylelikle teslimiyette de telmih vardır.

Prayer Rug

Prayer rug (seccade) is a ground cover made of four corners of materials such as fabric, rug, and straw, especially used for praying. In Sufism, the prayer rug represents the rank. It is especially used by laying a peltry (post) on it. In this sense, the sheikhs, who are the highest-ranking persons of a dervish lodge, are referred to as the "*seccadenişin*" or "*postnîshin*" of that dervish lodge.

The Prophet Muhammed (pbuh) was brought to Miraj on a prayer rug-like item called "*serir*", which in Sufism prayer rugs indicate this. In addition, sitting on the prayer rug means that I overcame my animal ego and got on top of it. And there is a reference to the ram sent to be sacrificed instead of Ismail, thus surrendering.

*Mücerred Ahmed Sırrı Dede, 1895-1963.
Kahire Kaygusuz Abdal Dergâhı Postnişini
Fotoğraf*

*Mücerred (bachelor) Ahmed Sırrı Dede, 1895-1963.
Postnishin of the Cairo Kaygusuz Abdal Lodge
Photograph*

30

Seccade, 19. Yüzyıl

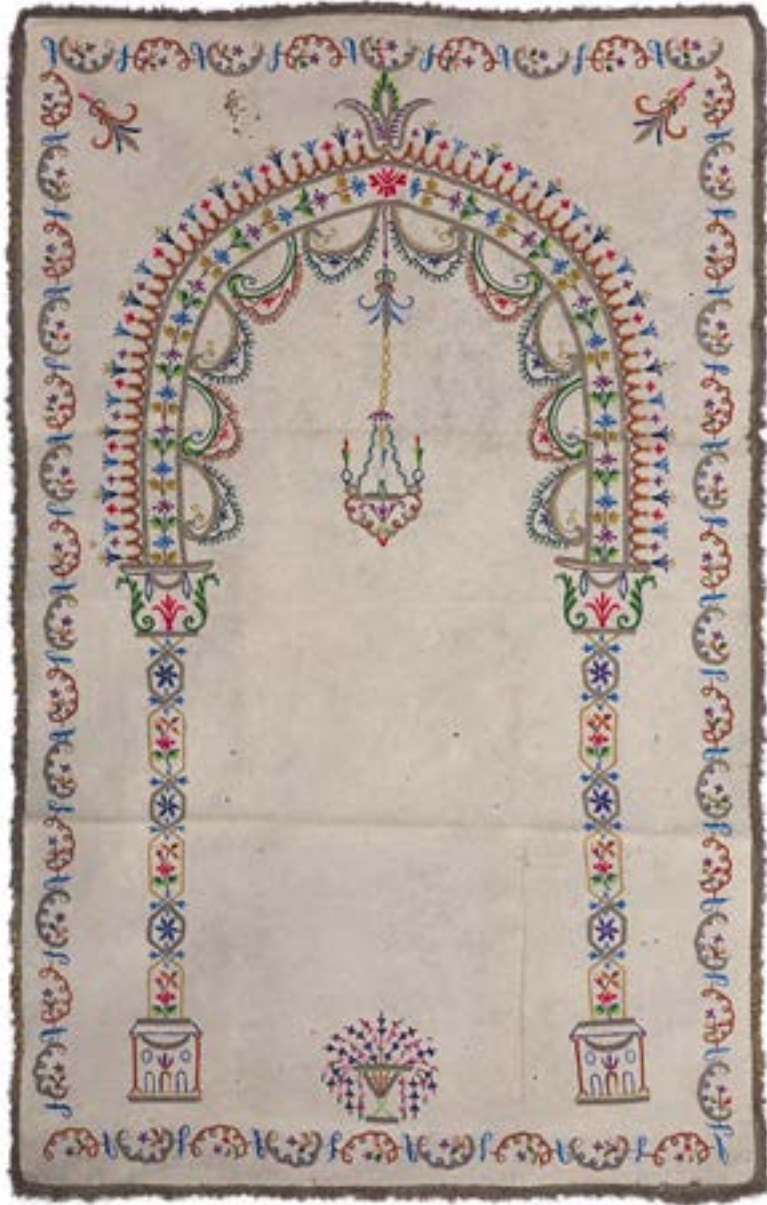
Bej rengi keçe zemin üzerine çeşitli renklerle işlenmiştir. Mihrabın ortasından bir kandil sarmaktadır. Alt taraftaki düzenleme vazo içerisinde çiçeklerden oluşturulmuştur.

Y 161 cm., G 100 cm. Env. No: 769
Mualla Akeriş'ten satın alınmıştır.

Prayer Rug, 19. Century

It is embroidered with various colors on a beige felt background. An oil lamp hangs from the middle of the mihrab. The arrangement at the bottom is made of flowers in a vase.

H 161cm., W 100 cm. Inv. No: 769
Bought from Mualla Akeriş.

Seccade, 19. Yüzyıl

Fildişi rengi keçe üzerinde yine aynı renkle çiçek ve dal motifleri işlenmiştir. Mihraptan aşağıya doğru bir kandil sarmaktadır. Ayak kısmının ortasında vazodan çıkan çiçek ve dal motifleri yer alır.

Y 160 cm., G 100 cm. Env. No: 758
Hatice UZDİLEK'ten satın alınmıştır.

Prayer Rug, 19. Century

Flower and branch motifs are embroidered in the same color on the ivory felt. An oil lamp hangs down from the mihrab. In the middle of the foot part, there are flower and branch motifs coming out of the vase.

H 160 cm., W 100 cm. Inv. No: 758
Bought from Hatice Uzdilek.

Buhurdan

Güzel koku yayılması amacıyla bazı maddelerin içinde yakıldığı metal eşyalara buhurdan denilmektedir. Eski zamanlardan beri bilhassa kutsal sayılan mekânların ve dini merasimlerin bir parçası olan buhur uyandırma işlemi İslâmî gelenekte de cami, mescit ve tekke gibi yerlerin güzel kokması amacıyla kullanılmıştır. Tekkelerde, tarikat ayinleri esnasında görevli dervişler tarafından buhurdanlar hazırlanarak yakılır, belli bir adaba uygun şekilde meydan-ı şerife getirilerek bırakılır ve usulüne göre geri alınır. Her tekkede kullanıldığı gibi Bektâşî meydanlarında da buhur uyandırılmıştır.

Incense Burner

Metal items in which some substances are burned to spread fragrance are called incense burners. The incense arousing (burning) process, which has been a part of especially sacred places and religious ceremonies since ancient times, has also been used in the Islamic tradition for the smell of places such as mosques, masjids and lodges. In dervish lodges, censers were prepared and burned by the dervishes in charge during the rites of the sect, brought to the square in accordance with a certain manners, left, and taken back according to the procedure. As it is used in every lodge, incense was also aroused (burned) in Bektashi lodges.

Gülâbdan

İslâm kültüründe gül Peygamber efendimizin sembolüdür. Gülün kokusu Peygamberimizin terine de teşbih edilir. Hz. Muhammed (s.a.v) gül kokusunu sever ve genellikle gül yağı kullanırdı. Bu sebeple bulunulan ortamı ve bedeni gül kokusu ile kokulandırmak muteber kabul edilmiştir. Gülsuyunu ikram etmek amacıyla metal, porselen veya camdan yapılmış şişelere de gülâbdan denilmiştir. Tekkelerde mevlit ve zikir ayinleri akabinde, görevli dervişler tarafından gülâbdanlarla gül suyu ikram edilmiştir.

Rose Water Sprinkler

In Islamic culture, the rose is the symbol of our Prophet. The scent of the rose is also likened to the sweat of him. Prophet Muhammad (pbuh) liked the scent of roses and often used rose oil. For this reason, it is considered respectable to scent the environment and the body with the smell of roses. Bottles made of metal, porcelain or glass for serving rose water are also called gulabdan (rose water sprinkler). After the mawlid and dhikr rites in the lodges, rose water was served with gulabdans by the dervishes in charge.

Meydan Odası, Mücerred Halife Selman Cemali Baba, 1860? – 1943.

Fotoğraf

Meydan Room, Mücerred (bachelor) Halife Selman Cemali Baba, 1860? – 1943.

Photograph

32

Tombak Buhurdan, 19. Yüzyıl
Gövde üzerinde duman çıkması için ajur tekniği ile yapılmış, çeşitli desenler işlenmiş kapağı bulunmaktadır. Gövdesi üçayaklıdır ve bir tabla üzerine oturtulmuştur. Kapağın üstünde süslü bir tutamak yer alır.

Y 28 cm., G 27 cm. Env. No: 200
Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden devredilmiştir.

Copper Gilt Incense Burner, 19. Century
It has a cover made with the openwork technique to allow smoke to come out on the body, with various patterns embroidered. Its body is tripod and it is seated on a table. There is an ornate handle on the top of the lid.

H 28 cm., W 27 cm. Inv. No: 200
Transferred from the Museum of Turkish and Islamic Arts.

33

Tombak Gülâbdan, H.1161 - M.1748 tarihli
Bitkisel motiflerle bezelidir. Kitabesinde Sultan I. Mahmud'un Hz. Halit Türbesi'ne vakfettiği yazılıdır.

Y 18 cm. Env. No: 204

Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden devir edilmiştir.

Copper Gilt Rose Water Sprinkler, dated 1748
It is decorated with floral motifs. In the inscription of the work, it is written that Sultan Mahmut the first dedicated it to the Hz. Halit Tomb.

H 18 cm. Inv. No: 204
Transferred from the Museum of Turkish and Islamic Arts.

Mûsiki Âletleri

Bektâşilikte genel olarak saz denilen bağlamaya hem bir kutsiyet atfedilmekte, hem de Bektâşî nefesleri veya Alevi-Bektâşî deyişleri ve yine bu yolun ulularına ait manzumeler saz eşliğinde çalınıp söylenmektedir. Ancak, Babagan Bektâşilik veya şehir Bektaşîleri denilen zümre ayin-i cemlerini klasik Türk musikisi tarzında icra etmişlerdir. Bu yüzden Babagan Bektâşiler erkânlarda bağlamanın yanı sıra kabak kemane, rebap, klasik kemençe tarzı çalgılar da kullanmışlardır.

Music Instruments

In Bektashism, a sanctity is attributed to the baglama, which is generally called saz, and Bektashi songs or Alevi-Bektashi sayings and verses belonging to the greats of this path are played and sung in the accompaniment of the instrument. However, the group called Babagan Bektashism or city Bektashis performed their ceremonies in the style of classical Turkish music. For this reason, Babagan Bektashis used instruments such as gourd violin, rebap and classical kemençe in addition to baglama.

Saz çalan bir aşık, 20. Yüzyıl başları.

Fotoğraf

A minstrel playing the saz, early 20th Century.

Photograph

34

Kabak Kemane, 20. Yüzyıl ortaları
Sap kısmı ahşaptan, gövdesi kabaktan yapılmıştır. Gövdesinin üzeri deri ile kaplıdır. Altta uç kısmı demirdendir. Üç telli olup 3 anahtarlıdır. 2 eşiği mevcuttur.

Sap 60 cm., Gövde 13 cm., Env. No 778

Gourd Violin, Mids of 20th Century
The handle is made of wood and the body is made of gourd. The upper part of its body is covered with leather. The tip under the body is made of iron. It has three wires and has 3 keys. It has 2 thresholds.

Handle 60 cm., Body 13 cm., Inv. No 778

35

*Saz, 20. Yüzyıl ortaları
Armudi gövdesi olup 13 dilimlidir.
Sapın bağlandığı kısım ile arka kısmı
dilimli işlemelidir. Perde araları fildişi ile
ayrılmıştır.*

*Sap 65 cm., Gövde 16x16x32cm.,
Env. No: 789*

*Cemaleddin Server Revnakoğlu
koleksiyonundandır.*

*Saz, Mids of 20th Century
It has a pear shape body and has 13 slices. The
part where the handle is connected and the back
part are embroidered with slices. Curtains are
separated by ivory pieces.*

*Handle 65 cm., Body 16 x16 x 32 cm.,
Inv. No 789*

From Cemaleddin Server Revnakoğlu collection.

Tac-ı Şerif

Genel olarak tarikatlarda başa giyilen başlıkların adıdır. Sûfilere göre cennette Hz. Âdem'e (a.s.) ve de Miraç'ta Hz. Muhammed'e (s.a.v) tac giydirilmiştir. Bu nedenle tasavvufta da tac yaygın olarak kullanılmış, her tarikat kendine has şekillerde ve renklerde taclar kullanmıştır. Bu taclar farklı tarikatlarda farklı şekillerdedir. Ayrıca, aynı tarikatın değişik şubelerinde de küçük şekil ve renk farklılıkları olur. Taclar genellikle şeyh, halife gibi tarikatta makam sahibi kimseler tarafından giyilir. Bazı tarikatlarda dervişler de tac giyerler. Ancak dervişler genellikle başlık olarak arakiye denilen keçe başlıklar kullanmışlardır. Ayrıca gerek tac gerekse arakiyeler üzerine destar denilen çeşitli renklerde sarık sarmak da sûfilerin yaygın uygulamalarındandır.

Tac-ı Şerif (Sacred Turban)

Generally, it is the name of the headdress worn in the sects. According to the Sufis, Hz. Adam in Paradise and Hz. Muhammad (pbuh) in Miraj were given turbans. For this reason, the turban was widely used in Sufism, and each sect used turbans in their own unique shapes and colors. These turbans have different shapes in different sects. In addition, there are small differences in shape and color in different branches of the same sect. The turbans are generally worn by people who are in the top position in the sect, such as sheikhs and caliphs. In some sects, dervishes also wear turbans. However, dervishes generally used felt headdresses called arakiye. In addition, wrapping a muslin of various colors, called destar, on both the turban and the arakiye is a common practice of the Sufis.

*Mevlevî, Bektâşî ve Nakşibendî dervişleri, 19. Yüzyıl.
Fotoğraf, Dersaadet.*

*Mevlevi, Bektashi and Naqshbandi dervishes, 19th Century.
Photograph, Dersaadet.*

36

Tarikat Tacları Tablosu, 1925 tarihli Osmanlı döneminde en yaygın olarak kullanılan başlıkları gösteren bir tablodur. Üzerinde yukarı soldan başlayarak Fahr, Bayramî, Yahya Efendi, Sikke, Şabanî, Gülşenî, Fes, Bektâşî, Sümbüli, Bedevî, sarıklı fes, Kâdiri, Resmiye, Uşşâkî ve Hüdaî isimli 15 adet başlığın maketleri vardır. Sol başta altlı üslû iki adet başlık Bektâşîler tarafından kullanılan başlıklardır.

66,5 x 28 cm., Env No: 555

Table of Sect Turbans, Dated 1925

It is a table showing the most commonly used turbans in the Ottoman period. Starting from the upper left, there are models of 15 turbans named Fahr, Bayramî, Yahya Efendi, Sikke, Şabanî, Gülşenî, Fes, Bektashi, Sümbüli, Bedouin, turbaned fez, Kadiri, Resmiye, Uşşâkî and Hüdaî. Two turbans on the left, one on top of the other, are the headdresses used by the Bektashis.

66,5 x 28 cm., Inv No: 555

37

Matbaa Klişesi, 20. Yüzyıl ortaları
Tarikatlar hakkında bilgilerin yayınlandığı "İslâmîda Tarikatlar Tarihi" başlıklı derginin kapak klişesidir. Orta kısımda tac-ı şerif şeklinde bir hat, bunun etrafında da on üç tarikata ait başlıklar bulunmaktadır. Bunlardan sağda üstten ikincisi Bektâşî tacıdır. Tüm yazı ve betimler kabartma olarak işlenmiştir.

Y 28,5 cm., G 21 cm. Env. No: 956

Printing Cliché, Mids of 20th Century

It is the cover cliché of the magazine titled "History of Sects in Islam", in which information about the sects is published. In the middle part, there is a calligraphy in the form of "tac-ı şerif" (sacred turban) and around it, there are turbans belonging to thirteen sects. The second one from the top on the right is the Bektashi turban. All texts and descriptions are embossed.

H 28,5 cm., W 21 cm. Inv. No: 956

Tekke Levhaları

İslam sanatının en önemli şubelerinden biri olan hüsn-i hat dâhilinde çeşitli figürler oluşturacak şekilde yazı yazma geleneği gelişmiş olup bunun en başarılı örnekleri tekke levhalarıdır. Bu eserler bilhassa her bir tarikatın en önemli sembolü olan tac-ı şerifler şeklinde ve o tarikatın pirlerinin isimlerinin “*Ya Hazreti Hacı Bektâş-ı Veli*”, “*Ya Hazreti Mevlana*”, “*Ya Hazreti Geylani*” gibi yazılmasıyla oluşmaktadır. Bektâşi tekkelerinde ise figür şeklindeki hat levhaların çok çeşitli örnekleri kullanılmıştır. Bunlar başta “*Ali*” yazısı ile insan, aslan, deve, leylek gibi figürler şeklindeki hat levhalarıdır. Ayrıca, “*Allah*” lafzı başta olmak üzere ehl-i beyt olarak tabir edilen “*Muhammed, Ali, Fatma, Hasan, Hüseyin*” isimleri Bektâşi tekke levhalarında sıklıkla yer almaktadır.

Dervish Lodge Calligraphic Panels

Calligraphy, one of the most important branches of Islamic art, has developed a tradition of writing in the form of creating various figures and the most successful examples of this are the lodge panels. These works are composed especially in the form of turbans, which are the most important symbols of sects, and the names of the Pirs of that sect are written as “*Ya Hazrat Hacı Bektash-i Veli*”, “*Ya Hazrat Mevlana*”, “*Ya Hazrat Geylani*”. There are various examples of calligraphic panels in the form of figures in Bektashi lodges. The most common ones are calligraphic panels in the form of “*Ali*” writing and figures such as human, lion, camel and stork. In addition, Allah lafz and the names “*Muhammad, Ali, Fatma, Hasan, Hüseyin*”, which are called ehl-i beyt frequently written Bektashi lodge panels.

Beştâşi Dergahı'nın içi,
Salih Niyazi Dedebaba Meydan Odasında,
Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı,
Fotoğraf

*The interior of the Bektashi Lodge
Salih Niyazi Dedebaba is in the Meydan Room,
Hacı Bektaş-ı Veli Lodge,
Photograph*

38

Tekke Levhası , H. 1280 - M. 1863-64 tarihli Merkezinde bir Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. Bunun hemen üzerinde Zülfikar şeklinde sonlanan bir Ali ibaresi yazılıdır. Ahşap, sedef, kumaş, ayna gibi çeşitli malzemeler kullanılarak ve yoğun şekilde bezenerek yapılmıştır. Yıldızlı çerçevesi vardır.

Y 60 cm., G 41 cm. Env. No: 297
Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden devredilmiştir.

Panel Typically Found in Dervish Lodges,
dated 1863-64

It has a Mevlevî turban in its center. Just above this the phrase Ali, which ends in the form of Zülfikar (sword belongs to Hz. Ali) is written. It was made using various materials such as wood, mother-of-pearl, fabric, mirror and heavily decorated. It has a gilded frame.

H 60 cm., W 41 cm. Inv. No: 297
Transferred from the Museum of Turkish and Islamic Arts.

ارسلناك على الهدى والبرهان

عليه

هو حجة الله على العالمين
كلمة الله التي لا تموت ولا تفسد

ميراث محمد وآله

آدم هرگز صوابی قائم

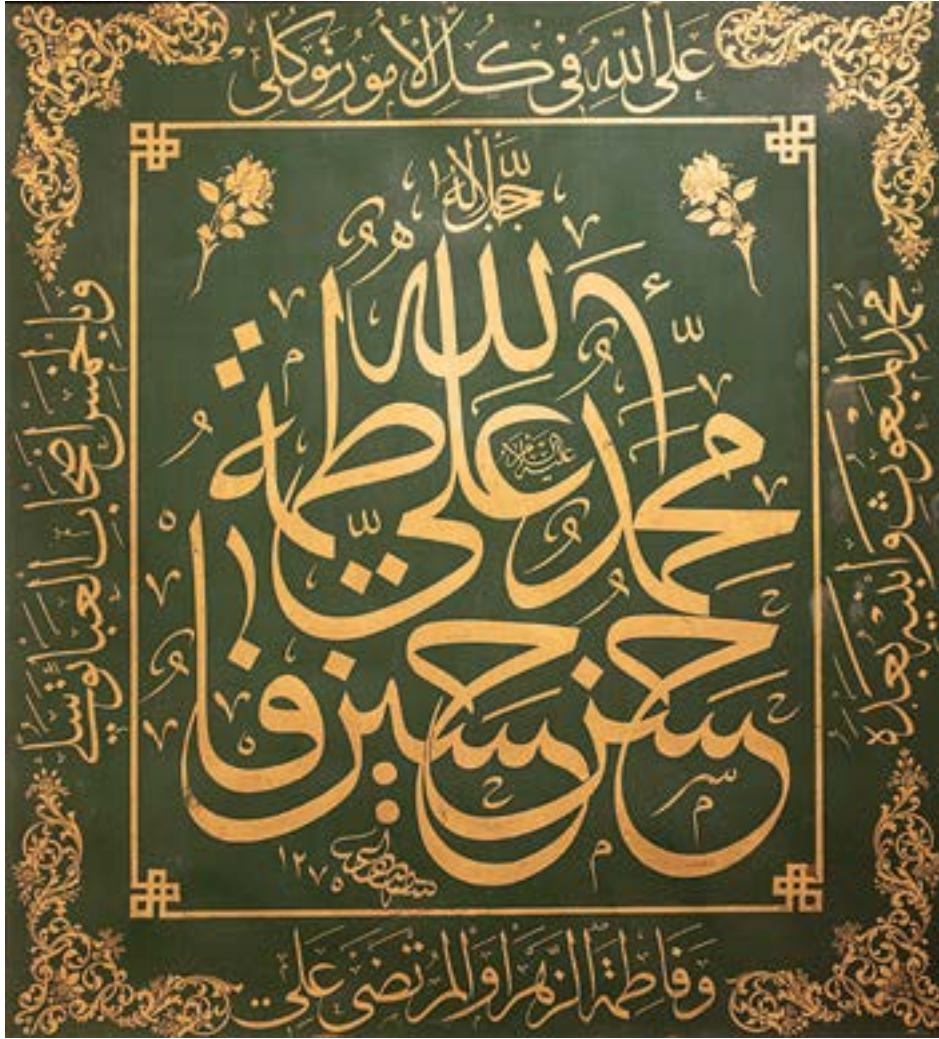
39

Hat Levha, H. 1275 - M. 1858-59 tarihli İstifli Celi Süliüs hatla "Allah" lafzı başta olmak üzere ehl-i beyt olarak tabir edilen "Muhammed, Ali, Fatma, Hasan, Hüseyin" isimleri yazılmıştır. Ehl-i beyt "ev halkı" anlamına gelen Hz. Muhammed (s.a.v) ev ahalisini tanımlamak için kullanılan bir tabirdir. Eser Kazasker Mustafa İzzet ketebedidir.

77 x 70 cm, Env No: DB934
İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nden ödünç alınmıştır.

Calligraphic Panel, dated 1858-59
The word "Allah" and then the names of "Muhammad, Ali, Fatma, Hasan, Hüseyin", which are called ehl-i beyt, are written in stacked Celi Thuluth calligraphy. Ehl-i beyt is a term used to describe the household of the Hz. Muhammad (pbuh). The artwork has the signature "Kazasker Mustafa İzzet".

77 x 70 cm, Inv No: DB934
Borrowed from Istanbul Archaeological Museums.

40

Hat Levha, 19. Yüzyıl

Aynalı ya da müsennâ tabir edilen simetrik şekilde Ali yazılıdır. Bunun altında tek başlı, çift gövdeli bir aslan motifi bulunmaktadır. Bu motifin Büyük Selçuklu döneminde kullanıldığı ve eski Asya Türk sanatına ait motiflerle ilişkili olduğu bilinmektedir. Türk sanatının Asya - Anadolu bağlantısını ve müsennâ tekniğinde hat levhaların bu motif temel alınarak yapılmaya başlandığını göstermesi bakımından çok önemli bir eserdir.

37 x 46 cm, Env No: 2886

Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden ödünç alınmıştır.

Calligraphic Panel, 19. Century

Ali is written in a symmetrical form, which is called "mirror" or "musenna". Below this, there is a single-headed, double-bodied lion motif. It is known that this motif was used in the Great Seljuk period and is related to the motifs of ancient Asian Turkish art. It is a very important work of art in that it shows the Asian-Anatolian connection of Turkish art and that the calligraphy plates in the Müsennâ technique were started to be made based on this motif.

37 x 46 cm, Inv No: 2886

Borrowed from the Museum of Turkish and Islamic Arts.

41

Hat Levha, H. 1325 - M. 1907-08 tarihli
Celi Süls hatla yazılmıştır. Aynalı ya da müsennâ tabir edilen simetrik şekilde Ali yazılıdır. Hattat Ali ketebedidir. Üst kısmına bir Gülşenî tacı renkli olarak nakşedilmiştir.

Y 24 cm., G 21 cm. Env. No: 159

Calligraphic Panel, dated 1907-08

It is in Celi Thuluth script. Ali is written with the symmetrical writing technique called mirror or Müsennâ. It has the signature of calligrapher Ali. A Gulshani crown is embroidered in color on the upper part.

H 24 cm., W 21 cm. Inv. No: 159

Mezar Taşları ve Tarikat Tacları

Osmanlı toplumunda çocuklar dâhil tüm bireyler başlarını örterler, bu örtünme içinde çeşitli başlıklar kullanırlardı. Bu başlıklar sahiplerinin cinsiyetleri, meslekleri, sahip oldukları rütbeleri ve dini meşrepleri hakkında bilgileri yansıtırı. Bu kişiler vefat ettiklerinde şahide denilen mezar taşlarının baş kısımlarına başlıkları, serpuşları aynı şekilde işlenirdi. Böylece mezarı ziyaret eden, mezar taşını gören kimseler gömülü olan kişinin mensubu olduğu zümre, ilmi seviyesi, bağlı olduğu tarikat gibi bilgilere vakıf olabilmektedir.

Gravestones and Sects Turbans

In Ottoman society, all individuals, including children, covered their heads and used various headgear for this. These turbans reflected information about their owners' gender, occupation, rank, and religious affiliation. When these people died, their turbans were carved on the heads of the tombstones named şahide in the same way. Thus, those who visit the grave and see the tombstone can have information about the social group, scientific level, and sect of the buried person.

*Merdivenköy Şahkulu Sultan Bektâşî Dergahî Haziresi'nde Bektâşiler,
Fotoğraf*

*Bektashis in the Graveyard of Merdivenköy Şahkulu Sultan Bektaşî Lodge,
Photograph*

42

Mezar Taşı, H. 1267 - M.1850-51 tarihli
4 terkli Edhemi tacı bulunan bir Bektâşi
mezar taşıdır. 8 satırlık kitabesinden Merakî
Osman Babâ'ya ait olduğu anlaşılmaktadır.

Y 108 cm G 27,5 cm
Env No: KN238

Kitabe Metni

Ya Hü / Meskenim dağlar başı sahraya
hacet kalmadı / Hep onuldu yaralarım
cerraha hacet kalmadı/ icdim ecel
şer[betini] Lokmana hacet kalmadı /
Hakile hak oldum yeksana hacet kalmadı /
Merhum ve mağfûr Merakî Osman Baba /
rühiyçün el- Fatiha / sene 1267

Tombstone, dated 1850-51

It is a Bektashi tombstone with a 4-part
Edhemi turban. It is understood from its
8-line inscription that it belongs to Merakî
Osman Baba.

H 108 cm W 27.5 cm
Inv No: KN238

Yeniçeri Mezar Taşı, H. 1166 / M. 1752-53 tarihli
 Börklü bir yeniçeri mezar taşıdır. Bu tipteki başlıklar rütbeli yeniçeriler tarafından kullanılırdı. Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli askeri sınıflarından birini teşkil eden yeniçeriler aynı zamanda Bektâşî tarikatına bağlıydılar.

Env No: 2836

Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden ödünç alınmıştır.

Kitabe Metni

Merhum / Mehmet Said / ruhuna / el-fatiha / sene 1166

Janissary Tombstone, dated 1752-53

It is a janissary tombstone with a "börk". This type of turban called börk was used by high-ranking Janissaries. Janissaries, one of the most important military classes of the Ottoman Empire, were also affiliated with the Bektashi order.

Inv No: 2836

Borrowed from the Museum of Turkish and Islamic Arts.

KAYNAKÇA

Galata Mevlevîhânesi Müzesi'nin Tarihi ve Koleksiyonunun Oluşumu / M. Murat Bozcu

BIBLIOGRAPHY

The History of the Galata Mevlevi Lodge Museum and the formation of its Collection / M. Murat Bozcu

ATABİNEN, Reşit Saffet; "Galata Mevlevihanesi", T TOK Belleteni, S. 66 (1947), s. 10-11.

ATASOY, Nurhan; Derviş Çeyizi, Türkiye'de Tarikat Giyim Kuşam Tarihi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2005.

BAYIN, M. Doğan – DERVİŞOĞLU, İsmail; Eski Sosyal Hayatımızda Tasavvuf ve Tarikat Kültürü- Cemalettin Server Revnakoğlu, Kırkambar Kitaplığı, İstanbul, 2003.

DOĞAN, Ahmet Işık; Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları, Tekkeler, Zaviyeler ve Benzer Nitelikteki Fütüvvet Yapıları, İstanbul, 1977, s. 148-160.

ERDOĞAN, Muzaffer; "Mevlevî Kuruluşları Arasında İstanbul Mevlevîhâneleri", Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, S. 4-5 (1976), s. 25-29.

ESEN, M.; "Galata Mevlevihanesi", Vakıf, İstanbul, 30 Eylül 1946.

ESEN, M.; "Galata Mevlevihanesi-Milli Kültür Sahası", T TOK Belleteni, S. 66 (1947), s. 11-12.

GÖLPINARLI, Abdülbâki; Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, İstanbul, 1983.

IŞIN, Ekrem, "İstanbul'un Mistik Tarihinde Mevlevîhâneler", İstanbul, S. 4, İstanbul 1993, s. 121-125.

İNANÇER, Ömer Tuğrul; "Mevlevî Kültürünün Yaşatılmasında İstanbul'un Konumu", İstanbul Kültür Turizm, İstanbul 2010 Kültür Ajansı Yayınları, s. 49-55.

İNANÇER, Ömer Tuğrul; "Mevlevî Musikisi ve Sema", Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, s. 420-422.

KERAMETLİ, Can; Divan Edebiyatı Müzesi, Eko Matbaası, İstanbul, 1975.

KERAMETLİ, Can; Galata Mevlevihanesi, İstanbul, 1977.

KOÇ, Mustafa; Revnakoğlu'nun İstanbul'u İstanbul'un İç Tarihi Fatih, Fatih Belediyesi Kültür Yayınları no: 14, İstanbul, 2021.

Kolektif; "Hak Erenlerin Çeyizi: Derviş Çeyizleri", Keşkül, S. 31, yaz, 2014.

KÜÇÜKKAYA, Bilal; Galata Mevlevihanesi Mezartaşları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, 2019.

LICHEZ, R. ve ÇELİK, Z.; "The Dervish Tekkes of Istanbul: A Survey in Progress", Essays in Islamic Art and Architecture, Malibu, 1981, s. 102.

LIFCHEZ, R., "The Lodges of Istanbul", The Dervish Lodge, Berkeley, 1992.

MERAL, Arzu, Bektaşiliğin Bilinmeyenleri, Kahraman Özkök İle Söyleşi, Revak Kitabevi İstanbul, 2018

ÖZDEMİR, Yavuz; Galata Mevlevihanesi Müzesi, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul, 2018.

ŞEHİSUAROĞLU, Haluk; "Galata Mevlevihanesi", Cumhuriyet, İstanbul, 31 Ağustos 1962.

TANMAN, M. Baha; "Divan Edebiyatı Müzesi", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/divan-edebiyati-muzesi> (19.10.2021).

TANMAN, M. Baha; "Galata Mevlevîhânesi", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/galata-mevlevihanesi> (19.10.2021).

TANMAN, M. Baha; "İstanbul Mevlevîhâneleri", Osmanlı Araştırmaları Dergisi, S. XIV (1994), s. 177-183.

Yahya Agah Efendi (Yahya b. Salih el-İstanbuli); Mecmu'atü'z-zarâif sandukatü'l-ma'arif, (Osmanlılarda tarikat kıyafetleri ve sembolleri), Hazırlayan: Mehmed Serhan Tayşi, Editör: Coşkun Yılmaz, Hassa Mimarlık, İstanbul, 2014.

YÜCEL, Erdem; "Galata Mevlevihanesi'nin Renkli, Şaşı ve Sanatla Dolu Bir Tarih Hikâyesi Var", Tercüman, İstanbul, 8 Eylül 1968.

YÜCEL, Hasan Âli; "İstanbul'da Mevlevî Müzesi", Vakıf, İstanbul, 9 Şubat 1941.

KAYNAKÇA

Bektaşîliğin İnanc Yapısı Hakkında Birkaç Söz / H. Dursun Gümüšoğlu

BIBLIOGRAPHY

A FEW WORDS ABOUT THE BELIEF STRUCTURE OF BEKTASHISM / H. Dursun Gümüšoğlu

- Aytaş, Gıyasettin, (2010). Makalât-ı Gaybiyye, Kelimât-ı Ayniye, Hacı Bektaş Veli Külliyyatı, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi, Ankara.
- Ayyıldız Kitapevi, (1959). İmam Cafer-i Sadık Buyruğu, Ankara.
- Ayyıldız Yayınları, (1959). Hazret-i Hünkâr Hacı Bektaşî Veli'nin Vasiyetnâmesi: Kitabü'l-Fevâid, Dizer Konca Matbaası, Ankara.
- Duran, Hamiye-H. Dursun Gümüšoğlu, (2010). Hazâ Kitâb-ı Velâyetnâme-i Hünkâr Hacı Bektaş Veli, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi. Ankara.
- Duran, Hamiye, (2010). Besmele Tefsiri, Hacı Bektaş Veli Külliyyatı, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi, Ankara.
- Fığlalı, Ethem Ruhi, (1996). Türkiye'de Alevilik Bektaşilik, Selçuk Yayınları, İstanbul.
- Koca, Turgut-Onaran, Zeki (1987). Güldeste, Nefesler, Ezgiler, Ankara.
- Küçükyağcı, Erdal (2013). Yeniçeri Yoldaşlığı ve Bektaşilik Turnanın Kalbi, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- M. Eş'ad Coşan (2019), Hacı Bektâş-ı Veli ve Bektâşilik, Server Yayınları İstanbul.
- Makalât-ı Gaybiyye, (2004). Ankara Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Araştırma Merkezi, Ankara
- Noyan, Bedri, (1998). Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik, Ardıç Yayınları Ankara.
- Ocak, Ahmet Yaşar, (1996). TDV İslâm Ansiklopedisi İslam Ansiklopedisi.
- Özkan, Ömer-Bankır, Malik, (2010). Makâlât, Hacı Bektaş Veli Külliyyatı, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi, Ankara.
- Öztürk, Yaşar Nuri, (1994). Kur'an-ı Kerim Meali, Hürriyet Ofset, İstanbul.

KAYNAKÇA

Bir Levha Bir Yorum / Mustafa Sabri Küçükaşcı

BIBLIOGRAPHY

A Calligraphy A Comment / Mustafa Sabri Küçükaşcı

- Muhittin Serin, Hat Sanatı Târihi Ekoller ve Takipçileri, İstanbul 2019, s. 391, 729.
- Mustafa S. Küçükaşcı, "Bilgiyi Estetikle Buluşturan Bir Osmanlı Münevver Kadiasker Mustafa İzzet Efendi", Hattat, Neyzen ve Bestekâr Kadiasker Mustafa İzzet Efendi (1801-1876), İstanbul 2015, s. 30-37.
- Süleyman Uludağ, "Âl-i Abâ", DİA, II, 306-307.
- Taberî, Câmiu'l-beyân fi tefsiri'l-Kur'an (nşr. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki ve dğr.), Kahire 1422/2001, XIX, 101-107; XX, 496.
- Yusuf Has Hâcib, Kutadgu Bilig I (nşr. ve trc. Reşid Rahmeti Arat), İstanbul 1947, s. 313.
- Zeren Tanındı, Yazıda Âhenk ve Renk, İstanbul 2019, s. 686-687, 692.

ON THE PATH OF

HACI BEKTAŞ-I VELİ

'NİN YOLUNDA

HACI BEKTÂŞ-I VELÎ

Türk düşünce hayatının önemli belirleyicilerinden biri olan Hacı Bektâş-ı Velî 13. yüzyılda Moğol istilasından dolayı Anadolu'ya göç eden "Horasan Erenleri" adlı dervişlerdendir. Kendine bağlı bir Türkmen aşiretiyle birlikte Anadolu'ya gelen Hacı Bektâş-ı Velî Anadolu'nun yanı sıra Balkanlardan tarihi Horasan'a kadar birçok yerde kabul görmüş ve benimsenmiştir. Anadolu'ya geliş yolu ve Anadolu'da bulunduğu yerler dikkate alındığında, Hacı Bektâş-ı Velî'nin, Ahmed Yesevî Dergâhıyla irtibatının sürdüğü ve Lokman Perende'den aldığı eğitimi de tamamladığı anlaşılmaktadır.

13. yüzyılın savaş, kargaşa ortamında göçerlerin yerleşiminde büyük katkı sağlayarak çok geniş bir coğrafyada faaliyet yürütmüştür. Anadolu Selçukluları sınırlarına ulaştığında Konya ve çevresiyle birlikte şekillenen Türkmen topluluklarının yeniden yapılanmasına ve yerleşimine destek olmuştur. Ayrıca yerleştiği bugünkü Nevşehir yakınlarındaki Sulucakarahöyük'te bir Türkmen şeyhi olarak sadece Türklerin irşadıyla meşgul olmamış, Ürgüp yöresindeki Hristiyanlarla yakın ilişki kurarak onların ihtidasına da zemin hazırlamıştır. Anadolu'yu istilâ eden Moğolların Müslüman olmaları için başta Mevlâna Celâleddin-i Rûmî olmak üzere buradaki diğer manevî liderler gibi büyük çaba göstermiş ve halifelerini Anadolu'nun dört bir yanına göndermiştir. Ömrünü hayatının büyük kısmını geçirdiği Sulucakarahöyük'te tamamlamış, türbesi ve dergâhının bulunduğu bu yer vefatından sonra Hacıbektaş adını almıştır.

"Hiçbir milleti ve insanı ayıplamayınız!" diyen Hacı Bektâş-ı Velî; Anadolu'nun sosyal, siyasal, ekonomik, etnik ve dinsel yapısını dikkate alarak, sevgi ve hoşgörü kültürünün temellerini atmıştır. Farklı dillerden, farklı kökenlerden ve kültürlerden gelen insanları bir bilen; Ceylan ile aslanı dost olarak kucaklayan bu anlayıştır, dün olduğu gibi bugün de ulaştığı her yeri aydınlatmaktadır.

HACI BEKTASHI VELI

Hacı Bektashi Veli, one of the important contributors to Turkish intellectualism was one of the dervishes (named "Horasan Erenleri") who migrated to Anatolia due to Mongolian invasion in the 13th century. Hacı Bektashi Veli, who came to Anatolia with a Turkmen tribe attached to him, was accepted and followed in many places from the Balkans to the historical Horasan, as well as Anatolia. Hacı Bektashi Veli continued his contact with the Ahmed Yesevi Lodge and completed his education from Lokman Perende.

In the war and turmoil environment of the 13th century, he made a great contribution to the settlement of nomads and operated over a very wide area. When he reached the borders of the Anatolian Seljuks, he supported the restructuring and settlement of the Turkmen communities connected with Konya and the surrounding areas. As a Turkmen sheikh in Sulucakarahöyük, near Nevşehir, where he settled, he was not only busy with the guidance of the Turks, but also established a close relationship with the Christians in the Ürgüp region and prepared the ground for their conversion. Like other spiritual leaders, especially Mevlana Celaleddin Rumi, he made great efforts to convert the Mongols who invaded Anatolia to Islam and sent his caliphs all over Anatolia. He died in Sulucakarahöyük, where he spent most of his life, and this place, where his tomb and lodge was located, was named Hacıbektaş after his death.

"Do not blame any nation or people!" in saying that, Hacı Bektashi Veli laid the foundations of the culture of love and tolerance, taking into account the social, political, economic, ethnic and religious structure of Anatolia. One who knows people from different languages, origins and cultures; this understanding, which embraces the gazelle and the lion as friends, illuminates every place it reaches today, as it did in the past.